

ธรรมะในชีวิตประจำวัน

วารสาร

โพธิยาลัย

๕๗

ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๕๗ เดือน ก. ค. - ก. ย. ๒๕๖๓

อาเศียรวาทบูชา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐

ทสมวรรราชาภิตถุติปูชา

๑. นาวมิโก วรรราชา	รชชั กาทเรติ ธมมิโก
เวนยิโก ถิริจิตโต	รภูจัน วทเขตติ ภูปติ
๒. ยัม ยัม หิ ปิตุนา ราช-	กิจจัน เตน อนุกตัม
อิจเจตัม มงคลัม สาธู	อมหากัม รภูจรวทฒนัม
๓. ทิมชีวี วรรราชา	ทสโม อตตโน วรร
วิชาเต มงคเล นิจจัน	ปชัม สมมา ปสาสตัม

๑. องค์พระราชาผู้ทรงล้ำเลิศ ถือกำเนิดแต่พระราชารัชกาลที่ ๙ พระองค์นี้ ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม ทรงมีพระจริยวัตร ระเบียบวินัย ทรงมีพระหทัยที่มั่นคงในพระพุทธศาสนา นำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองแก่สยามประเทศ
๒. พระราชกรณียกิจทั้งมวลทุกโครงการที่พระราชบิดาได้ทรงกระทำไว้แล้ว พระองค์ทรงมีพระราชปณิธานที่จะสานต่อทั้งหมด นี่คือสัญญาแห่งความเจริญรุ่งเรืองของพี่น้องเราชาวไทย
๓. ในวโรกาสอันเป็นวันเฉลิมมงคลพรรษา ขอพระองค์จงทรงพระเจริญยิ่ง ด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ ประกอบพระราชกรณียกิจ อบรมสั่งสอนปวงประชาให้อยู่เย็นเป็นสุขตลอดไป เทอญ

“วารสารโพธิยาลัย” ดินามิเก สาสนิกวรโปตถเก นิเวทยามห์
“จำรูญ ธรรมดา”ติ นามลทโธ สาสนธชธมมาจริโย สมนามการวปพวงคมจิตเตน.

เปิดเล่ม

วารสารพรทิพย์ฉบับที่ ๕๗ ประจำเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม - กันยายน เป็นฉบับ “**ธรรมะในชีวิตประจำวัน**”

คำว่า ‘ธรรมะในชีวิตประจำวัน’ อาจฟังดูง่ายและธรรมดาที่สุด แต่ในความเป็นจริงแล้ว เป็นเหมือนเส้นผมบังภูเขา ซึ่งคนทั่วไป ที่แม้จะเป็นนักปฏิบัติธรรม ที่ไปเข้าคอร์สปฏิบัติธรรมเป็นครั้งคราวมาโดยตลอด ก็อาจจะสออบก มิได้นำธรรมะที่ไปปฏิบัตินั้น มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน แน่แน่นอนว่า หากทำได้สำเร็จ ชีวิตทั้งของตนเอง และผู้คนในสังคมของตน ก็จะได้รับประโยชน์ จากการนำธรรมะมาสู่ตัวตน จนใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างกลมกลืน ถูกต้อง เหมาะสม งดงามตามที่ควรจะเป็น

เป็นที่น่าสังเกตว่า มีนักปฏิบัติธรรมจำนวนมาก ที่เพิ่งออกจากการอบรมกรรมฐานมาหยกๆ กลับมีความประพฤติผิดเพี้ยน เลื่อนเปื้อนไปต่างๆ นานา นี่คือข้อ พิสูจน์ว่า การปฏิบัติธรรมนั้นยังไม่ได้ผล

ในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ได้ให้หลักการ วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติธรรมไว้เป็นเครื่องทดสอบ ที่เรียกว่า อารยวัฑฒิ ๕ หรือ เครื่องวัดความเจริญของชาวพุทธ มีอะไรบ้างนั้น จะไม่กล่าวในที่นี้ หากสนใจก็ขอให้ไปเปิดดูใน พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม หัวข้อที่ ๒๔๙ หลักการนี้สามารถนำมาใช้ทดสอบตนเองได้อยู่เสมอ ทำให้การปฏิบัติธรรมเป็นไปอย่างถูกต้อง

ในวารสารเล่มนี้ พรั่งพร้อมด้วยบทความน่าอ่าน เหมือนเช่นเคย เป็นบทความหาได้ยาก หาอ่านที่ไหนไม่ได้ นอกจากที่วารสารพรทิพย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัย นี้ที่ดูเหมือนว่า วารสาร นิตยสาร จุลสาร หนังสือ ค่อยๆ หายไปจากบรรณพิภพ วารสารต่างๆ ประสบความขาดทุน ต้องปิดตัวไปมากมายเหลือคณานับ กลายเป็นหนังสือ online, e-book, you tube, facebook

แม้จะเป็นอย่างนั้น แต่พรทิพย์ของเรายังคงดำรง อยู่อย่างเข้มแข็ง ด้วยความปรารถนาดีต่อสังคมของเรา พระศาสนาของเรา ประเทศชาติของเรา จะได้มีวารสารดีๆ เป็นสมบัติของชาติ ที่สามารถเก็บไว้เป็นมรดกของ

ลูกหลานได้อย่างภาคภูมิใจ นี่คือหลักฐานแห่งความ ปรารถนาดีที่จักอยู่ยืนนาน แม้คณะผู้จัดทำจะหมด อายุขัย ต้องอำลาโลกไปในที่สุดตามธรรมดาของชีวิต

วารสารได้เปิดคอลัมน์ชุดบาลีใหม่ที่ชื่อว่า “**ท่องไป ในโลกไวยากรณ์บาลี**” ไปแล้ว (ฉบับนี้เป็นตอนที่ ๒) หากท่านเป็นแฟนคอลัมน์ชุดนี้คงจะได้อิมเอมกับเนื้อหา ที่แน่นไปด้วยสาระ แต่อ่านเข้าใจง่าย ค่อยเป็นค่อยไป ไม่ทำให้รู้สึกว่ายากภาษาบาลียากเกินกว่าจะเล่าเรียนศึกษา

ดังเคยแจ้งมาแล้วในเปิดเล่ม ฉบับที่มีการเปลี่ยนแปลง ท่านอาจารย์ปาฬิปาโมกข์นั้น น่าจะได้เจริญอิทธิบาท ๔ อย่างสม่ำเสมอ ท่านถึงได้ผลิตผลงานออกมามากมาย อย่างน่าอัศจรรย์ใจ ท่านยังมีผลงานวิเคราะห์คาถาภาษา บาลีด้วยไวยากรณ์ ที่ท่านเขียนเก็บสะสมเอาไว้ระยะหนึ่ง แล้ว จึงส่งมาให้กองบรรณาธิการพิจารณาปรากฏว่า เป็นบทความสั้นๆ ที่น่าอ่านมาก และไม่ยากจนเกินไป จะช่วยให้ผู้ที่เล่าเรียนศึกษาภาษาบาลีได้ความรู้ใหม่ๆ ที่ลึกซึ้งได้เป็นอย่างดี จึงจะนำมาตีพิมพ์เป็นคอลัมน์ บาลี ๔ เพิ่มจากเดิมที่มี ๓ คอลัมน์ นักบาลีทั้งหลาย เตรียมอ่านได้ในฉบับหน้า

วารสารฉบับนี้ รวบรวมเป็นราย ๓ เดือน คือ กรกฎาคม สิงหาคม และกันยายน แม้กระนั้นก็ยังไม่สามารถออก ตรงเวลาได้ ท่านผู้อ่านอาจจะสงสัยว่าเป็นเพราะเหตุใด ก็ขออธิบายให้ทราบอีกครั้งหนึ่ง จากที่เคยอธิบายมา แล้ว ในช่วงที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในฉบับที่ ๕๔ ว่า คณะผู้จัดทำทุกท่าน ล้วนเป็นจิตอาสา ไม่มีใครยึดงาน วารสารพรทิพย์ว่าเป็นงานประจำ ต้องทำให้เสร็จ เวลานั้นเวลานี้ ไม่ทำไม่ได้ หากท่านใดติดภารกิจหลัก ก็ต้องไปทำภารกิจนั้นก่อน มาช่วยงานที่หลัง บางครั้ง อยากให้ช่วยทำเรื่องนั้นเรื่องนี้ให้ ถ้าโชคดีก็มีจิตอาสา มาช่วยทำ หลายครั้งที่ไม่มีผู้รับทำด้วยเหตุผลใดก็ตาม เราก็ไม่อาจจะไปบังคับผู้ใดให้ทำตามที่เราต้องการได้ ไม่เหมือนบริษัทสำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์ต่างๆ ที่จ้าง พนักงานมาแล้ว สั่งอะไรต้องทำให้สำเร็จเวลานั้นเวลานั้น

ปิดพื้ไม่ได้ อีกทั้งท่านเจ้าของบทความของเราเกือบทั้งหมด เป็นบุคคลสำคัญในสาขาของตนทั้งสิ้น มีงานรัดตัว แทบกระดิกกระเดี้ยไม่ได้ แต่ที่ทำงานให้เรา เพราะเห็นคุณค่า และความตั้งใจดีของวารสาร จึงเมตตาทำให้ด้วยความเต็มใจ และเนื่องจากท่านมีงานรัดตัว กว่าจะทำให้ได้ก็ต้องใช้เวลา ทุกขั้นตอนอาจเกิดความล่าช้าได้หมด กว่าที่จะสำเร็จออกมาเป็นเล่ม จึงใช้เวลามากจริงๆ แม้เราอยากให้ออกเร็วแค่ไหน ก็ทำได้แค่นี้ ซึ่งเราพยายามทำดีที่สุดแล้ว

เพราะฉะนั้น ขอให้ท่านผู้อ่านได้ทราบ และเข้าใจข้อจำกัดทั้งหลาย ที่เราเปิดเผยให้ทราบตามความจริง และอยากเรียนให้ทราบว่า จิตอาสาทุกคน ล้วนมีความตั้งใจ อุทิศตนด้วยความเสียสละ และปรารถนาดี แต่มีข้อจำกัดดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ขอให้ท่านติดตามวารสารโพธิญาณต่อไป รับรองว่าจะได้เห็นคุณภาพที่พัฒนา ยิ่งๆ ขึ้นไป หากมีเหตุปัจจัยที่ช่วยให้ทีมงานทำงานได้สะดวกกว่านี้ ทีมงานย่อมทุ่มเททำให้อย่างแน่นอน เพราะทีมงานตระหนักดีว่า เรากำลังสร้างประวัติศาสตร์แห่งมุมเล็กๆ ในนามวารสารโพธิญาณ

คณะผู้จัดทำ

วารสารโพธิญาณ จัดพิมพ์ด้วยปัจจัยบริจาคของท่านผู้มีจิตศรัทธา แจกเป็นธรรมทาน และบริจาคไปตามห้องสมุดต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางปัญญาอย่างกว้างขวางแก่ท่านผู้ใฝ่ธรรมต่อไป ขออนุโมทนาทุกท่าน

วัดจากแดง

ชมรมกัลยาณธรรม

ประธานผู้ก่อตั้ง
พระครูธรรมธรมุนต์ นนทิกโก
อัครมหาบัณฑิต
บรรณาธิการอำนวยการ
พระมหาประนอม ธมมาลงกาโร
บรรณาธิการบริหาร
พินิตา อังจันทร์เพ็ญ
panitaang@gmail.com
รองบรรณาธิการ
ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
Acharak7153@gmail.com
ผู้ช่วยบรรณาธิการ
พันธูรพี นพรัมภา
Punrapee@gmail.com
ประสานงาน
พระครูประคุณสรกิจ
(พระมหาทากรณย์ กุศลนโนโท)
pk.krun21@gmail.com
กองบรรณาธิการ
คณะสงฆ์วัดจากแดง
สำนักงาน : วัดจากแดง
๑๖ หมู่ ๖ ซ.เพชรหึงษ์ ถ.เพชรหึงษ์ ๑๐
ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง
จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐
โทรศัพท์. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ตุลาคม ๒๕๖๓
จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม
ภาพปก
ศิลปินแห่งชาติ
อ.ปัญญา วิจินธนสาร
ออกแบบปก
ศิลปิน บัญชา หนังสือ
เครดิตภาพ
วัดจากแดงและสถาบันโพธิญาณ
ธีรปัญญา, ซาคิโนภิกขุ,
ญาณกุศลโลกิกขุ, วิเทศหทัย
และขอขอบคุณเจ้าของภาพ
จาก Internet ทุกท่าน
ศิลปกรรม
สหมิตรกรู๊ปทีม
อุปถัมภ์อุปกรณ์คอมพิวเตอร์
โดยคุณพัชรพิมล ยังประชากร
ประธานกรรมการ 'สุวิมล'
จัดพิมพ์โดย
สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
โทร. ๐๒ ๙๐๓ ๘๒๕๗-๙

สารบัญ

- ❁ วิสัชนาธรรม : สารพันปัญหาธรรม
พระมหาประนอม ธมมาลงกาโร.....๓
- ❁ น้ำพระราชหฤทัยก่อบรเกื้อปวงประชา
เบื้องหลังความสำเร็จของประเทศไทย
กองบรรณาธิการ.....๑๐
- ❁ พระธรรมเทศนา : กิลสบางอย่างต้องผ่านการบังคับ
พระเทพพัชรญาณมุนี (ชยสาโรภิกขุ).....๑๓
- ❁ กวีนิพนธ์ : อาสาพหะ
เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์.....๒๑
- ❁ ธรรมกถา : อย่าเรียกหาความสมบูรณ์พร้อมจากชีวิต
พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล.....๒๒
- ❁ ประสพการณ์ธรรม : ธรรมะในชีวิตประจำวัน
ธีรปัญญา.....๒๕
- ❁ กวีนิพนธ์ : ปลดปล่อยพระไตรปิฎก
ปปัญจา.....๓๓
- ❁ สนทนาภาษาธรรม : ชีวิตและการปฏิบัติธรรม
พระมหาพุทิจ ชุตติปัญญา กับ ดร.วิโรจน์ สันติประภพ
.....๓๔
- ❁ วรรณคดี : ปิฆวด อย่าปวดใจ
พระคุณฐิ ฌึงกูโร.....๔๗
- ❁ ประสพการณ์ธรรม : เรื่องเล่าจากแดนไกล ตอน ๒
พระอาจารย์จกโลกิกขุ (BRETT HANSEN).....๕๑
- ❁ ใคร คือใคร ในพุทธศาสนาเถรวาท : ญาณที่ปะ
มหาเถระ
หิริโกภิกขุ Hiriko.....๕๕
- ❁ กวีนิพนธ์ : จุดเทียน
เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์.....๕๙
- ❁ สารธรรมจากพระสูตร : มงคลชีวิต มงคลสูงสุด
ที่มนุษย์ทำได้ ตอน ๕
พระมหาสมปอง มูทิโต.....๖๐
- ❁ ท่องไปในโลกบาลีไวยากรณ์ : ตอน ๒
กัจจายนไวยากรณ์
ปาฬิปาโมกข์.....๖๗
- ❁ ในประสพการณ์ : ประสพการณ์สอบสนามบาลี
ตอน ๑๒ "การเรียนปริยัติคือการปฏิบัติไปในตัว"
พระมหาไพโรจน์ ญาณกุศล (นิริฎฐรักษ์) ป.ธ. ๙..๗๒
- ❁ ภาษาธรรม : สนทนาภาษาบาลี ตอน ๑๒
นายธรรมดา.....๗๖
- ❁ มอเทศ - มอไทย : ตำนานพระเจ้าสิบโลก
ฉบับลังกา ตอน ๕
วิเทศหทัย.....๗๙

วิสันนารัฐม

พระมหาประนอม ธมมาลงกาโร

สารพันปัญหาธรรม

ตอบคำถามผู้เข้าปฏิบัติธรรมในงานอบรมธรรม ที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ

ปจฉา : จุดประสงค์ของการทำสมาธิ คือ ทำจิตใจให้สงบ จำเป็นต้องสงบจนถึงฌาน ๑ - ๒ - ๓ - ๔ หรือไม่ครับ หรือแค่ให้มีสติ เห็นการเปลี่ยนแปลง ขณะนั่งสมาธิก็พอแล้วครับ

วิสัชนา : การทำสมาธิในพระพุทธศาสนา สมาธิแปลว่า จิตตั้งมั่น ถ้าตั้งมั่นแค่ *ฌานิกสมาธิ* (สมาธิชั่วขณะ) จะได้ประโยชน์น้อย *อุปจารสมาธิ* (สมาธิเกือบถึงฌาน) จะได้ประโยชน์มากกว่า แต่ถ้าตั้งมั่นถึงขั้นได้ฌานจะดีที่สุด เพราะจะสามารถจัดการกับนิวรณ์ทั้ง ๕ ได้ นิวรณ์ทั้ง ๕ คือ กามฉันทนิวรณ์ พยาบาทนิวรณ์ ถีนมิทธนิวรณ์ อุทธัจจกุกกุกจนิวรณ์ วิจิกิฉฉานิวรณ์ จะไม่มารบกวน ถ้าเข้าถึงสมาธิจนถึงขั้นฌาน แต่ถ้าเป็น *สุกขวิปัสสกะ* เจริญวิปัสสนาแล้วบรรลุเลยนี้ยากมาก ฉะนั้น ต้องปฏิบัติสมณะ (ทำสมาธิ) จนกระทั่งไปถึงฌาน สามารถจัดการกับนิวรณ์ได้ นี่คือเป้าหมายสูงสุด คือไม่ใช่ให้ไปเกิดเป็นพรหม แต่

เพื่อเข้าสู่ฌาน แล้วหลังจากนั้นก็ออกจากฌาน ยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนาได้อย่างง่ายดาย ถ้าไปเจริญวิปัสสนาเลย สำหรับ *วิปัสสนายานิกะ* บุคคลผู้เข้าใจรูปเข้าใจนามอย่างชัดเจนก็ไปได้ แต่ถ้าหากรูปนามยังไม่ชัดเจน นิวรณ์ทั้ง ๕ ยังมารบกวนอยู่ ควรทำสมณะจนถึงขั้นได้ฌานก่อน

ปจฉา : การเจริญสติ กับ การทำสมาธิ เหมือนหรือต่างกันอย่างไรครับ

วิสัชนา : การเจริญสติ ถ้าสติมาโดดๆ ก็คือการทำสมาธินั่นแหละ สตินี้มีอยู่ ๕ ชั้น คือ ๑. ตั้งสติก่อนสตาร์ทในการดำเนินชีวิตประจำวัน คือฝึกสติในชั้นปลอดภัยไว้ก่อน ๒. สติไม่ลืมที่จะให้ทาน ๓. สติไม่ลืมที่จะรักษาศีล ๔. สติไม่ลืมพระพุทธเจ้า เป็นต้น เรียกว่า *อนุสติ* ๑๐ เป็นสมถกรรมฐาน เพื่อให้เกิดสมาธิ ๕. สติไม่ลืมตัวเราเอง คือ สติที่ตั้งอยู่ในกาย เวทนา จิต ธรรม ที่เรียกว่า กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน

จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และ ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน สตินี้เป็นวิปัสสนากรรมฐาน

ฉะนั้น สติมี ๕ ชั้น สติซึ่งอยู่ในชั้นที่ ๔ ของการปฏิบัติสมณะ ๔๐ วิธี เพื่อให้เกิดสมาธิ เป็นสมณะ ส่วนสติที่ตั้งอยู่ในกาย เวทนา จิต ธรรม ในชั้นที่ ๕ มาคู่กับสัมปชัญญะ เป็นวิปัสสนา

ปุจฉา : ถ้าหากเรารู้ตัวว่ากำลังจะตาย แต่วยังมีสติอยู่ ควรทำอะไร มีให้เลือก ๔ ข้อ คือ ๑. นึกถึงบุญทานที่เราเคยทำมา ๒. เจริญสติดูลมหายใจเข้า-ออก หรือ พุทโธ ๓. เจริญวิปัสสนาดูกายดูใจตามความเป็นจริง และ ๔. ยกจิตขึ้นสู่ไตรลักษณ์ ควรเลือกข้อไหนครับ

วิสัชนา : ขอแนะนำ ๒ ข้อ คือ ๓. ดูรูปดูนาม ๔. ยกจิตขึ้นสู่ไตรลักษณ์ ๒ ข้อนี้เป็นวิปัสสนาเหมือนกัน ดูลมหายใจ หรือ พุทโธ เป็นสมถกรรมฐาน นึกถึงทานกุศล นึกถึงศีลกุศลนี้คือบุญกุศลขั้นต่ำสุด ฉะนั้น สูงสุดใน ๔ ข้อนี้คือดูรูปดูนาม ยกจิตขึ้นสู่ไตรลักษณ์ ถ้าเห็นไตรลักษณ์ เห็นรูปนามไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาได้จริง แล้วเกิดเบื่อหน่ายในชั้น ๕ คลายความยึดมั่นถือมั่น ได้บรรลุปุไปนิพพานเลย เรียกว่า **ชีวิตสมถีสี** คือได้บรรลุปุเป็นพระอรหันต์ พร้อมกับสิ้นลมหายใจ คือการดูรูปนามและการยกจิตขึ้นสู่ไตรลักษณ์ ๒ ข้อนี้แหละ

ส่วนการบริกรรม พุทโธ...พุทโธ ให้จิตของเราอยู่ในสมณะบ้าง อยู่ในพุทธคุณบ้าง ก็อยู่ในสุคติภูมิ นึกถึงนิพพานก็อยู่ในสุคติภูมิ **ต่ำสุดก็คือ นึกถึงทานกุศล สูงสุดคือดูไตรลักษณ์** ทานก็นึกได้ ศีลก็นึกได้ ไตรลักษณ์ก็นึกได้ แต่ควรทำที่สุดคือ**ควรเจริญไตรลักษณ์ ยกจิตขึ้นดูรูปดูนามดูไตรลักษณ์ในรูปนามชั้น ๕ อันนั้นดีที่สุด**

ปุจฉา : การยกจิตขึ้นสู่ไตรลักษณ์ ให้เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี่หมายความว่าอย่างไร แล้วเราจะปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีได้อย่างไรครับ

วิสัชนา : ยกจิตขึ้นสู่ไตรลักษณ์ก็คือ พิจารณาว่า **นามะรูปัง อะนิจจัง** ทั้งนามธรรมและรูปธรรมคือทั้งกายและใจ ไม่เที่ยง เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป **นามะรูปัง ทุกขัง** ทั้งนามทั้งรูปเป็นกองแห่งทุกข์ ไม่สามารถจะทนอยู่ในสภาพเดิมได้ **นามะรูปัง อนัตตา** ทั้งนามทั้งรูปเป็นอนัตตา ไม่อยู่ในบังคับบัญชาที่เราจะสั่งการได้ นามรูปของเราไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา พิจารณาอย่างนี้จนกระทั่งเราเห็นรูปเห็นนามเป็นไตรลักษณ์จริงๆ บางครั้งเห็นแค่อนิจจังลักษณะก็มีสิทธิ์บรรลู่ บางครั้งเห็นแค่ทุกข์ลักษณะก็มีสิทธิ์บรรลู่ บาง

ครั้งเห็นแค่อนัตตลักษณะก็มีสิทธิ์บรรลุ บางครั้งเห็นทั้งไตรลักษณ์อย่างชัดเจนก็มีสิทธิ์บรรลุ ฉะนั้น การยกจิตขึ้นสู่ไตรลักษณ์ ตอนแรกก็ต้องมี สุตมยปัญญา ต่อไปก็ต้องมี จินตามยปัญญา ต่อไปก็ต้องมี ภาวนามยปัญญา ถ้าเห็นด้วยภาวนา อันนั้นคือได้บรรลุ

ปุจฉา : เวลาใกล้ตายจริงๆ สามารถเลือกได้อย่างนี้หรือเปล่า มันเป็นไปได้หรือครับ

วิสัชนา : ถ้าคนมีใจอยู่เป็นประจำ คนนั้นจะมีสติ มีสัมปชัญญะ คนที่ทำได้ ที่บอกว่าวาระสุดท้ายทำได้ถึงขนาดนี้ นั่นแสดงว่าเขาทำกรรมฐานอยู่เป็นประจำ จึงมีโอกาสเลือกได้

ปุจฉา : ในอดีต เคยไปแนะนำคนให้ไปทำแท้ง ตอนนั้นอายุน้อย แล้วก็เพิ่งเรียนจบ ยังไฟแรง ก็แนะนำคนคนหนึ่งให้ทำแท้ง เพราะว่าชีวิตต่อไปอนาคตเขาจะลำบาก เพราะกำลังจะเลิกกับสามี เรียนถามท่านอาจารย์ว่า เราจะผิดศีลข้อ ๑ ไหม แต่ตอนหลังมาทราบว่า เขาไม่ได้ไปทำแท้งตามที่เรานำแนะนำ แล้วก็มีลูกออกมา แต่เราจะปฏิเสธกรรมที่เราเคยได้แนะนำเขา เจตนาที่ไปแนะนำเขาให้ไปทำแท้ง ได้ไหมครับ

วิสัชนา : เจตนามีไหม... มี แต่ทำกรรมสำเร็จไหม...ไม่สำเร็จ สิ่งที่เราแนะนำไป เป็นวจีกรรม แต่กายกรรมที่เขาจะลงมือทำ เขาไม่ลงมือทำ ถามว่ามีกรรมไหม ก็มี แต่ยังไม่รุนแรง เพราะว่าคนที่เรานำไป เขายังไม่ลงมือกระทำ ถ้าจะถามว่ากรรมนี้จะส่งผลอย่างไร ผลกรรมคือ บางทีเกิดปัญหาเข้ามาในชีวิตเรา ก็จะมีคนมาแนะนำแบบที่เราไปแนะนำคนอื่นนั่นแหละ “อู๊ย...ทุกซ์ขนาดนี้ไปฆ่าตัวตายเถอะ อย่าอยู่เลย” ก็อาจจะมีคนมาแนะนำ แต่เราก็มานอนคิดนั่งคิด สุดท้ายเราก็ไม่ลงมือทำตามที่เขาแนะนำ เพราะผลกรรมจากสิ่งที่เรานำมาให้เขา เขาก็ไม่ได้ลงมือกระทำ

ในกรณีนี้เป็นวจีกรรม เมื่อเป็นวจีกรรมแล้ว เราทำเพราะไม่รู้ กรรมอย่างนี้เราแก้ไขอย่างไรละ ขอให้ทำกุศลอยู่เรื่อยๆ โดยคิดว่า การได้เกิดเป็นมนุษย์นั้น ยากเย็นแสนเข็ญนัก เกิดมาแล้วดูแลชีวิตให้ดี ใช้ชีวิตให้คุ้มค่า ถ้าแนะนำคนอย่างนี้ อยู่บ่อยๆ การที่เราไม่เห็นคุณค่าของชีวิต มันก็จะกลับไปแก้กันได้ ก็คือให้กำลังใจคนที่คิดจะฆ่าตัวตาย ถ้าเราทำกุศลส่วนนี้เรื่อยๆ ก็เรียกว่าไปแก้ตรงนั้น ให้มันเบา จนกระทั่งหายไปได้

ปุจฉา : อุโบสถศีลรักษาไว้ ๑ วันกับ ๑ คืน ถ้าศีลข้อใดข้อหนึ่งขาดไป ก็สมาทานใหม่ได้ใช้หรือไม่ครับ

วิสัชนา : ถ้าอุโบสถศีลก็ต้องสมาทานใหม่ทั้งหมดเลย คือถ้าสมาทานศีลด้วยคำว่า *อะหัง ภันเต วิสุจ วิสุจ รักษะนัตถายะ ติสระระณนะ สะหะ ปัญจะสีลานิ ยาจามิ* ถ้ามี *วิสุจ วิสุจ รักษะนัตถายะ* ข้อใดข้อหนึ่งขาด ก็ขาดเฉพาะข้อนั้น แต่ถ้าไม่มี *วิสุจ วิสุจ รักษะนัตถายะ* คือ สมาทานว่า *อะหัง ภันเต ติสระระณนะ สะหะ ปัญจะสีลานิ ยาจามิ* ก็มั่นใจได้เลยว่า ขาดข้อเดียวก็ขาดหมดทั้ง ๕ ข้อเลย

แต่อันไหนมีพลังมากกว่า ก็ไม่ต้องมี วิสุจ นั่นแหละ ตั้งใจให้มั่นคง ถ้าขาดก็ขาดทั้งหมดเลย เพราะถ้ามี *วิสุจ วิสุจ รักษะนัตถายะ* ขาดข้อใดก็เฉพาะข้อนั้น *การที่เราจะขาดเฉพาะข้อ แล้วรักษาเฉพาะข้อ เปลี่ยนเฉพาะข้อ ซ่อมเฉพาะข้อ*

ศรัทธาในการรักษาที่ยังไม่สูงพอ แต่ถ้าไม่ วิสูง ก็คือ ถ้าศีลข้อใดข้อหนึ่งขาดก็ขาดทั้งหมดพร้อม กันเลย ก็จะไม่บ่งบอกถึงศรัทธาและวิริยะที่มั่นคง แตกต่างกัน

ปุจฉา : เวลานั้นสมทานใหม่ เช่น ข้อ ๑ สมมติ ว่าตบยุทตอน ๕ โมงเย็น ยุทตายแล้วเริ่มนับใหม่ คือ ๑ วันกับ ๑ คืน ก็จะไปครบ ๕ โมงเย็น วันรุ่งขึ้นใช้ไหมครับ

วิสัชนา : อย่างนั้นก็ไม่ได้เต็มวันแล้ว ได้บางเสี้ยว เท่านั้น แต่ศีลแต่ละข้อนั้น บางที่เราตัดสินเองว่า มันขาด ยังนะ ต้องเข้าใจว่า ศีลข้อแรกจะขาด จะต้องประกอบด้วย ๑. เป็นสัตว์มีชีวิต ๒. รู้อยู่ ว่าสัตว์มีชีวิต ๓. มีจิตคิดจะฆ่า ๔. พยายามฆ่า ๕. สัตว์นั้นตายลงด้วยความเพียรพยายามนั้น ถ้าครบองค์ ๕ ศีลข้อนี้จึงขาด ถ้าองค์ไม่ครบ ๕ ศีลข้อนี้ไม่ขาด ตรงนี้ในทางศาสนาเน้นเอา เจตนา ถ้าไม่มีเจตนาคิดจะฆ่า องค์ของศีลไม่ ครบ ศีลก็ไม่ขาด

ปุจฉา : สมทานอุโบสถศีลแล้ว ระหว่างทาง ศีลขาดไปบางข้อ แล้วเราสมทานใหม่ ก็เริ่ม นับใหม่ ก็เลยจบข้างลงไป อย่างนี้จะทานข้าว มือแรกได้ตอนกี่โมง หรือว่าต้องรอไปจบครบ ๒๔ ชั่วโมง แล้วค่อยไปทานหลัง ๕ โมงเย็น ตอนยุท ตายแล้วใช้ไหม อย่างนี้เราลาอุโบสถศีล สมทาน ศีล ๕ ไปเลยได้ไหมครับ

วิสัชนา : เหมือนกับว่า เราจะนั่งเครื่องบินชั้น ประหยัด คือ ศีล ๕ แต่ศีล ๘ ก็คือนั่งเครื่องบิน มาตรฐานหน่อย ศีล ๘ นี้มีประโยชน์มาก ทำไม เขาว่าศีล ๕ ก็พอแล้ว ก็ศีล ๕ ทำให้ได้เกิดเป็น คน แต่ศีล ๘ มีสิทธิ์เป็นเทวดา และเทวดาที่รักษา ศีล ๘ เต็มวัน ก็สวรรค์เลือกชั้นได้ ถ้ารักษาได้ไม่ เต็มวัน กระทบจนกระทบ ก็ไปเกิดเป็นรุกขเทวดา ก็คือสูงกว่ามนุษย์ ถ้ามองเป็นภพภูมิ เทวดาก็ สูงกว่า แต่ถ้ามองว่า อยากเกิดมาเป็นมนุษย์ อย่างนั้นก็รักษาศีล ๕ ก็ได้

หรือถ้าใครรักษาศีล ๘ แล้วปรารถนาการ เกิดเป็นมนุษย์ คือรักษาศีล ๘ อย่างเต็มที่ แต่ไม่ อยากไปสวรรค์ เมื่อกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ก็จะได้เป็นพระราชา ถ้าได้ไปสวรรค์ก็เลือกชั้นได้ ถ้ารักษาศีล ๕ ก็เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกันหมด ไม่ได้เป็นระดับพระราชา ทำไมเขาเป็นพระราชา ทำไมเราเป็นสามัญชน คนที่ได้เป็นพระราชา นี้คือเขารักษาศีล ๘ มา

อานิสงส์ของศีล ๕ สรุปลือ คือ ข้อ ๑ อายุยืน ร่างกายแข็งแรง ข้อที่ ๒ ทรัพย์สมบัติอยู่กับเรา ข้อที่ ๓ ไม่ค่อยพบความผิดหวัง ข้อที่ ๔ มีความ น่าเชื่อถือ และรูปร่างก็สมสัดส่วน ข้อที่ ๕ สติ ปัญญาเฉลียวฉลาดตั้งแต่เกิด อันนี้คืออานิสงส์ ของศีล ๕ ที่บริสุทธิ์จริงๆ ฉะนั้น แคศีล ๕ บริสุทธิ์ จริงๆ เราก็จะได้เป็นมนุษย์ชั้น ๑ แต่ถ้าเป็นศีล

๘ ก็จะได้เป็นพระราชา พระราชาบางทีก็ฉลาดมาก ก็แสดงว่าศีล ๕ ข้อรักษาไว้ดีมาก

ทำไมชีวิตของคนเราจึงแตกต่างกัน การรักษาศีล เรียกตามนิยามว่า *กรรมนิยาม* ในนิยามทั้ง ๕ กฎเกณฑ์การกระทำกรรมของเรานี้ หนึ่ง สมองสองมือที่เราทำนี่ เป็นตัวปั้นรูปปั้นนาม *สังขาร* ปะจะยะ *วิญญาณ* เพราะ *ปุญญาภิสังขาร* ปั้นรูปนามให้เกิดในสุคติภูมิ *อปุญญาภิสังขาร* ปั้นรูปนามให้เกิดในอบายภูมิ *อาเนญชาภิสังขาร* ปั้นรูปนามให้เกิดในพรหมภูมิ นั่นแหละ คือตัวที่จะทำให้เราไปเกิดในภพไหน ท่านเรียกตามนิยาม คือกรรมนิยาม ถ้าเรียกเป็น **ปฏิจจสมุปบาท** ก็คือ **สังขาร ๓** คือ *ปุญญาภิสังขาร* *อปุญญาภิสังขาร* *อาเนญชาภิสังขาร* เราก็จะเห็นว่า ศีล ๕ กับศีล ๘ แตกต่างกันตรงนี้

ปจฺฉา : ถี้อุโบสถศีลที่บ้าน สมาทานต่อหน้าพระพุทธรูป แล้วตอนเย็นก็ไปวัด เพราะว่าต้องทำงานบ้าน ตอนเย็นไปวัด แล้วก็ไปสวดมนต์เย็น ไปนอนค้างวัด เข้าทำวัตรเช้าแล้วก็กลับ อย่างนี้เรียกว่าอุโบสถครึ่งวันหรือเปล่าครับ

วิสัณหา : ได้เต็มวัน อุโบสถรักษาที่บ้านก็ได้ คือถ้าเราสมาทานตั้งแต่เช้า แต่สมาทานอยู่ที่บ้าน ช่วงเย็นไปวัด ตื่นเช้าขึ้นมา ก็ถือว่าเราได้เต็มวัน สถานที่ไม่จำกัด ไม่ว่าจะที่บ้านหรือวัด ได้ทั้งนั้น คำว่า อุโบสถ ไม่ใช่ไปสมาทานศีลนี้อยู่ที่

อุโบสถ *อุโปสถะ* แปลว่าการเข้าอยู่ ถ้าสมาทานที่บ้าน ก็อย่าเปิดดูหนังฟังเพลงแค่นั้นแหละ คือมือเย็นเราก็กี่ไม่ทาน ดูหนังฟังเพลง เราก็กี่ไม่เปิดดู เราสมาทานที่บ้านได้ ถี้อว่าเราได้เต็มวัน สถานที่ไม่จำกัด แต่ที่วัดสิ่งแวดล้อมมันช่วยได้ ส่วนที่บ้านสิ่งแวดล้อมอาจจะจัดยาก อาจจะผิดได้ง่าย แต่ถ้ารักษาได้จริงๆ ก็ถือว่าได้เต็มวัน

ปจฺฉา : ถ้าเราถือศีล ๘ แล้วเล่นไลน์ เล่นเฟซบุ๊กได้ไหม อะไรเป็นตัวแยกแยะ ว่าได้หรือไม่ได้ครับ

วิสัณหา : ถ้าเฟซบุ๊กนั้น ไลน์นั้น เป็นเรื่องโกหก เรารู้ว่าเป็นเรื่องโกหก แต่เราก็กี่ส่งไลน์ต่อไป อีกก็อาจจะผิดศีลข้อที่ ๔ แต่ถ้าไม่รู้ว่าเป็นเรื่องโกหก และไม่ทำลายผลประโยชน์ ไม่ทำลายอะไรก็กี่ยไม่ผิด ในการส่งต่อในไลน์ในเฟซบุ๊กนี้ มันก็มีโอกาสผิดกฎหมาย เช่น ข้อมูลมีเจ้าของ หวงแหน กฎหมายห้ามก็มี เรารู้รู้ว่าเป็นของมีเจ้าของ หวงแหน รู้กฎหมาย มีจิตคิดจะลักพยายามลักแล้วก็ส่งต่อไป ก็ครอบครองคือนินนาทาน คือ ของบางอย่างมีลิขสิทธิ์ เรารู้รู้ว่าเป็นของมีลิขสิทธิ์ รู้รู้ว่ามีกฎหมายห้าม แต่ก็พยายามไปก๊อปปี้เขามา แล้วก็พยายามส่งต่อออกไป ทั้งๆ ที่ของนั้นไม่ใช่ของเรา ถ้ากฎหมายยังไม่เล่นงาน ก็ยังไม่ถึงที่สุด ถ้ากฎหมายตามมาเล่นงาน แล้วเราไม่ใช้คืนเจ้าของ นั่นแหละ อทินนาทานครอบครอง คือมันจะครอบครองหรือไม่ครอบครอง ก็ต้องดูองค์ประกอบ

เล่นไลน์ตามปกติไม่มีปัญหา แต่ถ้าเล่นไลน์อยู่ เพื่อนส่งเพลงมาให้ เพราะมาก เราเปิดฟัง การฟังเพลงในไลน์นั้นแหละ ผิดศีลข้อ *นัจจะคีตะวาทิตะวิสุกะทัสสะนา* ถ้าเป็นข่าวสารธรรมดาก็ไม่เป็นไร แต่ถ้ามีบทเพลงหรือมีข้อมูลที่จะหมิ่นหมิ่นต่อการผิดศีล เราก็กี่มีโอกาสจะผิดศีลได้ ก็เหมือนในชีวิตประจำวันนั้นแหละ

ปุจฉา : เรื่องไตรสรณคมน์ ถ้าเราบูชาพระพุทธ-
รูป ระลึกถึงคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เรา
ก็จุดธูปไหว้พระแม่กวนอิมด้วย อย่างนี้จะทำให้
ไตรสรณคมน์ของเราเสื่อมหรือไม่คะ

วิสัชนา : เจ้าแม่กวนอิมก็ให้นับถือในฐานะของ
พระโพธิสัตว์ ที่กำลังสร้างบารมีเพื่อเป็นพระ-
พุทธเจ้า ไตรสรณคมน์ก็จะไม่เสีย แต่ถ้านับถือ
เจ้าแม่กวนอิมเทียบเท่ากับพระพุทธเจ้า อย่างนั้น
ไตรสรณคมน์เสีย

ปุจฉา : การที่เราไปกราบไหว้พระภูมิเจ้าที่ เอา
ของไปถวาย เอน้ำแดงไปถวายนี้ ถือว่าอยู่ใน
กลุ่มของสัสดีพตปรามาสไหมครับ

วิสัชนา : สัสดีพตปรามาส แปลเป็นภาษาไทย
ที่เขานิยมแปลว่า ลูบคลำศีลพรต คือ เชื่อว่าการ
ทำตัวเหมือนโค นอนบนดินกินบนทราย หรือการ
ทำตัวเหมือนสุนัข จะทำให้เราพ้นจากทุกข์ทั้งปวง
ได้ ความเข้าใจว่า การมีศีลมีข้อวัตรเหมือนโค
เหมือนสุนัข จะทำให้เราพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้
อย่างนี้เรียกว่า สัสดีพตปรามาส แต่การเอาอะไร
ต่างๆ ไปไหว้ภูมิมัญจฺวเทวดา มันไม่เกี่ยวกัน เพราะ
ไหว้ขนาดไหน ก็ไม่ทำให้พ้นจากทุกข์ อาจจะทำให้
ให้มีโชคมีลาภแค่นั้นเอง

ภูมิมัญจฺวเทวดา คือเทวดาที่อยู่ตามผืนแผ่นดิน
เทวดาตนนี้ทำบุญอะไรจึงมาเกิดเป็นภูมิมัญจฺว-
เทวดา ก็คือ มีเพื่อนมาชวนไปทำบุญ จะไม่ทำก็
เกรงใจเพื่อน เอ้า...ทำก็ทำ *ทำบุญแบบเสียมิได้*
ไม่ได้เชื่อเรื่องผลของกรรม ไม่ตั้งใจจะทำ ใคร
ชวนก็ทำแบบที่ถ้าไม่ทำก็ขัดใจกัน ก็ทำไปอย่าง
นั้นแหละ สุดท้ายก็เป็นเทวดาแบบภูมิมัญจฺวเทวดา
เป็นเทวดาแต่ไม่มีวิมาน

สมัยพุทธกาลมีเทวดาอยู่ที่ชุมนุมประตุน้ำ
บ้านท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี มีครั้งหนึ่งตอน
อนาถบิณฑิกเศรษฐีธุรกิจไม่ดี เทวดามาบอกว่า

ท่านเศรษฐีเล็กทำบุญเยอะ รับทำมาค้าขาย เดียว
ก็เจริญรุ่งเรืองเหมือนเดิม ท่านเศรษฐีก็ถามว่า คุณ
เป็นใครมาจากไหน เทวดาบอกว่า เราเป็นเทวดา
อยู่ที่ชุมนุมประตุน้ำบ้านท่านนั้นแหละ ท่านเศรษฐี
จึงบอกว่า ออกจากบ้านฉันไปเดี๋ยวนี้เลย ไม่ให้
อยู่แล้ว เทวดาก็อยู่ไม่ได้ เพราะเศรษฐี ๑. เป็นผู้
ตั้งมั่นในไตรสรณคมน์ ๒. เป็นพระโสดาบัน พอ
ถูกไล่ เทวดาไม่รู้จะไปไหน ก็ไปหาพระอินทร์
พระอินทร์สอบถามดูก็ทราบเรื่อง จึงแนะนำว่า
๑. ทรัพย์สินสมบัติของเศรษฐีที่ถูกน้ำพัดไปให้ไป
เอาคืนมาให้หมด ๒. ทรัพย์สินสมบัติที่เพื่อนยืมไป
แล้วยังไม่คืน ให้ไปทวงคืนมาให้หมด ถ้าคุณทำ
๒ อย่างนี้ได้แล้ว คุณจงไปขอมาท่านเศรษฐี
เถอะ เทวดาก็ไปเอาทรัพย์สินสมบัติที่ถูกน้ำพัดไป
คืนมาได้ และไปทวงเงินคืนมาได้ทั้งหมด

วันหลังเทวดาก็มาแสดงแสงแว็บๆ เศรษฐี
เห็นก็ถามว่าใคร เทวดาก็บอกว่าผมเป็นภูมิมัญจฺว-
เทวดาที่เคยอยู่ที่ชุมนุมประตุน้ำบ้านท่าน เศรษฐี
ก็ถามว่าคุณมาทำไม เทวดาบอกว่า ผมจะมาขอ
ขอมาท่าน ขอมาเรื่องอะไร เรื่องที่บอกให้ท่าน
เล็กทำบุญทำกุศลนั้น บัดนี้ผมสำนึกผิดแล้ว ได้นำ
ทรัพย์สินสมบัติของท่านที่ถูกน้ำพัดไป และที่เพื่อน
ยืมไปคืนมาให้ท่านได้แล้ว จึงมาขอมาต่อท่าน
สุดท้ายท่านเศรษฐีก็ให้อโหสิกรรม และให้อยู่เฝ้า
ที่ชุมนุมประตุน้ำบ้านท่านเศรษฐีตามเดิม

ถามว่าการเอาน้ำเชียน้ำแดงไปให้ภุมมัญญู-
เทวดาเป็น สีสัปปตปรัมมาส ไหม ตอบว่าไม่เป็น
คำว่า สีสัปปตปรัมมาส แปลว่า การถือศีลถือ
ข้อวัตรเหมือนโคเหมือนสุนัข แล้วจะทำให้เรา
พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ แต่ถามว่าเอาน้ำเชียน้ำ
แดงไปให้ ทำให้พ้นจากทุกข์ไหม...ก็เปล่า อย่างดี
ก็อาจจะทำให้มีโชคมีลาภบ้าง เล็กๆ น้อยๆ
เราก็เข้าใจของเราอย่างนี้ เพราะท่านก็เป็นแค่
ภุมมัญญูเทวดา ไม่ใช่พระพุทธเจ้า ถ้าเราเข้าใจ
อย่างนี้ ไม่ใช่ สีสัปปตปรัมมาส

ปุจฉา : อุโบสถศีล กับ กุศลกรรมบถ อย่างไหน
มีอานิสงส์มากกว่ากัน บางทีเราก็กังขาต้องทาแป้ง
แต่งตัว แต่ถ้าเราเปลี่ยนมาถือกุศลกรรมบถ ๑๐
อย่างนี้ได้ไหมเจ้าคะ

วิสัชนา : อุโบสถศีล กับ กุศลกรรมบถ ๑๐ ถ้า
ในแง่ของการปฏิบัติเพื่อบรรลุ กุศลกรรมบถ ๑๐
ก็ดีกว่า แต่ในแง่ของการจะได้ภพภูมิดีๆ เช่นไป
เกิดเป็นเทวดาในสวรรค์ เลือกลงันได้ อุโบสถศีล
จะดีกว่า มันดีคนละอย่าง อันหนึ่งดีในแง่ของการ
ส่งไปสู่สวรรค์ สวรรค์เลือกลงันได้คืออุโบสถศีล
แต่ถ้าในส่วนของการปฏิบัติเพื่อหลุดพ้น กุศล-
กรรมบถ ๑๐ ดีกว่า

หรือมีศีลอีกชนิดหนึ่งเรียกว่า อาชีวัฏฐมกศีล
คือ ๑. เว้นจากกายทุจริต ๓ กับ ๒. เว้นจากวจี-
ทุจริต ๔ รวมกันได้ ๗ แล้ว ข้อสุดท้าย เว้นจาก
มิจฉาชีพเป็นข้อที่ ๘ ศีลนี้สำหรับบรรลุมรรค-
ผล นิพพาน ก่อนจะบรรลุ ศีลชนิดนี้ต้องเกิดก่อน
เรียกว่า อาชีวัฏฐมกศีล หรือ อาทิพรหมจริยะ
ศีลที่เป็นเบื้องต้นของพรหมจริยธรรม ฉะนั้น กุศล-
กรรมบถ ๑๐ ก็ได้ อาชีวัฏฐมกศีล ก็ได้ อุโบสถศีล
ก็ได้ แต่อุโบสถศีลนี้เน้นภพภูมิที่ดี

ครั้งหนึ่ง นางวิสาขาไปสัมภาษณ์คนที่มา
รักษาอุโบสถศีล ยาย...ทำไมยายมารักษาอุโบสถ-

ศีล “เพื่อตายไปแล้ว ยายจะได้เกิดเป็นเทวดา
กับเขาบ้าง” ถามคุณผู้หญิงแต่งงานแล้ว มีลูก
แล้ว ทำไมมารักษาอุโบสถศีลกับเขาละ “จะได้
ส่งผลให้โยมผู้ชายอยู่บ้าน เป็นสามีที่ดี เขาจะ
ได้ไม่ไปโน่นไปนี่ นอกถิ่นนอกทาง”

แล้วก็ถามหญิงที่เพิ่งแต่งงาน ยังไม่มีลูก
ทำไมมารักษาอุโบสถศีล “อยากให้ลูกคนแรก
เป็นคนดีเป็นผู้ชาย ก็เลยมารักษาอุโบสถศีล”
มีสาวๆ มารักษาอุโบสถศีลด้วย อ้าว! เธอยังไม่
แต่งงานเลย ทำไมมารักษาอุโบสถศีล “ถ้ามีแฟน
ก็อยากได้แฟนที่มีฐานะดี เป็นคนดี”

นี่คือคนที่มารักษาอุโบสถศีลในวัดเซตวัน ที่
นางวิสาขาไปสัมภาษณ์ได้ข้อมูลมา คนอายุมาก
ที่สุด ก็ปรารถนาสุคติภูมิ คือได้เกิดเป็นเทวดา

ถ้าเป็นกุศลกรรมบถ ๑๐ ก็เป็นการปฏิบัติ
ในชีวิตประจำวัน แต่ถ้าเป็นอาชีวัฏฐมกศีล เป็น
ศีลสำหรับคนที่ปฏิบัติเพื่อหลุดพ้น คือยังใช้ชีวิต
แบบฆราวาสตามปกตินั่นแหละ ฆราวาสใช้ชีวิต
อย่างไร ก็ใช้ชีวิตอย่างนั้น แต่เว้นจากมิจฉาชีพ
ก็มีศีลที่บรรลุเป็นพระอรหันต์ได้

ที่มา : ตอบคำถามในงานแสดงธรรมและนำปฏิบัติ
วันอาทิตย์ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ณ ห้องประชุม
พระเทพโมลี อาคารผู้ป่วยนอก ชั้น ๔ โรงพยาบาล
สมุทรปราการ จัดโดย ชมรมกัลยาณธรรม

กองบรรณาธิการ

น้ำพระราชหฤทัยกอบประเกื้อปวงประชา เบื้องหลังความสำเร็จของประเทศไทย ในการรับมือและป้องกันโควิด-19

จากเหตุการณ์วิกฤตโรคระบาด โควิด-19 ที่ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ของโลกมนุษย์ โดยเริ่มระบาดมาตั้งแต่ปลายปี ๒๕๖๒ จนปัจจุบันเดือนกันยายน ๒๕๖๓ มนุษย์ก็ยังไม่สามารถหยุดยั้งการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาได้สำเร็จ และยังไม่สามารถผลิตวัคซีนป้องกันโรคได้ การระบาดของโรค ความตายของผู้ติดเชื้อยังคงสร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนทุกประเทศ แต่สำหรับประเทศไทยแล้ว มีเรื่องที่น่ายินดียิ่ง คือ ชาวไทยสามารถกลับมาใช้ชีวิตวิถีใหม่ NewNormal ได้ในเวลาอันรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศไทยได้รับการยกย่องเป็นประเทศอันดับ ๑ ของโลกด้านการฟื้นตัวจากโควิด-19 ของดัชนี Global COVID-19 Index (GCI) และอันดับ ๑ ในการบรรเทาการระบาดของไวรัส

ที่ก้าวหน้าที่สุดของโลก ซึ่งทำการประเมินโดยมหาวิทยาลัย Johns Hopkins

(ข่าวจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/295007>)

เมื่อเดือน สิงหาคม ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา)

ความสำเร็จที่ได้รับการยกย่องนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ หากปราศจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน นอกจากประชาชนจะให้ความร่วมมือในการดูแลป้องกันตนเองให้ปลอดภัยปลอดภัย

โดยการเว้นระยะห่าง ล้างมือบ่อยๆ สวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งที่ออกนอกบ้าน เชื้อฟุ้ง และปฏิบัติตามประกาศของภาครัฐ ในส่วนของรัฐบาล แพทย์ พยาบาล อาสาสมัคร ล้วนให้การดูแลเอาธุระในการสอบสวนโรค นำโดยกระทรวงสาธารณสุข ป้องกันการติดต่อป้องกันเชื้อจากต่างประเทศ ให้ความช่วยเหลือทุกอย่างพพในสังคม ร่วมมือกันเต็มที่ เต็มกำลังจนเราเดินทางมาถึงจุดที่ไม่มีผู้ติดเชื้อในประเทศเกิน ๑๐๐ วัน (๒ กันยายน ๒๕๖๓) แล้ว

ทั้งนี้ ท่านผู้อ่านทราบหรือไม่ว่า ความสำเร็จของประเทศไทยนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากพระมหากรุณาธิคุณของในหลวงสิ้นเกล้ารัชกาลที่ ๑๐ พระองค์ท่านทรงเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการทำงานที่ทำให้ทีมแพทย์พยาบาลปลอดภัย และมีกำลังใจในการปฏิบัติอย่างเต็มกำลัง

ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เมื่อโควิด-19 เริ่มระบาดในประเทศไทย ขณะที่ทุกคนกำลังสับสน แพทย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการทั้งหลายยังไม่รู้จักเชื้อไวรัสเป็นอย่างดี ยังไม่รู้วิธีการรักษา ไม่มียารักษา แต่เมื่อระบบทางเดินหายใจ

ของผู้ป่วยล้มเหลว ต้องมีเครื่องช่วยหายใจ ซึ่งข่าวประเทศจีนทำให้เราตระหนักว่า คนป่วยด้วยโควิด-19 มีโอกาสรอดหากมีเครื่องมือนี้ช่วยชีวิต พลันในวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๓ กระทรวงกลาโหม ก็มีข่าวแจ้งว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าพระราชทานเครื่องมือแพทย์ ๙๒ เครื่อง ให้แก่ ๔ โรงพยาบาล เพื่อใช้ดูแลรักษาผู้ป่วยวิกฤตจากไวรัสโควิด-19 คลายความวิตกให้กระทรวงสาธารณสุข ที่จะสามารถจัดการอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่สำคัญให้แก่ผู้ป่วยได้

การรักษาโรคระบาดนี้ผู้ที่เสี่ยงอันตรายที่สุดคือ ทีมแพทย์ พยาบาล ที่มีโอกาสติดเชื้อได้ง่าย หากไม่มีห้องตรวจที่ตรวจโรคอย่างดีพอ ในเมื่อเป็นโรคอุบัติใหม่ที่ยังไม่มีโรงพยาบาลใดสามารถเตรียมความพร้อมได้ทัน ห้องตรวจหาเชื้อที่ปลอดภัยสำหรับกองหน้า ที่ต้องออกต่อสู้กับโรคร้าย จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการทำงานในสถานการณ์ที่รีบเร่งแข่งกับการระบาดที่รวดเร็ว และเร่งในการหางบประมาณในการสร้างห้องดังกล่าว

รถตรวจโรคติดเชื้อชีวนิรภัยพระราชทาน
ให้บริการตรวจหาเชื้อไวรัส โควิด-19 ณ จังหวัดนครราชสีมา

ในวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๓ โรงพยาบาลกว่า ๒๐ แห่งทั่วประเทศ ก็ได้รับพระราชทานนวัตกรรม ห้องตรวจหาเชื้อ เพื่อปกป้องบุคลากรทางการแพทย์ จากการติดเชื้อโควิด-19 ยังความปลอดภัยให้กับบุคลากรทางการแพทย์ได้ทำงานอย่างสบายใจและมีกำลังใจยิ่งขึ้น

ต่อมา เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓ กระทรวงสาธารณสุขได้รับพระราชทานรถตรวจโรคติดเชื้อชีวนิรภัย จำนวน ๑๓ คัน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ณ สำนักงานเขตสุขภาพที่ ๑-๑๒ ทั่วประเทศ และในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร รถตรวจโรคติดเชื้อชีวนิรภัยนี้ เป็นห้องปฏิบัติการเคลื่อนที่ในการเก็บตัวอย่างโรคติดเชื้อไวรัส โควิด-19 ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว เช่น โรงเรียน วัด ชุมชนแออัด และกลุ่มอาชีพเสี่ยงทั่วประเทศ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการเฝ้าระวังและค้นหาผู้ติดเชื้อไวรัส โควิด-19 เชิงรุก

ขอยกตัวอย่าง ดังเราได้ทราบว่า รถพระราชทานนี้ ได้ทำให้ชาวระยองได้รับการตรวจหาเชื้อโควิด-19 อย่างรวดเร็วและครอบคลุมพื้นที่ได้ทันท่วงที เมื่อพบทหารอียิปต์ติดเชื้อที่ฝ้าฝืนเขตกักกันออกมาเดินห้างสรรพสินค้า

น้ำพระทัยที่มีต่อพสกนิกร และสิ่งทีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑๐ พระราชทานให้กับทีมแพทย์ พยาบาล กระทรวงสาธารณสุข แม้ไม่มีการร้องขอ แต่เป็นเพราะสายพระเนตรที่ยาวไกล ที่ทรงเห็นเครื่องมือและอุปกรณ์เหล่านี้ ยังสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับการดูแลรักษาผู้ป่วยต่อไป แม้โรคระบาดนี้จะใกล้จบลงแล้วก็ตาม

ประเทศไทยก้าวมาไกลท่ามกลางวิกฤตโรคระบาดที่มีผู้คนตายกันทั่วโลก เกินวันละหมื่นคน ติดโรคเพิ่มขึ้นทุกวัน วันละประมาณแสนคน ตราบเท่าที่ยังไม่มีวัคซีนป้องกันโรค เราคงต้องก้าวต่อไป “ด้วยกัน” ฝ่าฟันวิกฤตนี้ ด้วยความเชื่อมั่นในทีมผู้นำที่เข้าใจและด้วยน้ำพระทัยของล้นเกล้ารัชกาลที่ ๑๐ ที่พระราชทานให้พสกนิกรชาวไทย

สิ่งของพระราชทานท่ามกลางวิกฤตโควิด-19 ทุกอย่างตามลำดับเหตุการณ์นี้ ท่านผู้อ่านคงจะได้รับทราบรับรู้แล้วว่า พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านทรงเป็นห่วงพสกนิกรชาวไทยเพียงไร

ขอพระองค์ “ทรงพระเจริญ”

พร-รรสมเทศนา

พระเทพพัชรญาณมุนี (ชยสาโรภิกขุ)

กิเลสบางอย่าง ต้องผ่านการบังคับ

เมื่อวานนี้ไปโรงเรียน เป็นวัน ศุกร์-เสาร์-อาทิตย์ ที่นักเรียนมีการปฏิบัติธรรมกัน ต่อจากนี้ก็จะเข้าช่วงเปิดเทอม เขาก็อยากให้เด็กนักเรียนได้เปิดเทอมด้วยการปฏิบัติธรรมกัน ส่วนใหญ่

เด็กๆ ก็ไม่ว่าอะไร แต่จะมีเด็กบางคนไม่พอใจที่ถูกบังคับ

จึงมีคำถามว่า ถ้าการบังคับให้เด็กทำกิจกรรมทำให้เกิดการต่อต้าน มันจะมีประโยชน์อะไร

อาตมาตอบว่า มันไม่เป็นเหตุเป็นผลกัน ถ้าการบังคับเป็นเหตุให้เกิดการต่อต้าน นักเรียนก็ต้องต่อต้านทุกคนสิ เพราะมันเป็นเรื่องธรรมชาติใช้ไหม จะมีต่อต้านมาก ต่อต้านน้อย ไม่ต่อต้านหรือมียินดี ฉะนั้น จะบอกว่าการบังคับเป็นเหตุให้เกิดการต่อต้าน อาตมาไม่เห็นด้วย

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องการบังคับ เราก็ต้องทำการศึกษาวิจัยเหมือนกันว่า การบังคับคืออะไร มันมีข้อดีตรงไหน ข้อเสียตรงไหน มีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหน

อาตมาจึงมีความเห็นว่า ถ้าเรามองการปกครองแบบบังคับ ฟังดูไม่ดี เพราะเมื่อมีการปกครองอย่างบังคับทุกเรื่อง คือจะบังคับได้ก็ต้องมีการลงโทษอย่างแรง ทำให้คนกลัว ใช้ความกลัวโทษช่วยให้คนยอม เป็นการบังคับที่ต้องใช้กิเลสช่วย

เมื่อเราชู้ด้วยการลงโทษเพื่อให้คนทำตามใจเรา อย่างดีก็จะได้เด็กที่เรียบร้อยในระดับหนึ่ง หรือลูกน้องที่เรียบร้อย แต่ว่าสิ่งที่เขาจะได้คือความกลัว กลัวจะโดนลงโทษ แต่ไม่ได้กลัวว่าการกระทำนั้นไม่ดี หรือไม่ถูก นิสัยใจคอของคนที่เติบโตในบรรยากาศที่ถูกบังคับแบบนี้ ก็หาทางจะทำความผิด โดยที่ไม่มีใครรู้ เพราะสิ่งที่เขากลัว คือ กลัวคนรู้ กลัวถูกจับ กลัวถูกลงโทษ แต่สิ่งที่ขาดไปคือ *หิริโอตตปปะ* ความละอายต่อบาป ความเกรงกลัวต่อบาป

ดังนั้น ในการอบรมทางด้านศีลธรรม สิ่งที่ผู้ปกครองควรจะต้องตั้งเป้าหมาย คือ การปลูกฝังผู้ที่อยู่ใต้ปกครองให้มีความละอายต่อบาป และ

ความเกรงกลัวต่อบาป แต่ถ้ามีการใช้วิธีลงโทษหรือใช้วิธีแข่งขันกันเพื่อให้ได้รางวัล จะไม่ทำให้คุณธรรมที่เราต้องการเกิดขึ้นได้เลย

เมื่อวานนี้ ได้อธิบายให้เด็กนักเรียนฟังว่า ในทุกเรื่องที่มีการบังคับ จะแบ่งเด็กออกได้เป็น ๒ กลุ่ม ที่เราไม่ต้องการ

กลุ่มแรก จะเป็นกลุ่มที่ไม่คิดอะไรเลย การบังคับเหมือนเป็นการชักชวนให้ลูกน้องฟัง เพราะไม่ต้องการให้ผู้ที่อยู่ใต้การปกครองคิดอะไรเลย มีผู้ใหญ่สั่งอย่างไรก็ให้ทำอย่างนั้น ถึงแม้ว่าจะรู้สึกไม่ใช่ อย่าไปพูดดีกว่า เดียวเป็นเรื่อง เดียวถูกลงโทษ เดียวผู้ใหญ่โกรธ กลุ่มนี้ก็จะเป็นคนที่ไม่มีความคิดริเริ่ม ไม่รับผิดชอบ ไม่มีความเป็นผู้ใหญ่ทำอะไรก็แล้วแต่ข้างบนสั่งลงมา เราไม่ต้องการคนแบบนี้ มันไม่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

อีกกลุ่มหนึ่ง จะตรงข้าม มันจะเป็น ๒ ขั้ว เป็นความมกมายอีกแบบหนึ่ง ซึ่งทุกวันนี้เราจะเห็นมีเพิ่มมากขึ้นในสังคมเรา คือ พอฟังคำว่า บังคับ โอ้โห!.. เกิดปฏิกิริยา เหมือนกับมีแมลง

ต่ออะไรอย่างนี้ บังคับทำไม ทำไมจะต้อง
บังคับ ! ไม่ทำหรอก ! เกิดปฏิภิกขียาโต้ตอบแบบ
งมงาย เช่น บอกว่าการบังคับไม่ดี ไม่มีใคร
มีสิทธิมาบังคับเราได้ ไม่ควรจะมาบังคับกัน
มีการต่อต้าน การบังคับโดยทุกประการ โดย
ไม่ดูที่บริบท ไม่ดูที่เหตุผล ไม่ดูที่จุดประสงค์
อย่างนี้ก็ไม่ดีเหมือนกัน

กลุ่มแรก เราเรียกว่า “กลุ่มงมงาย” ที่เกิด
ขึ้นจากการบังคับ ไม่ว่าจะข้างบนจะสั่งอะไรลงมา
ก็จะทำตามหมด ไม่ต้องคิด จะถูกจะผิด ไม่ต้อง
คิด ทำไป เหมือนสมัยนาซี นาซีสังหารคนยิว
เป็นล้าน เวลาขึ้นศาล เขาก็มีข้ออ้างว่าทำตาม
คำสั่ง ไม่ได้โกรธไม่ได้เกลียดอะไรเลย แต่ทำตาม
คำสั่ง อันนี้ก็อันตรายมาก คนที่ไม่ยอม
พิจารณาเรื่องบาปบุญคุณโทษ เอาแต่คำสั่งเป็น
ใหญ่ ไม่ดีกับสังคม

กลุ่มที่สอง คือ “กลุ่มต่อต้านทุกประการ”
ถือว่ามีหน้าที่ต่อต้านผู้มีอำนาจ ไม่ว่าจะด้วย
เหตุผลใดก็ตาม

อาตมาได้คุยกับเด็กนักเรียนว่า การที่เราจะ
เข้าไปเรียนหนังสืออยู่ในโรงเรียนต่างๆ หรือการ
ที่ภิกษุจะเข้ามาเป็นสมาชิกของสงฆ์ อุปสมบทใน
พุทธศาสนา หรือการที่ใครจะสมัครเข้าสโมสร
องค์กร สถาบัน ที่นั้นๆ จะต้องมียกข้อบังคับ ที่นี้เมื่อ
เราสมัครใจเข้า ก็เป็นการประกาศว่า เรายินดีจะ
ทำตามกติกา ตามข้อบังคับ ของสถาบันนั้น

ถ้าเราอยู่คนเดียว เราอาจจะทำอะไรตามใจ
ตัวเองได้ แต่พอจะเข้ากลุ่ม เข้าหมู่ เข้าสถาบัน
มันจะมีการแลกเปลี่ยนบางอย่าง คือเรายอม
เสียสละความเป็นอิสระในบางเรื่อง เพื่อจะได้
ประโยชน์ในบางเรื่อง มันเหมือนกับค่าธรรมเนียม
เห็นไหม ถ้าจะทำตามใจทุกอย่างก็ต้องอยู่คน
เดียว แต่ถ้าจะอยู่กับกลุ่ม ก็ต้องมีการเสียสละ

ความเป็นอิสระในบางเรื่อง เพราะเราเห็นว่า โดย
ภาพรวม มันคุ้มกว่า เป็นสิ่งที่ดี

อาตมาจึงบอกว่า การจะถูกบังคับ หรือไม่
ถูกบังคับ อย่างของสงฆ์ก็ถูกบังคับหลายอย่าง
แต่เรายอม เพราะเราอุปสมบทเข้ามา แล้วเรา
ก็รู้อยู่แล้วว่าต้องทำอะไร มีข้อบังคับ ไม่
ฆ่าคน ไม่ลักขโมย คือบังคับในเรื่องของวินัย มี
ข้อบังคับมาก ถ้าอยู่ในวัดก็บังคับออกบิณฑบาต
ทุกวัน หรือว่าบังคับให้ฉันเวลานี้ ไม่ใช่อยากจะ
ฉันเวลาไหนก็ฉันได้ ต้องฉันตามเวลาที่ทางวัด
กำหนดไว้ จะมองเป็นข้อบังคับก็ได้ แต่จะมอง
เป็นข้อตกลงร่วมของสถาบันที่จะได้ผลต่อเมื่อ
ทุกคนทำตามก็ได้ ถ้าทำตามบ้าง ไม่ทำตามบ้าง
มันก็จะไม่ได้ผล เพราะความสามัคคี เป็นกำลังที่
สำคัญอีกอย่างหนึ่ง

เรื่องของการบังคับ มีกรณีไหนไหมที่ควรจะ
บังคับ หรือว่าควรจะเป็นข้อตกลงที่มีทางเลือก
คือ ไม่ใช่ว่าจะบังคับทีเดียว อย่างเช่น การบวช
เป็นพระ ก็มีทางเลือกกว่า ทำตามคำสั่ง หรือออก
จากสถาบัน โดยการลาสิกขา ยังมีความเป็น
อิสระ ที่จะทำตามหรือไม่ทำตามก็ได้ แต่ถ้าจะอยู่
ในสถาบันรับผลประโยชน์จากการเป็นส่วนหนึ่ง

ของสถาบัน แต่ไม่ทำตามข้อตกลง มันก็ไม่ใช่ว่าทางเลือก ทางเลือกก็คือ ถ้าไม่ยอมทำก็ต้องออกจากสถาบัน

ปัญหาที่เราต้องพิจารณา ในเรื่องการบังคับหรือไม่บังคับ มันเหมือนเรื่องทุกอย่างในพุทธศาสนา จุดเริ่มต้นคือธรรมชาติ อะไรคือธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นปัญหา *ธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นปัญหา เราเรียกได้ง่ายๆ ว่า กิเลส สิ่งที่เราหมองในจิตใจ*

เราเกิดมามีกิเลส ไม่ใช่เกิดมาเป็นผ้าขาว ไม่ใช่เด็กทารกบริสุทธิ์ ทารกอาจจะไม่มีสัญใจค่อนข้างรักในบางส่วน แต่กิเลสมันก็มีอยู่ แต่กิเลสบางส่วนมันยังไม่ถึงเวลาที่จะปรากฏตัว เรียกว่ามันยังนอนนิ่งอยู่ในสันดาน เช่น กิเลสที่เกี่ยวกับเรื่องอัตตาตัวตน การยึดมั่นถือมั่นในความคิดความเห็น

กิเลสที่เกิดจากความคิด ถ้าเป็นเด็กเล็กยังไม่มีความคิด กิเลสตัวนี้ก็ยังไม่ปรากฏ แต่เริ่มคิดเมื่อไหร่ เริ่มมีความคิดความเห็น กิเลสก็ปรากฏทันที อันนี้ก็เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มีกิเลสพร้อมที่จะสร้างปัญหาได้ตลอดเวลา

ในเรื่องการบังคับ ก็ให้ดูธรรมชาติว่า หลายสิ่งหลายอย่างที่ดี ที่เป็นประโยชน์ในระยะยาวของชีวิต ก่อนที่จะได้ประโยชน์ ก่อนที่จะได้ความสุขจากสิ่งนั้น เราต้องผ่านความลำบากไปก่อนใช่ไหม มีไหมที่สิ่งที่มีค่าที่สุดจะได้มาง่ายๆ มันแทบจะไม่มี ใช่ไหม มันจะได้มาด้วยความยากความลำบาก

ฉะนั้น หลายสิ่งหลายอย่างในชีวิตที่เราพอจะเข้าถึงได้ มีศักยภาพที่จะเข้าถึงได้ แต่เรามีแค่เราคนเดียว เราอาจจะไม่ได้อะไรมาสักอย่าง เพราะอะไร เพราะกลัวลำบาก ขี้เกียจ ท้อแท้ สงสัย ใช่ไหม สงสัยว่า เอ๊ะ กว่าจะได้มา มันก็ต้องใช้เวลานานมาก จะต้องเหน็ดเหนื่อยมาก เราจะได้จริงหรือ ถ้าสงสัยแค่นี้ มันก็ไม่สู้แล้ว ใช่ไหม ความสงสัยเป็นตัวทำลายความเพียรหรือเจอกับความยาก ความลำบาก โอ๊ย ไม้ไหวๆ มันยากเกินไป คงทำไม่ได้หรอก ทรมานเกินไป

ถ้าเรายอมรับว่า ในตัวเรามีกิเลสพวกนี้อยู่บ้าง เราก็ต้องเริ่มเห็นความสำคัญของการบังคับ ในบางเรื่อง วันนี้เรามีอายุมากขึ้น เราก็คงยอมรับแล้วว่าชีวิตในอดีตของเรา บางเรื่องในทุกวันนี้ได้ดี ก็เพราะว่า เรามีผู้มีเมตตา ผู้หวังดีต่อเรา ตั้งแต่ตอนเด็ก จะเป็นคุณพ่อคุณแม่ หรือครูบาอาจารย์ก็ตาม ที่คอยเอาใจใส่ คอยบังคับเรา

การบังคับตนช่วงแรกมันจะยาก เพราะเราก็กังขามอะไรมารับประกันว่า มันจะได้รับผลจริงหรือเราจะทำได้จริง กำลังของเราคนเดียวมันจะไม่พอ หรือไม่ก็ต้องมีบารมีสูง จึงจะยอมลำบากในสิ่งที่เรายังไม่มั่นใจ

ฉะนั้นในบางเรื่อง เมื่อเราไวใจผู้ปกครองผู้ใหญ่ ว่าท่านมีปัญญา และท่านหวังดีต่อเราด้วย เมื่อท่านบอกว่า เรื่องนี้ต้องทำ ไม่อยากทำก็ต้องทำ ต้องยอม *ตอนที่ใช้การบังคับ เราจะรู้สึกไม่ดีทันทีเลย แต่ถ้าเราเห็นว่าเป็นการช่วยให้ชนะใจตัวเอง ในการเข้าถึงสิ่งที่ควรเข้าถึง ถ้าไม่มีการบังคับก็จะเข้าไม่ถึง*

อาตมาว่า มันเป็นเหตุเป็นผลกันว่า ทำไมเรื่องบางเรื่องต้องบังคับ การบังคับบางเรื่องกลายเป็นวัฒนธรรมไปเลย แล้วก็ใช้การกระตุ้นกิเลส ความกลัวโทษ เพื่อให้เชื่อฟัง อาตมาว่า

แบบนี้ไม่ดี แต่ในบางเรื่อง โดยเฉพาะในเรื่องที่เราคนเดียวสู้ไม่ไหว ถ้าไม่บังคับตัวเองก็น่าเสียดาย

บางทีความคิดปรุงแต่งมันทำให้เรื่องเล็กกลายเป็นเรื่องใหญ่ได้ง่ายใช่ไหม เคยมีบ้างไหม บางเรื่องที่เราคิดไว้ก่อน โอ้! มันยาก มันลำบาก ธรรมดา มันไม่ไหว คิดซะจนเชื่อเลย นี่ความงมงายที่น่ากลัวที่สุด งมงายต่อความคิดของตัวเอง คิดปรุงแต่ง คิดนึกจนเป็นภาพ แต่พอเราจำเป็นต้องทำจริงๆ เช่น สถานการณ์บังคับ ทำให้เราเอาชนะสิ่งที่เราเชื่อว่า “เราทำไม่ได้” พอได้ทำตรงนั้นจริงๆ โอ้! มันแค่นี้เอง... ถ้าเราเคยมีประสบการณ์อย่างนี้ จำเอาไว้เลยนะอย่าลืม เพราะหลายครั้ง เราเสียสิ่งที่ควรได้ในชีวิตมากมาย เพียงเพราะเราคิดว่า คงไม่ไหวหรอก คงลำบากเกินไป

เรื่องการปฏิบัติธรรม ข้ออ้างที่มักจะได้ยินบ่อยๆ คือ “ยังไม่พร้อม” แล้วถ้าเราย้อนถามว่า ความพร้อมคืออะไร เราจะรู้อย่างไรว่าพร้อม คนที่อ้างว่าไม่พร้อมก็ตอบไม่ได้

เมื่อไม่นานมานี้ อาตมาได้อ่านข้อคิดหรือคำขวัญอย่างหนึ่ง ที่ชอบมาก ก็เป็นการให้กำลังใจ

ใจ เขาเรียกว่า “Start before you’re ready” แต่ส่วนมากเราก็เข้าใจด้วยสามัญสำนึกกว่า ต้องพร้อมก่อน จึงจะเริ่มต้นใจใหม่ แต่เวลานี้ ยังไม่พร้อม ให้เริ่มต้นก่อน

บางทีเราคิดว่าเราไม่พร้อม จริงๆ เราก็พร้อมอยู่แล้ว หรือว่าเราจะรู้จริงๆ ว่า พร้อมหรือไม่พร้อม ก็ด้วยการลงมือทำ ถ้าลงมือทำแล้วไม่พร้อมจริงๆ เราก็รู้ ไม่ใช่แค่คิดเอาเอง ซึ่งมักจะเป็นเรื่องของกิเลสมากกว่า ฉะนั้น การคิดที่จะทำลายตัวเอง การผจญกับสิ่งยากลำบาก ถือว่านี่แหละคือโอกาสที่เราจะกลายเป็นคนเก่ง ด้วยการทำในสิ่งที่ทำยาก

เรื่องความเก่ง ก็มีโทษได้เหมือนกัน เพราะคนเรามักจะเก่งในบางเรื่อง ไม่เก่งในบางเรื่อง ถ้าอยู่คนเดียว เรามีอิสระที่จะทำหรือไม่ทำ แล้วแต่ความพอใจของเรา เราทุกคนจะชอบทำในสิ่งที่เราทำได้ดี ในสิ่งที่เราทำได้เก่ง สิ่งที่เราทำไม่ดีไม่เก่งนี้ ก็ไม่อยากทำ ทำแล้วเหมือนกับไม่มีความภาคภูมิใจ บางทีเงินอายุคนอื่น เป็นต้น

เมื่อเราจะทำเฉพาะสิ่งที่เราทำได้ดี ทำได้เก่ง ชีวิตเราก็แคบลง เพราะหลายอย่างที่เราไม่เก่ง บางทีเราถูกบังคับ หรือสิ่งแวดล้อมบังคับให้ต้องทำในสิ่งที่แต่ก่อนทำไม่ได้ แต่...อยู่ไปอยู่มา ปรากฏว่าทำได้เหมือนกัน นี่คือความคิดลวงหน้าของคน มันไม่น่าไว้วางใจเลย

มีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ที่เขาให้คน ประเมินว่า อนาคตจะเป็นอย่างไรอย่างนี้หรือเปล่า กลายเป็นว่ามนุษย์เรานี้ เสียเวลากับการ ประเมินอนาคต โดยไม่ค่อยรู้เท่าทันอารมณ์ ปัจจุบัน

ยกตัวอย่างการวิจัยเรื่องหนึ่ง เขาจะตั้ง คำถามถามคนสองกลุ่มเกี่ยวกับร้านอาหาร ที่จะ ให้เงินไปซื้ออาหารในสัปดาห์หน้า เป็นร้านอาหาร ที่มีชื่อเสียง ก่อนไป ก็อ่านบทความ การโฆษณา ของร้านอาหารนี้ ให้รู้ว่า โอ้! มันหรูหราขนาดไหน อาหารมันดี มีการยกย่องขนาดไหน

คำถามสำหรับคนสองกลุ่ม เป็นคำถาม เดียวกัน

“คุณคิดว่า อาหารที่จะไปกินที่ภัตตาคาร ในสัปดาห์หน้าจะอร่อยแค่ไหน จากคะแนน ๑ - ๑๐” โดยที่

กลุ่มเอ : ถามก่อนกินข้าวกลางวัน

กลุ่มบี : ถามหลังกินข้าวกลางวัน

ปรากฏว่ากลุ่มเอที่ยังหิวอยู่ พอมานึกถึง อาหารอร่อย ในภัตตาคารที่เขาจะได้กินอาทิตย์ หน้า เขาก็กะว่าน่าจะให้เก้าในสิบ ส่วนกลุ่ม บีที่เพิ่งทานข้าวเสร็จ เขอึ้งแล้ว จึงไม่ค่อย สนใจเรื่องอาหาร เวลานึกถึงอาหารอร่อยๆ ใน ภัตตาคารนั้น มันจึงไม่ตื่นเต้นเท่า เขาก็เลยลง คะแนนว่า น่าจะได้สักเจ็ดในสิบ เป็นต้น

การวิจัยนี้ สิ่งที่พยายามจะเปิดเผยคือ อารมณ์ในปัจจุบัน มีผลต่อการประเมินค่า หรือ

การพยากรณ์อนาคต ทั้งๆ ที่ เรื่องที่กำลังส่ง ผลต่ออารมณ์ในปัจจุบัน มันไม่เกี่ยวกับเรื่อง ในอนาคต แต่เพราะขาดสติ ขาดการรู้เท่าทัน อารมณ์ในปัจจุบัน มันจึงมีผลต่อการคิด การ พิจารณาต่างๆ

ความคิดของเรา เราต้องไม่มมงาย เราจะ ต้องระมัดระวัง และไม่ไวใจจนเกินไป คือไม่ใช่ ว่าจะต้องสงสัยความคิดทุกอย่าง มันก็จะเกิน ไป แต่รู้ว่าความรู้สึกมีผลต่อความคิดอยู่เสมอ เริ่มตั้งแต่ว่า เราจะชอบคิดเรื่องอะไร มันก็ขึ้นอยู่กับ ความรู้สึก ถ้าจิตใจกำลังซึมเศร้า มันจะชอบ คิดอย่างหนึ่ง ถ้ากำลังฟุ้งซ่านวุ่นวาย มันก็คิดอีก อย่างหนึ่ง

ความรู้สึกต่างๆ ในร่างกาย ก็จะมีความคิด ที่เหมาะกับมัน เหมือนดินฟ้าอากาศ หรือนิเวศน์ ถ้าเป็นทะเลทรายก็จะมีพืช หรือสิ่งที่เหมาะกับ ทะเลทราย ถ้าเป็นเมืองไทย ต้นไม้ผลไม้พืชต่างๆ ที่เกิดขึ้น ก็เป็นพืชที่เหมาะสมกับดินฟ้าอากาศ เหมาะกับนิเวศน์ของเมืองไทย ถ้าเป็นนิเวศน์ของ อังกฤษก็อีกแบบหนึ่ง

อารมณ์ของเราเหมือนนิเวศน์ ความคิดก็ เหมือนสิ่งที่เกิดขึ้นในนิเวศน์นั้น บางทีนิเวศน์ มันเป็นอย่างนั้น แต่เราพยายามปลูกพืชจาก ประเทศอื่น เช่น ปลูกมะม่วงในอังกฤษ หรือ ปลูกอะไรของอังกฤษในเมืองไทย มันก็ไม่ขึ้น

ที่อาตมาพยายามพูด คือ ต้องเปลี่ยนนิเวศน์ที่อยู่ในใจ ถ้าไปเปลี่ยนความคิด ไปบังคับ ไปสู้กับความคิดอย่างเดียวไม่ได้ ต้องเปลี่ยนที่นิเวศน์คือ โ้อ! ทำไมมันคิดอย่างนั้น คิดอย่างนี้ก็เพราะว่าฐานของมัน สิ่งแวดล้อมของมัน นิเวศน์ของมันเป็นอย่างนั้น

อย่างคนที่กำลังซึมเศร้า พยายามห้ามคิดอะไรที่มองตัวเองในแง่ร้าย พยายามจะห้ามความคิด ห้ามวิตกกังวล มันห้ามไม่ได้ แต่บางทีแค่เปลี่ยนบรรยากาศ ออกจากห้อง ออกไปหาธรรมชาติ ออกกำลังกาย อย่างนี้เรียกว่าเปลี่ยนนิเวศน์ นิเวศน์ภายนอกด้วย นิเวศน์ภายในด้วย ความคิดที่เกิดขึ้นมันก็เปลี่ยนแปลงไป

เราก็ต้อง “รู้” ไม่ใช่ว่าคิดอย่างเดียว คิดเก่งอย่างเดียว ก็ต้องรู้เท่าทันความคิด แล้วก็ต้องศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างความคิดกับความรู้สึก ความคิดกับอารมณ์

เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกายกับใจ อารมณ์ ความคิด สิ่งเหล่านี้ เราจะศึกษาได้อย่างละเอียด ระหว่างการภาวนา อย่างเช่น การกำหนดลมหายใจ มันจะดีตรงที่ว่า ลมหายใจเป็นส่วนของกาย ที่รับอิทธิพล ที่มีความไวต่อจิตใจมากที่สุด

พอจิตใจเปลี่ยน เริ่มมีสติมากขึ้น ลมหายใจก็เปลี่ยน เริ่มละเอียด ลมหายใจละเอียด เพราะกายละเอียด ถ้าหากว่าเราโกรธ อารมณ์ไม่ดี ก็ทำให้ลมหายใจหายบ สรุปลือ อารมณ์หายบ ลมหายใจหายบ อารมณ์ละเอียด ลมหายใจละเอียด

ฉะนั้น การศึกษา การพิจารณา การเฝ้าสังเกตลมหายใจ เป็นวิธีการที่นักภาวนานิยมตั้งแต่สมัยพุทธกาล เพราะเป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ ระหว่างกายกับใจพร้อมกัน ถ้าเรากำหนดคาบบริกรรม เป็นต้น คาบบริกรรมก็ตายตัวแน่นอน พุทโธ พุทโธ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป

แต่ถ้าพิจารณาลมหายใจ จะต้องคอยปรับสติอยู่ตลอดเวลา เพราะสิ่งที่เรากำลังกำหนดไม่ตายตัว เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เราจึงถือว่าลมหายใจ เป็นที่ตั้งของสมณะด้วย ของวิปัสสนาด้วย เพราะมีเอกลักษณ์พิเศษ ที่มันเป็นธรรมชาติของกาย ที่รับอิทธิพลจากสิ่งที่ป็นนามธรรมอย่างชัดเจน

กลับมาพูดถึงเรื่อง การบังคับหรือไม่บังคับ อีกทีว่า คนเราถึงแม้ว่า ในทัศนคติต่างๆ เป็นผู้สนับสนุนเรื่องประชาธิปไตย ไม่ชอบระบอบเผด็จการ หรือการบังคับ แต่ในชีวิตส่วนตัว ทางจิตใจอาจจะเป็นเผด็จการเต็มที่

การเป็นเผด็จการภายในนั้น ก็หมายถึงว่า พยายามบังคับตัวเองให้มีความสุข คือสิ่งใดที่ไม่ชอบ สิ่งใดที่เราคิดแล้ว รู้สึกอึดอัดใจ หรือว่า ละอายใจ เกือบกต อันนี้ก็เป็นกรเกือบกตสิ่งที่เราไม่ชอบ หรือการพยายามบังคับสิ่งแวดล้อม คนรอบข้าง และสิ่งรอบข้างทุกอย่าง ให้เป็นไปตามใจเรา เข้าใจว่าความสุขอยู่ที่การไม่ต้องเจอกับสิ่งที่ไม่ชอบ ไม่ต้องเจอกับบุคคลที่ไม่ชอบ อันนี้ก็คือระบบเผด็จการ ในทางด้านความรู้สึก ในทางด้านบุคลิก

ในทางพุทธศาสนา ให้เราตั้งตัว “รู้” ขึ้นมา แล้วให้สังเกตว่า การพยายามบังคับธรรมชาติมันบังคับไม่อยู่ แล้วจะทำให้เครียด แล้วถ้าเราพยายามเกือบกตบางสิ่งบางอย่างอยู่ในใจ มันจะทำให้เกิดผลหลายๆ อย่าง

หนึ่ง อาจจะทำให้เกิดความไม่สบายทางกาย โรคทางกายหลายอย่าง มาจากการเก็บกดทางอารมณ์ ไม่ใช่การเก็บกดทางอารมณ์ เป็นเหตุให้เกิดมะเร็ง แต่ว่าเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ทำให้โอกาสจะเป็นมะเร็งเพิ่มมากขึ้น กายกับใจก็มีความสัมพันธ์กัน เนื่องอาศัยกัน ในเมื่อเราเก็บกดสิ่งต่างๆ นี้ มันจะเป็นอุปสรรคต่อการภาวนาเหมือนกัน

เมื่อเราผ่อนคลาย สิ่งที่อยู่ใต้สำนึกจะมีโอกาสจะผุดขึ้นมา วิธีป้องกันก็คือการปล่อยให้จิตว่างเหงาหาวนอน เหมือนกับปิดสวิทช์ เพราะถ้าเปิดสวิทช์เอาไว้ กลัวจะเห็น กลัวจะรู้สึก กลัวจะเห็นในสิ่งที่ไม่อยากเห็น ไม่อยากรู้สึก เพราะฉะนั้นการบังคับไม่ให้คิด บังคับสิ่งที่ไม่อยาก จะรู้สึกไม่ให้ปรากฏ ก็มีผลทั้งต่อกายทั้งต่อใจ

ฉะนั้น ตัว “รู้” เป็นเครื่องชำระจิต ถ้าเราไม่กลัว อะไรจะเกิดก็ให้เกิด เพราะสิ่งใดมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นย่อมดับไปเป็นธรรมดา เราฝึกสติ บางทีความทรงจำเก่าๆ เรื่องไม่ดีในอดีตอะไรต่างๆ ผุดขึ้นมา แต่เราไม่ได้หลงใหลกับมัน ไม่ได้ตระหนกตกใจ ไม่ได้ทุกข์

เราสักแต่ว่ารับรู้รับทราบ อ้อ สิ่งนี้มาเยี่ยมเรานะ เราก็คุ้มไป เออ มันเกิดขึ้นแล้ว รู้มันไปๆ แล้วถ้าไม่เต็มเชื่อให้มัน ด้วยความตระหนกตกใจ ความรังเกียจ ความกลัว ความเครียด มันก็ดับไป

แล้วทุกครั้งที่สิ่งที่เป็ในอดีต จะเป็นความทรงจำ ความเดือดร้อนใจ ความเสียดาย ความละอายใจ ในสิ่งที่ไม่ดีในอดีต ถ้าหากว่าเกิดขึ้นในจิตใจที่ตั้งมั่น เป็นกลาง ด้วยอุเบกขา เกิดขึ้นดับไป เราก็รู้อยู่ ไม่ยินดีไม่ยินร้าย แต่รู้อยู่นะ ไม่หันหลังให้มัน ทุกครั้งนี้นั้นจะอ่อนกำลัง แล้วจะค่อยๆ หายไปเลย

อันนี้ก็เป็นวิธีชำระสิ่งที่เราเคยเก็บกดเอาไว้ แต่ต้องยอมนะ คือครั้งแรกอาจจะตกใจ เห็นภาพ เห็นอะไร บางคนนี่ก็หยุด ไม่อยากภาวนาต่อไป ถ้าเราเข้าใจว่าเป็นสักแต่ว่าสัญญา สักแต่ว่าความทรงจำ สักแต่ว่า สิ่งที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป เป็นธรรมดา เราก็ตั้งสติ รู้อยู่

ไม่ว่าเราจะรู้อะไร รู้เวทนา รู้สัญญา รู้สังขาร รู้อะไรก็แล้วแต่ สิ่งที่เราต้องสังเกตคือ “ตัวรู้” กับ “สิ่งรู้” ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน เราก็รู้สิ่งที่นำตื่นตื่น รู้สิ่งที่น่ากลัว แต่ว่าตัวรู้ไม่น่าตื่นตื่น ตัวรู้ไม่น่ากลัว ตัวรู้คือตัวรู้ เราก็อยู่กับตัวรู้ แล้วสิ่งที่ปรากฏก็ไม่มีอำนาจจะครอบงำจิตใจเราได้ ก็เป็นสักแต่ว่าอาการของมัน

นี่เป็นวิธีจัดการกับสิ่งต่างๆ ไม่ต้องบังคับ แต่ว่าเราฝึกสติ ฝึกตัวรู้ ให้มีกำลัง กำลังในที่นี้ หมายถึงว่าเป็นกลาง ไม่รีบไปตะครุบเอา ไม่รีบไปผลักไส ก็คือไม่มีอาการ ไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบตามสัญชาตญาณดั้งเดิม ความเคยชินเดิม จิตก็อยู่ตรงนั้น พอจิตมันนิ่งอยู่ตรงนั้น สิ่งต่างๆ มันเกิดขึ้นดับไป อ้อ..แค่นั้นเอง อันนี้ก็เป็นทางไปสู่ความบริสุทธิ์ภายใน 🙏

ที่มา : พระธรรมเทศนาบ้านบุญ ปากช่อง นครราชสีมา
๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

อาสาฬหะ

ตูจิต จนเห็นจิต
 ปรงแต่่งและเป็นไป
 ไม่มี ที่หยุดนิ่ง
 สับส่าย และสับสน
 สมาธิ คือ จับจิต
 สัจธรรม อันล้ำเลอ
 จากนี้ จึงตูลิต
 กำหนด ทุกสรรพสิ่ง
 คือธรรม พระสัมพุทธ
 ปราภฏ แก่โลกา

จนรู้จิต จนรู้ใจ
 ตามกำลังกิเลสตน
 ยังวุ่นวียง ยังวุ่นวน
 จนหาจิต ไม่เคยเจอ
 ให้จิตนิ่ง เป็นหนึ่งเสมอ
 คือ เห็นจิต ตามเป็นจริง
 จนรู้จิต เป็นอย่างไรยัง
 นี้คือขั้น วิปัสสนา
 สุวิสุทธิ พระศาสดา
 อาสาฬหะ บูชาธรรม ฯ

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

อย่าเรียกหา

ความสมบูรณ์พร้อมจากชีวิต

rssunka

พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล

Zensuk

ช่วงที่เกิดการระบาดของโรคโควิด สิ่งหนึ่งที่กำลังกลายเป็นเรื่องปกติก็คือ การ Lockdown บางแห่งไม่เข้มงวดมาก บางแห่งก็เข้มงวดถึงขนาดปิดเมืองงดการเดินทาง และที่สำคัญก็คือ ให้เก็บตัวอยู่ในบ้าน ไม่ใช่เพียงแค่ ๑๔ วันเท่านั้น แต่เป็นเดือนหลายประเทศมีการเก็บตัวกันแบบนี้มา ๒ - ๓ เดือนแล้ว สิ่งหนึ่งที่ผู้คนรู้สึกก็คือ ความอึดอัด ความเบื่อ ความเครียด หลายคนโยกย้ายการมีอิสระที่จะเดินทางไปไหนมาไหนได้เหมือนเมื่อก่อน ที่เรียกว่า วิถีปกติแบบเดิม (Old normal) แต่หลายคนไปไกลกว่านั้น ไม่ใช่แค่อยากมีอิสระที่จะเดินทางไปหาผู้คน พบปะเพื่อนฝูง หรือว่าเที่ยวห้าง แต่ยังอยากเปลี่ยนที่อยู่ ย้ายถิ่นฐาน เพราะรู้สึกเบื่อ อึดอัดกับชีวิตในเมือง อยากไปใช้ชีวิตในชนบท

หลายประเทศในยุโรปมีการสอบถามความคิดเห็นของผู้คน คนจำนวนมากที่เดียวบอกว่าอยากไปอยู่ชนบท เพราะเบื่อหน่ายกับชีวิตในเมือง ในประเทศฝรั่งเศส ผู้คนกว่า ๖๐% บอกว่าการเก็บตัวอยู่ในบ้าน ทำให้ผู้คนอยากอพยพไปอยู่ชนบทหรือมีบ้านหลังที่สองในชนบทมากขึ้นที่จริงกระแสความโยกย้ายหาชนบทเกิดขึ้นมาก่อนที่โรคโควิดจะระบาดเสียอีก ในยุโรปตอนนี้ผู้คนจำนวนมากสนใจกลับไปใช้ชีวิตแบบเนิบช้า (Slow life) หรือมีชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติ สัมผัสอากาศบริสุทธิ์ ได้เห็นสีเขียวสดใสของต้นไม้ ภูเขาแนวโน้มนั้นมีมาก่อนมีโรคโควิด แต่พอโรคโควิดระบาดก็ทำให้คนอยากไปอยู่ชนบทกันมากขึ้น

แต่หลายคนเมื่อได้ไปอยู่ชนบทก็พบกับความผิดหวัง มีชาวฝรั่งเศสคนหนึ่งไปอยู่ได้ไม่กี่

เดือนก็เกิดความหงุดหงิดขุ่นเคือง เพราะไก่ของ
 เจ้าของบ้านที่อยู่ติดกัน มันขันเสียงดังแต่เช้ามีด
 ทำให้เขาต้องตื่นขึ้นมาตั้งแต่หัวรุ่ง คนเมืองนั้น
 ปกติก็นอนตื่นสายอยู่แล้ว พอต้องตื่นเชาก็เกิด
 ความหงุดหงิด เขาจึงขอร้องเจ้าของไก่ว่า ทำ
 อย่่างไรก็ได้ให้มันหยุดขัน แต่เจ้าของไก่ก็ทำอะไร
 ไม่ได้ เพราะการขันเป็นธรรมชาติของไก่ เหมือน
 พระอาทิตย์ที่ต้องส่องแสง เมื่อเจ้าของไก่ทำให้
 ไก่หยุดขันไม่ได้ ชายคนนั้นจึงไปฟ้องศาล ขอให้
 ศาลออกคำสั่งให้ไก่หยุดขัน แต่ศาลก็มีสามัญ
 สำนึก ในที่สุดก็ยกฟ้อง เรื่องนี้เป็นข่าวใหญ่เมื่อ
 สัปดาห์ ๒ - ๓ เดือนก่อน ว่าศาลฝรั่งเศสสั่งยกฟ้องไม่
 เอาเรื่องไม่เอาราว ไก่ตัวนั้นจึงรอดตัวไป แต่เพิ่ง
 มีข่าวว่าไก่ตัวนี้ตายเมื่อเดือนที่แล้ว

น่าคิดนะ อยากมาอยู่ชนบทแต่ทนเสียงไก่
 ขันไม่ได้ กรณีแบบนี้ไม่ได้มีแค่รายเดียว มีหลาย
 ราย หลายคนพอย้ายจากเมืองไปอยู่ชนบทแล้ว
 ก็พบว่ามันไม่ได้สดสวยอย่างทีคิด หวังจะไปหา
 ความสงบ สงัด ชีวิตที่เนิบช้า แต่ก็เจอกับสิ่งที
 ไม่ถูกใจ ซึ่งที่จริงไม่ใช่เรื่องใหญ่โตอะไรเลย มี
 อีกรายหนึ่งฟ้องเพื่อนบ้านเพราะเปิดและห่าน
 ผู่งใหญ่ของเขาร่วม ๕๐ ตัว ส่งเสียงดังน่ารำคาญ

บางรายก็ฟ้องกรรมการหมู่บ้านว่าเสียง
 ระฆังโบสถ์ดังเกินไป ที่จริงระฆังโบสถ์ดังอย่างนี้
 มาเป็นร้อยปีแล้ว ชาวบ้านก็ไม่ได้รู้สึกเดือดร้อน
 อะไร แต่พอมีชาวเมืองเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านก็ทน
 เสียงระฆังไม่ได้ ระฆังคงจะตีตอนเช้าตรู่ ปกติคน
 ชนบทตื่นก่อนเสียงระฆังเสียอีก แต่คนเมืองนั้น
 นอนตื่นสาย พอได้ยินเสียงระฆังปลุกจนตื่นก็เลย
 ไม่พอใจ ฟ้องศาลหรือฟ้องเทศบาลให้จัดการ
 จนกระทั่งคนชนบทหลายแห่งพากันรำคาญคน
 เมืองที่อพยพมา เพราะชอบฟ้องนั่นฟ้องนี่ ทั้งๆ ที
 เป็นเรื่องธรรมดาที่ชาวบ้านคุ้นเคยมานาน อย่าง

เสียงไก่ขัน เสียงเปิดร้อง เสียงระฆังโบสถ์ หรือ
 แม้กระทั่งกลิ่นขี้วัว ขี้หมู ขี้ไก่

ตอนนี้จึงมีความเคลื่อนไหวในหมู่ชาวชนบท
 ฝรั่งเศส มีการร่างกฎหมายคุ้มครองวิถีชีวิตหรือ
 บรรยากาศแบบชนบท ซึ่งเขาถือว่าเป็น “มรดก
 ด้านประสาทสัมผัส” ที่สมควรอนุรักษ์เอาไว้
 มรดกที่ว่ารวมไปถึง เสียงไก่ขัน เสียงจิ้งหรีด
 รวมทั้งกลิ่นมูลสัตว์ ถ้ากฎหมายนี้ผ่าน ใครจะมา
 เรียกกร้องให้ไก่หยุดขัน จิ้งหรีดหยุดส่งเสียง รวม
 ทั้งฟ้องร้องว่ากลิ่นปุ๋ยคอกมันเหม็น ให้ยุติเสีย
 ก็จะทำไม่ได้ เพราะว่ามีกฎหมายรับรอง ตอนนี้
 กฎหมายยังไม่ได้ผ่านสภา แต่ว่ามีคนเห็นด้วย
 มากมาย

ที่เอามาเล่านี้ก็เพราะว่า มันสะท้อนให้เห็น
 ถึงความคิด หรือทัศนคติของคนจำนวนไม่น้อย
 ที่มาชนบทด้วยความคาดหวังเต็มร้อยว่าจะต้อง
 สงบสงัด เขียวขจี อากาศบริสุทธิ์ ไม่มีสิ่งรบกวน
 เมื่อมาด้วยความคาดหวังเต็มร้อย แต่พอเจอสิ่งที
 เป็นธรรมชาติธรรมดาของชนบท ซึ่งบางอย่าง
 ไม่ถูกใจคนเมือง แทนทีเขาจะปรับใจ ยอมรับว่า
 มันเป็นธรรมดาของชนบท หรือมองว่าชนบท
 ไม่ใช่ว่าจะดีพร้อม ย่อมมีบางสิ่งบางอย่างทีไม่
 ถูกใจคนเมือง เมื่อเจอ ก็ควรจะทำใจข่างมัน
 เพราะว่ามันเป็นอย่างนั้นเอง ถ้าคิดแบบนี้ก็จะ

ไม่ทุกข์ แต่ถ้าไม่ได้เข้าใจแบบนี้ ซ้ำมาด้วยความคาดหวังจะเอาจากชนบทเต็มร้อย พอมาเจอกับสิ่งที่ไม่ถูกใจหรือไม่ได้เป็นตั้งใจ แทนที่จะปรับใจตน ยอมรับสิ่งเหล่านี้ว่ามันเป็นธรรมดา กลับพยายามเอาชนะ ถึงกับพยายามทำให้ไก่อหุดชัน มันก็เหมือนกับการเรียกร้องให้ดวงอาทิตย์หยุดส่องแสง

เดี๋ยวนี้ผู้คนจำนวนมากมีความคาดหวังคล้ายๆ กัน อย่างเช่น บางคนมาวัดก็คาดหวังความสมบูรณ์พร้อมของวัด แต่พอมาเจอกับสิ่งที่ไม่ถูกใจ หรือไม่เป็นไปตั้งใจ แม้วัดจะมีความสงบ มีชีวิตที่เรียบง่าย แต่ไม่สะดวกสบาย อาหารไม่ถูกปาก ไฟฟ้าก็ไม่มี แถมยังมีแมลง ไม่ใช่แค่มด แคล่ยุง บางทีก็มีตุ๊กแกด้วย จึงรู้สึกเป็นทุกข์มาก บางคนอยู่แค่ ๒ - ๓ วันก็ไปแล้ว รู้สึกผิดหวังว่าวัดไม่ได้สมบูรณ์แบบอย่างที่ตัวเองต้องการ

เดี๋ยวนี้ผู้คนมีความคาดหวังทำนองนี้กันมาก ที่จริงไม่ใช่แค่ชนบทที่ไม่สมบูรณ์แบบ วัดไม่สมบูรณ์พร้อมเช่นกัน จริงๆ แล้วชีวิตของคนเราก็ไม่สมบูรณ์แบบเหมือนกัน ถ้าเราจะหาความสมบูรณ์แบบสมบูรณ์พร้อมจากชีวิต เราจะผิดหวังได้ง่าย เพราะแม้ว่าชีวิตจะมีสิ่งดีๆ ให้เรา หรือแม้เราจะพบสิ่งดีๆ ในชีวิตมากมาย แต่ก็เป็นไปได้เลยที่เราจะได้พบ ได้สัมผัสสิ่งดีๆ ที่ถูกใจ

เต็มร้อย ต้องมีบางสิ่งบางอย่างที่พร่องที่ไม่สมบูรณ์ อย่างเช่นบางคนเกิดมาในครอบครัวที่อบอุ่น มีสุขภาพดี มีกิจการงานที่มั่นคง แต่ว่าลูกมีข้อบกพร่อง เช่น หัวทึบ ไม่ค่อยขยัน สมาธิสั้น บางคนมีครอบครัวที่ดี ทั้งสามี - ภรรยา - ลูก ก็กลมเกลียว สุขภาพก็ดี แต่ว่าการงานไม่ค่อยราบรื่นเท่าไร ทำอะไรก็ไม่ค่อยเจริญรุ่งเรือง

ดูให้ดีจะพบว่า ชีวิตคนเราแต่ละคนๆ หากความสมบูรณ์พร้อมได้ยาก หรือเป็นไปได้เลย อาจมีดีสัก ๘๐% อีก ๒๐% ก็ไม่ค่อยราบรื่น ไม่ค่อยสมหวัง ไม่เป็นไปตั้งใจ ถ้าเรายอมรับได้ว่าชีวิตก็เป็นเช่นนี้ ชีวิตไม่มีความสมบูรณ์พร้อมใจก็จะไม่ทุกข์ แต่เดี๋ยวนี้ผู้คนจำนวนมาก มักคาดหวังความสมบูรณ์แบบจากชีวิต แม้หลายสิ่งหลายอย่างจะดี แต่มีบางสิ่งบางอย่างบกพร่องไม่เป็นตั้งใจ ก็เกิดความขัดเคืองใจ กลุ่มอกกลุ่มใจ รู้สึกว่าเราโชคร้ายเหลือเกิน ก่นด่าชะตากรรมก็มี

พึงตระหนักว่า ชีวิตที่สมบูรณ์แบบ หรือสมบูรณ์พร้อมนั้นไม่มีหรอก เช่นเดียวกับทุกที่ ทุกแห่ง หรือทุกคนก็ว่าได้ บางคนก็ได้คู่รักที่ดี แต่เขามีข้อบกพร่องไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เช่น มีนิสัยบางอย่างที่เราไม่ชอบ หรือไม่ตรงกับเรา ถ้าไปคาดหวังความสมบูรณ์แบบจากคนรักก็ทุกข์เหมือนกัน

ไม่ว่าอะไรก็ตาม ล้วนมีดีอย่าง เสียอย่าง หรือว่าดีหลายอย่าง เสียอย่างหรือ ๒ อย่าง ชีวิตของหลายคน มีดีตั้ง ๗ - ๘ อย่าง แต่ก็จะมีข้อบกพร่อง ๒ - ๓ อย่าง พุดง่ายๆ คือได้หลายอย่าง แต่ก็เสียหนึ่งอย่าง และจะว่าไปแล้ว แม้กระทั่งสิ่งดีๆ ที่ได้มานั้น วันดีคืนดีมันก็หดหายไป อย่างเช่น เรามีสุขภาพดี การงานดี ครอบครัวที่ดี แต่อยู่ไปๆ สุขภาพเริ่มไม่ดีแล้ว หรือการงานเริ่มมีปัญหา ลูกเริ่มดื้อ อันนี้มันเป็นธรรมดาของชีวิต

ชีวิตนี้ไม่ใช่ว่าได้อย่างเสียอย่าง หรือดีหลายอย่าง เสียอย่างเดียว เอาเข้าจริง สิ่งดีๆ ที่มีอยู่ในที่สุด มันก็จะค่อยๆ เสื่อม ค่อยๆ เสียไปด้วย ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพราะ “มีรุ่งก็ต้องมีโรย” “ได้กับเสีย” เป็นของคู่กัน “พบกับพราว” เป็นของคู่กัน “เจอกับจาก” เป็นของคู่กัน อันนี้คือธรรมชาติ คือความจริงของชีวิต ไม่มีใครที่มีอะไรไปได้ตลอด ไม่มีใครที่ได้ทุกอย่างไปตลอด ในที่สุดก็ต้องเสียไป ในที่สุดก็ต้องหมดไป ในที่สุดก็ต้องพลัดพรากจากกัน หลังจากที่ได้พบกันมานาน

ความไม่สมบูรณ์พร้อมนั้น บางทีเราก็เรียกว่า “ความพร่อง” ทุกอย่างล้วนแล้วแต่พร่อง อยู่ที่ว่าพร่องมากหรือพร่องน้อย ความพร่องนี้ ภาษาบาลีเรียกว่า “ทุกข์” ที่พระท่านว่า “สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขา” สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์ ความหมายหนึ่งก็คือ สังขารทั้งหลายมีความพร่อง ไม่สมบูรณ์พร้อม เป็นเพราะความพร่องนี้แหละ มันจึงค่อยๆ เสื่อม ค่อยๆ สลายไป

ความไม่เที่ยงก็เป็นความพร่องอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในทุกสิ่ง ดังนั้น “มีกับหมด” “ได้กับเสีย” “พบกับพราว” “เจอกับจาก” จึงมาด้วยกัน อาการเหล่านี้สะท้อนถึงความไม่เที่ยง ซึ่งก็เป็นธรรมดาของชีวิต เมื่อเรามองแบบนี้มันก็คือความไม่สมบูรณ์แบบนั่นเอง

คนที่หวังแต่สิ่งดีๆ จากชีวิต ไม่ยอมรับสิ่งที่ไม่ดี อย่างนี้เรียกว่าไม่รู้จักความจริง เหมือนนักกีฬาที่ไม่ว่าเก่งแค่ไหน ก็ไม่มีทางที่จะชนะไปได้ตลอด ทีมฟุตบอลไม่ว่าเก่งแค่ไหน ก็ต้องรู้จักคำว่าพ่ายแพ้ นักมวยจะเก่งเพียงใด ก็ไม่เคยชนะตลอด ต้องเจอกับความพ่ายแพ้ไม่วันใดก็วันหนึ่งที่เขาส่งเสริมให้คนเล่นกีฬาคนนั้น ก็เพื่อให้รู้แพ้ รู้ชนะ นี่คือวัตถุประสงค์สำคัญของกีฬา เพราะกีฬาทำให้คนตระหนักว่า ชีวิตนั้นไม่ได้มีแต่ชัยชนะ มันมีความพ่ายแพ้ด้วย ถ้าเราเล่นกีฬาเป็น เรา ก็จะรู้ว่าความพ่ายแพ้เป็นธรรมดาของชีวิต หรือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

คำว่า “รู้แพ้ รู้ชนะ” ก็คือรู้ว่า ในเกมกีฬานั้นย่อมมีความพ่ายแพ้ ความพ่ายแพ้เป็นเรื่องธรรมดา และเมื่อพ่ายแพ้ก็ต้องยอมรับให้ได้ ไม่ควรบ่น ไม่ควรโวยวาย หรือตีโพยตีพาย ยอมรับความพ่ายแพ้ให้ได้ แล้วกลับมาเริ่มต้นใหม่

ชีวิตก็เหมือนเกมกีฬาตรงที่ว่า ไม่ได้มีแต่ชนะ หรือสมหวังอย่างเดียว แต่ยังมีมีความพ่ายแพ้ หรือความไม่สมหวังด้วย ไม่ได้มีแต่ความสุขอย่างเดียว แต่มีความทุกข์ด้วย ถ้าเราไม่เข้าใจชีวิต คาดหวังสิ่งดีๆ จากชีวิตชนิดเต็มร้อย หรือหวังความสุขอย่างเดียว ไม่มีทุกข์ มีแต่ความสำเร็จอย่างเดียว ไม่มีความล้มเหลว มีแต่ความสมหวังอย่างเดียว ไม่มีความผิดหวัง ถ้าใครคิดอย่างนี้ ก็จะไม่มีความสุข

คนทุกวันนี้คาดหวัง หรือเรียกร้องจากชีวิตมากเหลือเกิน ต้องการให้ได้เต็มร้อย ไม่มีทุกข์ ไม่มีความสูญเสีย เช่น ไปชนบท ก็หวังว่าจะพบแต่สิ่งดีๆ พอมีเสียงไก่ขันยามเช้า ก็ทำใจไม่ได้ หงุดหงิด โมโห แต่ถ้ามองว่าทุกอย่าง ทุกที่มันมีทั้งดีและเสีย มีสมหวังแล้วก็มีไม่สมหวัง ถ้าเรารู้จักใช้ชีวิตเหมือนกับบัณฑิต ก็คือ รู้แพ้ รู้ชนะ เราก็ต้องรู้จักคำว่า สมหวัง และไม่สมหวังด้วย ถ้าเราเข้าใจแบบนี้ เมื่อพบว่าชีวิตของเรามีความพร่อง มีความไม่สมบูรณ์ เราก็ไม่ทุกข์ ไม่ตีโพยตีพาย ยอมรับว่ามันเป็นธรรมดา อาจจะยินดีด้วยซ้ำว่าเรายังโชคดีที่มีความสมหวัง มีสิ่งดีๆ เกิดขึ้นในชีวิตเราตั้ง ๘๐ - ๙๐% หรือแม้แต่ ๗๐% ก็ไม่ใช่เป็นชีวิตที่ชี้เหร

เวลาเราสอบ เราเคยสอบได้ ๑๐๐% บ้างหรือไม่ แทบจะเป็นไปไม่ได้เลย อย่างมากถึง ๘๐% บางคนก็ได้ ๗๐% ในเมื่อเรายังไม่เคยสอบได้ถึง ๑๐๐% แต่เวลาเราคาดหวังจากชีวิต

เรากลับคาดหวัง ๑๐๐% เลย คาดหวังความสุข ๑๐๐% คาดหวังความสมหวัง ๑๐๐% หรือคาดหวังความสมบูรณ์แบบ จะมีความผิดหวัง ๒ - ๓ อย่าง หรือแม้เพียงเล็กน้อยก็ไม่ได้

ถ้าเราคาดหวังจากชีวิตมากแบบนั้น เราจะไม่มีความสุข ไม่เคยรู้สึกพอใจในชีวิต แม้พบสิ่งดี ๆ มากมาย ก็ยังทุกข์อยู่ เวลาเราทุกข์ใจลองถามตัวเองว่า เป็นเพราะเราคาดหวังจากชีวิตมากเกินไปหรือเปล่า เป็นเพราะเราไม่มีความพอใจในสิ่งที่มี ไม่ยินดีในสิ่งที่ได้หรือเปล่า เราอยากจะได้มากกว่านี้ ทั้งๆ ที่สิ่งที่เราได้มาก็มากแล้ว

คนจำนวนไม่น้อยประสบความสำเร็จในชีวิตมากมาย พรั่งพร้อมบริบูรณ์หลายอย่าง ครอบครัวก็ดี คนรักก็ยังมี ลูกก็เรียนสูง มีอาชีพการงานที่มั่นคง แต่ก็ยังไม่มีความสุข เพราะว่าเขาอยากได้อะไรจากชีวิตมากกว่านั้น ถึงแม้ว่าตัวเองจะพบสิ่งดี ๆ มากมาย แต่ทนไม่ได้กับความไม่สมหวังบางอย่าง ซึ่งที่จริงก็เป็นเพียงเรื่องเล็กน้อย หรือแม้บางเรื่องจะไม่เล็กน้อย เช่น เจ็บป่วย การงานมีปัญหา แต่ก็ยังนับว่าเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับสิ่งดี ๆ ที่ได้รับจากชีวิต เมื่อเห็นเช่นนี้ และรู้จักพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ก็สุขใจได้ไม่ยาก

ขอให้เราตระหนักว่า ชีวิตและทุกสิ่งนั้นไม่สมบูรณ์แบบ แม้แต่ตัวเราเองก็ไม่สมบูรณ์พร้อม เพราะฉะนั้นถ้าจะมีความไม่สมบูรณ์ ความไม่สมหวังบ้างก็อย่าไปไว้วางใจ โศภิตีพายุ จงยอมรับว่ามันเป็นธรรมดาของชีวิต แต่ก็ได้แปลว่าไม่ต้องชวนชวาย ไม่ต้องปรับปรุงสิ่งต่างๆ ที่เราเกี่ยวข้อง การชวนชวาย การปรับปรุงให้ดีขึ้น เป็นสิ่งที่ควรทำ แต่ถ้าทำแล้วมันไม่ใช่วางใจที่คิด หรืออย่างที่หวัง มันก็เป็นธรรมดา โดยเฉพาะถ้ามันไม่ได้เป็นสิ่งที่สำคัญของชีวิต

สิ่งสำคัญของชีวิตนั้น ได้แก่ คุณธรรม ความดี หรือคุณค่าทางจิตใจ พุทธศาสนาเรียกว่า “ประโยชน์ชั้นสูง” หรือ “สัมปรายิกัตถะ” ส่วนประโยชน์ชั้นต้น หรือ “ทิฏฐธัมมิกัตถะ” ได้แก่ การมีสุขภาพดี มีการงานที่ดี มีครอบครัวที่ดี มีเพื่อนที่ดี แม้มีความสำคัญต่อชีวิต แต่ก็ไม่ใช่สาระสำคัญที่สุดของชีวิต และไม่ได้เป็นหลักประกันแห่งความสุขอย่างแท้จริง ถึงแม้เราจะบกพร่องในเรื่องของสุขภาพ การงานไม่รุ่งโรจน์ ครอบครัวไม่ราบรื่น แต่ถ้าสามารถรักษาใจให้มีคุณธรรม มีความเจริญอกงาม มีความสงบเย็น อย่างนี้ก็

ยังถือว่าประเสริฐกว่าการมีสุขภาพดี ครอบครัวดี การงานดี แต่จิตใจไม่มีคุณธรรม ตกต่ำ ย่ำแย่ เต็มไปด้วยความทุกข์

อะไรที่บกพร่อง มีปัญหา ถ้าเราทำให้มันดีขึ้นได้ก็ควรทำ แต่ถ้าทำเต็มที่แล้วไม่ดีขึ้น ปัญหาก็กังอยู่ ก็ควรยอมรับ และอยู่กับมันให้ได้ ถือว่าเป็นธรรมดาของชีวิต แต่สิ่งหนึ่งที่เราไม่ควรละเลยก็คือ การปรับปรุงในเรื่องคุณธรรม ความดี และการเข้าถึงสัจธรรมความจริงของชีวิต อันนี้คือสิ่งที่ต้องทำเรื่อยไป ได้เท่าไรก็พอใจ แต่ก็ทำไม่หยุด เพื่อให้ดีขึ้นเรื่อยๆ จนเข้าถึงหรือแจ่มแจ้งในสัจธรรมของชีวิต จนกระทั่งรู้อย่างแท้จริงว่าชีวิตก็เป็นเช่นนี้ ไม่มีอะไรที่ยึดติดถือมั่นได้เลยสักอย่าง เพราะล้วนไม่มีความสมบูรณ์พร้อมพร้อมเป็นนิจ คือเป็นทุกข์นั่นเอง

เมื่อเข้าใจเช่นนี้ ก็จะอยู่ในโลกนี้ได้อย่างมีความสุข ทั้งๆ ที่ก็เป็นโลกที่เต็มไปด้วยความพร่อง ความไม่สมบูรณ์แบบ ก็ตาม 🙏

ที่มา : บรรยายหลังทำวัตรเย็น วัดป่าสุคะโต
อ. แก้วศรี จ.ชัยภูมิ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

ประสบการณ์ธรรม

ธีรปัญญา

ธรรมะ ใน ชีวิตประจำวัน

ถาม : กราบเรียนถามพระอาจารย์ว่า ในแต่ละวัน พระอาจารย์แบ่งเวลาในการศึกษาปริยัติและในการปฏิบัติอย่างไรคะ แล้วการแบ่งเวลาในการฟังธรรม สวดมนต์ อ่านหนังสือธรรมะ ควรเท่ากันหรือไม่

ตอบ : อันนี้ก็คงแล้วแต่ว่า ช่วงเวลาของเราช่วงนั้นเป็นช่วงที่เราทำอะไร อย่างอาตมา ตอนนั้นก็ต้องยอมรับว่าเป็นช่วงที่มาศึกษาบาลีและศึกษาพระไตรปิฎก ซึ่งก็ต้องใช้เวลาไปกับการอ่านมากหน่อย ไม่เหมือนตอนที่อยู่วัดป่าซึ่งส่วนใหญ่สามารถที่จะมานั่งสมาธิ หรือเจริญสมถกรรมฐานได้มากกว่า

แต่พอมาเรียน ก็ต้องทุ่มเทเวลาให้กับการเรียนก่อน โดยเฉพาะการเรียนภาษา ก็ต้องขยันหน่อย แล้วก็มาเรียนตอนอายุมากแล้วก็ไม่ค่อยจำเท่าไรหรอก สูตรทางภาษา อะไรพวกนี้

ก็ต้องอาศัยเปิดพจนานุกรมบ่อยๆ แต่ว่าอาตมาเป็นคนที่ชอบสงสัย แล้วก็เปิดพจนานุกรมดูคำศัพท์ต่างๆ ว่าแยกธาตุอะไรบ้าง วิเคราะห์คำต่างๆ ฉะนั้น ช่วงที่มาเรียนที่วัดจากแดงนี้ก็เน้นปริยัติ เพราะว่าเรามาเอาความรู้ทางด้านภาษา เราก็ต้องเรียนพวกหลักภาษาต่างๆ ก็ต้องใช้เวลามากพอสมควร

อย่างบางช่วงก็เรียนเกือบทั้งวันเลย ไม่ได้มีเวลาทำอย่างอื่น เรียนบางคอร์ส เริ่มเรียนตั้งแต่

ตอนที่ ๔ ยังมีเลย บางช่วงอาจารย์ขยัน เรียน ตั้งแต่ตี ๔ แล้วบางทีก็กว่าจะจบก็ ๒ ทุ่ม ๓ ทุ่ม ก็มี เสาร์อาทิตย์ก็ต้องไปเรียนพิเศษวิชาอิทธิธรรม อีก บางช่วงต้องยอมรับว่า เรียนหนักกว่าเรียน แพทย์อีกนะ เรียนกันทั้งวันจริงๆ ฉะนั้น บางช่วง มันมีช่วงที่จะต้องรู้หลายๆ เรื่องนะ แต่ว่าช่วง หลังๆ ก็เบาลงบ้างแล้ว เราพอได้หลักอะไรแล้ว

ส่วนการแบ่งเวลา อาตมาก็ยังคงการสวดมนต์ทำวัตรไว้ เพราะอาตมาชอบ แต่อาตมาก็ เข้าใจว่าในสายของปริยัติบางทีเขาก็ท่องหนังสือ ดึก ฉะนั้น ช่วงทำวัตรเช้าตีสี่ เขาก็ไม่ค่อยมากัน เหมือนกับอยู่ในโลกของนักเรียนใช้ไหม เราก็ เข้าใจนักเรียนนักศึกษา บางทีก็อ่านหนังสือจนดึก จนตีหนึ่ง ตี ๒ กว่าจะได้นอนก็มี ตอนเช้า เลยไม่ค่อยเห็นตื่นมาทำวัตรเช้ากัน

ดังนั้นมีโยมชอบถามอาตมาอยู่เรื่อยๆ ว่า “พระที่วัดมีกันกี่รูปครับท่านอาจารย์” อาตมาก็ ต้องย้อนกลับถามไปว่า “โยมจะเอาตอนไหนล่ะ ถ้าเอาตอนสวดมนต์ทำวัตรเช้า ก็ ๔ - ๕ รูป (หัวเราะ) แต่ถ้าตอนมารับอาหารไปฉัน ก็ ๗๐ กว่ารูป” ก็จะเป็นลักษณะอย่างนี้ แต่อาตมาคิดว่า การสวดมนต์ทำวัตรเช้ามีข้อดีหลายอย่าง ข้อแรก เป็นการบังคับให้เราตื่นตรงเวลาไปในตัว ถ้าเราต้องทำวัตรเช้า เราก็จะนอนดึกมากไม่ได้

จริงๆ ช่วงสี่ทุ่มถึงตีสอง ควรจะเป็นช่วงที่นอน พักผ่อนได้แล้ว ถ้าได้หลักสิกขาพอในช่วงเวลานี้ก็จะช่วยให้จำสิ่งที่เรียนมาได้ดี ถ้าช่วงภาวนาดีๆ ได้นอนสี่ถึงห้าชั่วโมง ก็อาจจะพอ แต่ช่วงเรียนหนังสือ อาจต้องใช้เวลานอนเพิ่มขึ้นไปเป็นห้าถึงหกชั่วโมง ก็ต้องดูตัวเอง ข้อสองคือ ได้ความรู้จาก บทสวดมนต์ไปด้วย

จริงๆ แล้ว พวกหนังสือสวดมนต์ที่อาตมา รวบรวมมานี้ ก็มีจุดเริ่มต้นมาจากการทำวัตรเช้า ทั้งนั้นเลย เพราะว่าจริงๆ พวกนี้เดิมเป็นเอกสาร เล็กๆ มาก่อนทั้งนั้น ช่วงแรกๆ อาตมาชอบ บทไหน ก็จะทำเป็นเอกสารภาษาบาลีด้านซ้าย แปลไทยด้านขวา แล้วก็เอามาสวดด้วยกัน ตอนเช้าทำไปทำมา แล้วอาตมาก็แก้ไปด้วย สวดไปแก้ไป คำแปลไหนชอบก็คงไว้ คำไหนไม่ชอบก็เปลี่ยนคำ ตามไปดูในอรรถกถา ฎีกาว่า น่าจะแปลอย่างนี้จะตรงกว่าไหม แล้วก็ค่อยๆ ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ จนค่อยๆ ลงตัว สุดท้ายก็ได้มารวมทำเป็นหนังสือเป็นเล่มอย่างนี้แหละ ฉะนั้น มีอีกเยอะที่ไม่ได้เอามาทำเป็นหนังสือ ทำเป็นเอกสารไว้ เป็นพระสูตรที่น่าสนใจทั้งนั้น ซึ่งอาตมาก็ได้จากตอนเช้าที่ไปสวดร่วมกัน

คืออาตมาเป็นคนที่ชอบสวดบทอะไรใหม่ๆ เพราะถ้าอยู่ที่วัดป่า ก็จะสวดแต่บทเดิมซ้ำๆ นั่นแหละ โย โส ภควา สวดจนจำได้หมดแล้ว แต่ว่า เรออยากจะสวดบทใหม่ๆ บ้าง ก็เลยไปหารวบรวม ที่มีในพระไตรปิฎก ถือว่าการสวดเป็นการศึกษา ไปด้วย ช่วงที่เรียนก็ไม่ได้เน้นนั่งสมาธิเท่าไรนัก เพราะว่ามีเวลาน้อยนะ อย่างช่วงทำวัตรเช้าก็มี แค่ ๕๐ นาทีเอง ก็จะแบ่งเป็นสวดสักประมาณ ๒๐ นาที แล้วก็ฟังเทศน์ ๑๕ นาที แล้วก็นั่งสมาธิ อีก ๑๕ นาที ไม่ได้นั่งเป็นชั่วโมงเหมือนตอนอยู่ วัดป่า

ส่วนการฟังเทศน์ อาตมาก็ฟังอยู่ แต่ว่าการฟังก็จะเปลี่ยนไปนิดหนึ่ง แต่ก่อนนี้จะฟังเทศน์ของครูบาอาจารย์เยอะ แต่พอมาเรียนปริยัติ อาตมาจะฟังเทศน์แบบที่ว่า ต้องมีพื้นความรู้ อภิธรรมอยู่บ้าง ถึงจะฟังเข้าใจ ฉะนั้น ก็จะต่างกัน เทศน์แบบวัดป่าก็จะเป็นแบบสไตล์ของครูบาอาจารย์จะเทศน์ในแต่ละเรื่องแต่ละเรื่อง เน้นที่ประสบการณ์การปฏิบัติของท่านพระอาจารย์เอง แต่เทศน์แบบปริยัติอย่างนี้ จะต้องมีพื้นความรู้ อภิธรรมมาก่อน ซึ่งถ้าคนที่ไม่มีความรู้ อภิธรรมฟังแล้ว จะงงมาก เดียวก็ ๔ โฉน ๘ โฉน อะไรอย่างนี้ มันจะเป็นตัวเลขหมด เหมือนกับเป็นรหัส แต่ว่าคนที่เรียนแล้วจะชอบ เพราะว่าพูดตรงสภาวะธรรมดี คือมีคำจำกัดความที่ค่อนข้างรัดกุม

ฉะนั้น มันก็มีที่จะต้องเรียนก่อนจึงจะฟังเข้าใจ คือต้องเรียนบาลี ต้องเรียนอภิธรรมเป็นพื้นฐานมาบ้าง เพราะว่าสิ่งเหล่านี้เป็นไวยากรณ์ของธรรมะ มันถึงจะฟังสนุก แล้วที่นี้เวลาฟังเทศน์ก็จะฟังเทศน์แบบของอภิธรรม ก็จะได้องค์ธรรม (สภาวะธรรม) เยอะ เพราะจะเข้าใจว่า เออ ตอนนีพูดหมายถึงอะไร

เปรียบเทียบเหมือนอย่างอาชีพแพทย์ สมมติว่าเราพูดสื่อกับชาวบ้านทั่วๆ ไป เราก็พูดคำว่า “เชื้อโรค” ก็จบใช้ไหม เราอาจจะว่าเชื้อโรคไปทำให้เกิดโรคนั้นโรคนี ก็ใช้คำเชื้อโรคอย่างเดียวกันก็ได้ แต่ว่าถ้าเป็นภาษาหมอคุยกัน พูดเชื้อโรคอย่างเดียวมันไม่พอแล้ว ต้องพูดให้ชัดเจนลงไปว่า เป็นเชื้อโรคแบบไหน เป็นไวรัส แบคทีเรีย หรือหนองพยาธิ อย่างเดี๋ยวนี้ไวรัสก็ต้อง COVID อะไรอย่างนี้ ต้องให้ชัดเจนลงไป ว่ามันเป็นตัวอะไรใช้ไหม ธรรมะก็เหมือนกัน นามธรรมมันยิ่งละเอียดลึกซึ้ง อภิธรรมจะบอกชัดเจน จะมีคำนิยามต่างๆ ชัดเจนว่าคำๆ นี้หมายถึงอะไร เวลาเราพูด เราก็จะได้สื่อสารให้ตรงกัน สำหรับอาตมาก็เลยชอบมาก เพราะว่าเรียนหมอก็ต้องใช้เวลาในการที่จะเรียนรู้ศัพท์เฉพาะพวกนี้ อยู่แล้ว แ่คำจำกัดความก็ต้องใช้การเรียนรู้มาไม่ใช่น้อย แต่มันทำให้เราชัดเจนเวลาเราคุยกัน ว่าเรากำลังคุยถึงเรื่องอะไร

เพราะถ้าเรา ให้ความหมายคำไม่ตรงกัน แล้ว ก็เป็นเหตุให้ทะเลาะกันได้เรื่อยๆ เพราะพูดหมายถึงสิ่งที่ไม่ตรงกันตั้งแต่แรกแล้ว ฉะนั้นเราก็ต้องมีการจำกัดความก่อน ในเรื่องทางนามธรรมนี้ เขาจะมีระบบที่จะต้องค่อยๆ เรียนรู้ปรับความเข้าใจให้ตรงกันก่อน

เพราะฉะนั้น ก็ต้องมีการลงทุนบ้างในเรื่องของการเรียนพระอภิธรรม และเรื่องของบาลีด้วย บาลีนี้ก็ต้องละเอียดแบบไวยากรณ์ใหญ่ อย่างที่บอกแล้ว จึงจะต้องคัดธรรม แต่ว่าช่วงแรกก็ต้องเรียนของสนามหลวงไปด้วย จะได้ฝึกแปลธรรมบท แล้วก็ต้องไปสอบ เพราะว่าส่วนใหญ่โยมเขาสนใจ ก็จะถามอย่างเดียวกันว่า “ท่านจบ ปธ. ไหมแล้ว” (หัวเราะ) เขาถามแค่นั้นเอง ฉะนั้น เราก็ต้องไปเรียนสนามหลวงเพื่อว่าจะได้สอบตามขั้นตอนให้เขาด้วย ถ้าเรียนอยู่หลายๆ ปีแล้ว สอบไม่ได้เลย คนอื่นเขาก็จะสงสัยว่า เอ เรียนอะไรอยู่ ฉะนั้น ก็ต้องสอบสนามหลวงให้ได้ด้วย เพื่อจะได้ตอบคำถามได้ ตอบสั้นๆ ว่า เอ้อ อยู่ ปธ. นี้แล้ว เขาก็จะโอเค ได้ๆ แล้วส่วนใหญ่เขาก็อยากรู้แค่นี้แหละ ใช่ไหม

แต่ว่าจริงๆ อาตมาไม่ได้เรียนในหลักสูตรสนามหลวงนะ เรียนอีกแบบหนึ่งตามแนวของเมียนมา เพราะเขาเรียนเข้าพระไตรปิฎก เรียนแล้วเข้าไปค้นคว้าหาคำศัพท์ธรรม โอ้โฮ เขาเรียนเยอะมากเลย ไปดูเขา น่าประทับใจว่าเขาเรียนแล้วเขาเข้าถึงองค์ธรรมได้ เพราะเขาเรียนคู่กันไปหมด ของบ้านเราเรียนแยกกัน บางทีคนเรียนภาษาบาลีก็ไม่ได้เรียนอภิธรรมด้วย บางทีคนเรียนอภิธรรมก็ไม่ได้เรียนภาษาบาลีด้วย แต่ของเขา เรียนไปคู่กัน เพราะมันแยกกันไม่ได้ มันต้องไปคู่กันถึงจะเข้าใจ ธรรมะหลายๆ เรื่อง ก็จะเป็นลักษณะอย่างนั้น

ส่วนเรื่องการแบ่งเวลา ช่วงนี้สำหรับอาตมา ส่วนใหญ่จะเป็นการแบ่งเวลา ระหว่างอ่านอันนี้หรืออ่านอันนั้น มันจะมีวิชาของอภิธรรมที่จะต้องรู้ อภิธรรมก็มี *อภิธัมมัตถสังคหะ* เป็นพื้นฐานสำคัญ แล้วก็เรื่องของบาลีไวยากรณ์ ถ้ามีเวลาว่างก็จะอ่านพระสูตรที่เป็นความชอบส่วนตัว เช่น

สุตตนิบาต จะเป็นพวกคาถาเก่าๆ ที่เป็นรุ่นแรกๆ ที่พระสมัยพุทธกาลจำกันได้ขึ้นใจก่อนออกไปปฏิบัติ อยากรู้ว่าสมัยก่อนเขาเรียนอะไรกันบ้าง เราก็เอามาแปล บางทีก็อ่านเทียบที่เขาแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย อย่างเขาแปลภาษาอังกฤษนี้ บางทีมันได้ธรรมมากกว่า เราก็มาเทียบคู่กันแล้วเราก็พบว่า เออ โอ้เดี๋ยวนี้ดี เราก็มาดูว่าแปลอย่างนี้ได้ไหม เอ้อ ไปเปิดดูรรถกถา ฎีกา อ้าว ก็แปลอย่างนี้ได้ นี่ เราก็มาแปลใหม่เอาไว้อ่านส่วนตัวบ้าง เรียกว่าเป็นความเพลินในธรรมะเฉพาะตัวก็ได้

ส่วนการแบ่งเวลาของการศึกษาให้ครอบคลุม ก็ยอมรับว่า ช่วงนี้ไม่ได้นั่งสมาธินานๆ เหมือนกับตอนที่อยู่ที่วัดป่า ตอนนี้เราทุ่มเทให้กับการเรียนก่อน เรามีเวลาจำกัด เพราะว่าถ้าเรากลับไปอยู่วัดป่าแล้ว มันก็ไม่มีโอกาสนี้แล้ว อย่างตอนนี้เราโชคดีที่ว่ามีปัญหาอะไรเราก็ถามได้ มีท่านพระอาจารย์ชาวเมียนมา ที่ท่านจบอภิวังสะ ซึ่งเป็นหลักสูตรขั้นสูงของเมียนมา ท่านสามารถที่จะตรวจสอบกับคัมภีร์นิสสยะของเมียนมาที่พระอาจารย์เขาค้นคว้าแล้วถ่ายทอดไว้อย่างสมบูรณ์มาก เพราะเขามีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

มาตลอดไม่ขาดช่วง อย่างเวลาเราอ่านพระไตรปิฎก เราสงสัยเราก็ไปดูรรถกถาได้ใช้ไหม บางที่อ่านรรถกถาก็ยังสงสัยอีก ก็ต้องไปดูฎีกาเป็นชั้นๆ ไป บางที่ดูฎีกาแล้วก็ยังไม่ชัดเจนอีก ก็ต้องมาดูคัมภีร์นิสสยะ ที่เป็นคำของครูบาอาจารย์รุ่นหลังๆ ที่ท่านเชื่อมโยงไว้ให้ และใช้เป็นหลักได้ เขาจะแก้ไว้ให้เลยว่าอันนี้มันหมายถึงอะไร แต่นิสสยะ เป็นภาษาเมียนมา ยังไม่มีการแปลเป็นภาษาไทยของเราจึงมีข้อจำกัดตรงนี้

ฉะนั้น ตอนนี้อย่างเวลาเราเจอปัญหาอะไรเวลาแปล ก็ต้องไปฟังพระอาจารย์ชาวเมียนมา บางที่ก็พยายามเรียนภาษาเมียนมาอยู่ แต่ว่าการจะเรียนอีกภาษาหนึ่งก็อีกเรื่องยาวนะ อายุก็มากแล้ว ไม่ค่อยจำ หวังว่า ถ้าใครสนใจเรียนลงลึกจริงๆ แล้วเริ่มตั้งแต่อายุน้อยๆ ถ้าได้เรียนภาษาเมียนมาด้วย จะเกื้อกูลมากเพราะว่าเขาทำเสร็จไว้หมดแล้ว คั่นคว่าไว้หมด ศัพท์ต่างๆ เขาแยกศัพท์ใส่องค์ธรรมไว้ให้เสร็จสรรพหมดแล้วทุกๆ ตัว ซึ่งดีมากเลย ช่วยเกื้อกูลแก่การเรียนธรรมะแบบลงลึกได้ดีมากๆ นะ

แต่หลักสูตรของบ้านเรา ไม่ได้เรียนเจาะลึกในพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้น เราก็เลยไม่ได้มีตำราที่เขียนขึ้นใหม่ๆ แต่ของเมียนมา เขาเรียนลึก จึงมีตำราพวกนี้เยอะ เพราะฉะนั้น ช่วงที่เข้ามาเรียนในเมืองนี้ สำหรับอาตมาก็เป็นลักษณะอย่างนี้ คือให้ความสำคัญในการศึกษาปริยัติก่อน แต่ก็คิดว่าใกล้จะจบแล้วละ หลักสูตรที่อาตมาเรียนเป็นหลักสูตรนาร่อง เรียนพระ-

ไตรปิฎก ๙๐๐ ชั่วโมง จริงๆ อาตมาก็คิดว่าน่าจะจบก่อนพรรษานี้ด้วยซ้ำไป ถ้าไม่มี COVID นะ แต่พอมี COVID ปูบ ชั้นเรียน ก็เลยต้องเลื่อนไปหมดเลย ตอนนี่ก็เลยต้องมาเรียนซ่อม ไว้ดูอีกทีว่าออกพรรษาแล้วจะไปได้แค่ไหน

มีตำราที่อาตมาอยากเรียนอีกอันคือ *วิสุทธิมรรค* รู้สึกว่าดีมาก วิสุทธิมรรค เป็นคัมภีร์ขยายอรรถของพระไตรปิฎกที่อยู่ตรงกลาง ถ้าเราเจอรรถกถาได้ก็ต้องรู้วิสุทธิมรรคก่อน แต่วิสุทธิมรรคเองก็ยากเหมือนกัน ต้องมีคัมภีร์ขยายคือ ฎีกาขยายวิสุทธิมรรคอีกชั้นหนึ่ง ถ้าอ่านไปด้วยกันได้ ก็จะมีความรู้เยอะเลย ในฎีกานี้เขาจะเสริมให้ในหลายๆ จุด แต่ก่อนก็เคยอ่านวิสุทธิมรรคเหมือนกัน แต่ไม่ค่อยเข้าใจเท่าไรนะ ยิ่งตอนนั้นก็ยังไม่ได้อ่านภาษาบาลี อภิธรรมก็ยังไม่ได้อ่านอย่างนี้ ตอนหลังพอได้ภาษาดีขึ้น ได้อภิธรรมดีขึ้น มาอ่านวิสุทธิมรรค รู้สึก โอ้ ท่านได้รวบรวมไว้ดีมาก แล้วก็มีความขยายของฎีกาจารย์อีกก็เลยคิดว่า โอ้ เป็นสิ่งที่สนุกในการที่จะเรียนเริ่มเข้าใจวิธีการอธิบายขยายองค์ธรรมต่างๆ

ดังนั้นจึงคิดว่า ช่วงนี้จะใช้เวลาทุ่มให้กับการเรียนปริยัติไว้ก่อนนะ เหมือนกับว่าเรายังฝึกอยู่ในวิธีอธิบายตามแนวเถรวาทอยู่ ยังมีที่ไม่เข้าใจอีกเยอะ แต่เมื่อเรากลับไปวัดป่า เราก็จะได้ฟังตัวเองได้ สามารถที่จะเปิดอ่านแล้วก็ทำความเข้าใจ อ่านรรถกถา ฎีกาให้รู้เรื่องได้ แล้วสมมติมีปัญหาอะไรยากๆ ช่วงที่อยู่ใกล้อาจารย์ ก็มีอาจารย์ที่มีความรู้ ที่สามารถคั่นคว่ามาตอบเราได้ 🙏

ที่มา : ตอบคำถาม ในคอร์สอบรมภavana
“เถรเถรคธา” จัดโดย ชมรมกัลยาณธรรม
ที่ธรรมสถานวอวานิช วันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๓

ปลตปล่อยพระไตรปิฎก

ไตรปิฎก ถูกขังไว้ อยู่ในตู้
กุญแจดู กลับไม่รู้ อยู่ที่ไหน
ก่อนจำวัด อย่าลืมละ จำพระไตร
เผยมรดก พ่อฝากให้ แผ่นไกลเออยๆ

ปปัญจา

การสนทนาธรรมของชาวพุทธ

ดร.วิโรท สันติประภพ
ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
และกรรมการมูลนิธิ
หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

ชีวิต
และ
การ
ปฏิบัติ
ธรรม

FB LIVE

พระมหาพุทกิจ ชูติปัญโญ
วัดสุนันทวนาราม
จ.กาญจนบุรี

สนทนาภาษารธรรม

พระมหาพุทกิจ ชูติปัญโญ กับ ดร.วิโรท สันติประภพ

ชีวิตและการปฏิบัติธรรม

พระ : โอกาสนี้ อาตมาขอแนะนำให้ผู้รู้จัก ดร.วิโรท สันติประภพ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย จะมาสนทนาในหัวข้อ “ชีวิตและการปฏิบัติธรรม” ขอเริ่มต้นว่า โยมได้ทราบหัวข้อแล้วรู้สึกอย่างไร ?

ดร.วิโรท : เป็นเรื่องที่คนทั่วไป อาจจะรู้สึกไกลตัว แต่สำหรับผม ถือว่าการปฏิบัติภาวนานี้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชีวิต

พระ : โยมยังสนใจการภาวนาอยู่ทุกวันๆ

ดร.วิโรท : ถือเป็นกิจวัตรครับ จะหาเวลาสวดมนต์ ทำภาวนาทุกเช้า - เย็น ถ้าวันเสาร์ อาทิตย์ก็จะมีโอกาสภาวนามากขึ้นในช่วงเช้า ถ้ามีโอกาสก็จะไปสวดมนต์ที่วัด เป็นโอกาสที่ได้พักผ่อน ได้พักจิต เพราะว่าการทำงานแต่ละวันของเรา มีขยะเข้ามาตลอดเวลา ผมถือว่า เหมือนกับสุขภาพที่เราต้องดูแล ชีวิตก็ไม่มีเรื่องอื่น นอกจากกาย

กับใจ เราออกกำลังกาย เราก็ต้องออกกำลังใจด้วย เราอาบน้ำชำระกาย เราก็ต้องล้างขยะในใจเหมือนกัน ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของกิจวัตรประจำวันที่ต้องทำครับ

พระ : คุณโยมน่าจะมีงานยุ่งมาก แต่ยังมีแบ่งเวลาทำภาวนาได้ ทำไมถึงให้ความสำคัญและได้แรงบันดาลใจมาจากไหน ?

ดร.วิโรท : เมื่อก่อนก็ไม่เข้าใจว่า หลักพุทธศาสนา หรือผลที่ได้มันเป็น *ปัจจุตต* รู้ได้ด้วยตนเอง บางครั้งเรามักจะมีข้ออ้าง อย่างเวลาที่เราริเริ่มปฏิบัติใหม่ๆ ก็จะมีข้ออ้างว่าเสียเวลา มีงานยุ่งบ้าง เดี่ยวจะทำเมื่อว่างบ้าง แต่เมื่อทำไปแล้ว จะรู้เลยว่า ประโยชน์ที่ได้รับมากกว่าเวลาที่เสียไปมหาศาล

สำหรับผม ตอนเริ่มต้นใหม่ๆ ทำสมาธิเพราะคิดว่า จะช่วยทำให้เราสามารถจัดการกับความ

วุ่นวาย จัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เข้ามาเผชิญกับเราในแต่ละวันได้ดีขึ้น ฉะนั้น ผลผลิตภาพ หรือประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มสูงขึ้นมาก จากการที่มีการปฏิบัติเป็นประจำ คือเมื่อถึงจุดนี้แล้วก็จะไม่รู้สึกรว่าการปฏิบัติเป็นเรื่องของการเสียเวลา ในทางตรงกันข้าม ถ้าเกิดไม่ปฏิบัติภาวนา จะรู้เลยว่าผลผลิตภาพ หรือประสิทธิภาพของตัวเองตก มันก็เหมือนกับเราออกกำลังกาย ถ้าเราออกกำลังกาย สุขภาพเราก็แข็งแรง แล้วเมื่อได้ผลดีเราก็อยากจะออกกำลังกายเป็นประจำ แต่เมื่อไรที่เราไม่ออกกำลังกาย สุขภาพร่างกายเราจะเสื่อมลง คิดว่าก็เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง

อีกอันหนึ่งที่เป็นผลพลอยได้มากที่ไม่คาดคิดก็คือ ทำให้นอนหลับ ไม่ว่าจะมีปัญหาหนักแค่ไหนก็ตาม ที่เข้ามาในแต่ละวัน ตั้งแต่ผมเริ่มปฏิบัติอย่างจริงจัง ผมไม่มีปัญหาการนอนไม่หลับ แล้วถ้าเราสามารถนอนได้อย่างมีคุณภาพ มันจะทำให้เราสามารถที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถที่จะรับมือกับปัญหาต่างๆ ได้ดี แล้วงานของผมต้องเดินทาง ถ้าก่อน COVID ก็ต้องเดินทางไปต่างประเทศตลอดเวลา การที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับเส้นแบ่งเขตเวลา ที่มันเปลี่ยนไป เวลาเดินทางนี้ ไม่ต้องพึ่งยา ไม่ต้องใช้ยาอะไรเลย ถ้านอนไม่หลับก็นั่งสมาธิ เข้าสมาธิก่อนนอนสัก ๑๕ - ๒๐ นาที แล้วช่วยให้หลับได้ สิ่งนี้ผมคิดว่า เป็นอานิสงส์ที่ได้จากการปฏิบัติภาวนาครับ

พระ : ในตัวเนื้องานของโยม ยังต้องยุ่งกับข้อมูลอะไรมากอยู่ การทำสมาธินี้ช่วยไหมว่า เราจะเลือกรับข้อมูลต่างๆ อย่างไร

ดร.วิโร : ช่วยมาก เวลาที่เราสมาธิดีมันเหมือนเรามีลื่นช้กอยู่ในสมอง แล้วก็ลื่นช้กขอยเป็นย่อยๆ ก็สามารถที่จะเปิดกล่องมาหยิบอันนี้ใส่ไว้ แล้วถ้าจำเป็นจะต้องหยิบใช้ เวลาที่เราเจอปัญหา

มันก็ไปเปิดลิ้นช้กถูกลิ้นช้ก หยิบเอกสาร หยิบข้อมูลที่อยู่ในหัวออกมาได้ถูกต้อง ทำให้เราสามารถที่จะทำงานได้ ตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันนั้นนี่ชัดเจนว่าเป็นประโยชน์ของสมาธิ

จนกระทั่งไปถึงจุดหนึ่งที่ปฏิบัติ ครั้งหนึ่งผมไปปฏิบัติธรรมกับหลวงพ่อสุรศักดิ์ เขมรังสี (พระภิกษุชานุกูณ วิ.) แล้วก็ ได้มีโอกาสสอบอารมณ์ แล้วผมก็มีคำถามในลักษณะที่ว่า “ผมจะทำสมาธิอย่างไรที่จะทำให้ประสิทธิภาพของผม ดียิ่งขึ้นไปอีก” หลวงพ่อท่านถามกลับมาว่า “แล้วโยมไม่ได้ปฏิบัติเพื่ออยากจะพ้นทุกข์หรือ”

ทำให้กลับมา นั่งคิดว่า แนวปฏิบัติของเราเนี่ย ควรจะเป็นอย่างไร แล้วจุดมุ่งหมายสำคัญของเราคืออะไร ก็เริ่มมาสนใจทางด้านของวิปัสสนาเพิ่มมากขึ้น ทำให้การปฏิบัติภาวนาหรือประโยชน์ที่ได้จากการปฏิบัติภาวนาก้าวไปอีกขั้นหนึ่ง คือ ทำให้เห็นธรรมชาติของชีวิต เห็นความเป็นจริงของชีวิต ก็ทำให้เราสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวเราได้ ไม่เป็นทุกข์กับมัน โดยเฉพาะในงานที่ต้องอยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง ต้องอยู่ท่ามกลางผลประโยชน์ต่างๆ

พระ : เหมือนพระอาจารย์สุรศักดิ์ ท่านมาให้สติ ให้กุญแจหลักของการปฏิบัติกับโยม

ดร.วิโรท : อย่างยิ่งเลยครับ แล้วพอเราเห็นจุดประสงค์ หรือเป้าหมายที่ใหญ่กว่านี้ มันเปิดโลกทัศน์อีกมากในเรื่องของประโยชน์ต่างๆ ที่เราได้รับจากการปฏิบัติภาวนา

พระ : แค่ว่า *ดับทุกข์ ไม่มีทุกข์ สิ้นทุกข์* นี้ ก็เข้าไปถึงหัวใจโยม อาตมาจำได้ว่า ครั้งหนึ่งที่สนทนากับโยมที่แบงก์ชาติ ไม่ว่าจะแบงก์ชาติออกนโยบายอะไรมาก็แล้วแต่ ก็จะมีคนที่ได้ประโยชน์ และก็เสียประโยชน์ แล้วคนที่เสียประโยชน์ก็จะส่งเสียง คนที่ได้ประโยชน์ก็จะเงียบๆ ไว้ ฉะนั้น การตัดสินใจทุกครั้งก็จะมีคนที่บ่นขึ้นมาเสมอ โยมตอบว่า “ก็มันสมมติครับ”

ดร.วิโรท : โลกมันเป็นเช่นนั้นครับ ถ้ายอมรับว่ามันเป็นความจริงของโลก มันเป็นสมมติ เราไม่สามารถไปบริหารจัดการผลประโยชน์ ความชอบใจ หรือความไม่ชอบใจของคนอื่นได้

ที่แบงก์ชาติ ผมพยายามที่จะพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานตลอดเวลาเลยว่า ชีวิตคนมี ๓ ฐาน ที่เป็นหลักของชีวิต คนจะสมบูรณ์ต้องมี **ฐานคิด ฐานทำ แล้วก็ฐานใจ**

ฐานคิด ก็คือว่าเราต้องมีปัญญา เราต้องตามเท่าทันกับความรู้ สิ่งที่เราทำต้องแน่ใจว่า ถูกต้องมีตรรกะของมัน มีข้อมูลสนับสนุน มีหลักวิชาแล้วก็หาแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งคนแบงก์ชาติ โขคดีเพราะจะได้พี่ๆ น้องๆ ที่เก่งๆ เข้ามาทำงาน เยอะ ฐานคิดของเราค่อนข้างดี

ฐานทำ คือเราต้องทำให้เกิดด้วย เราคิดอย่างเดียวไม่ได้ ถ้าจะให้งานที่เราทำนี้มันเกิดประโยชน์ มันต้องมีผลลงไปสู่การปฏิบัติ ตอนหลังก็จะเห็นคนแบงก์ชาติเราใช้คำว่า *เราต้องติดดินมากขึ้น* เมื่อเราจะคิดแล้ว เราก็หวังว่ามันจะไปเกิดผลอย่างที่เราอยากให้เป็น

ฉะนั้น จะเห็นหลายเรื่องที่เราทำในช่วงหลังๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบ PromptPay ระบบการชำระเงินใหม่นี้ การเงินดิจิทัล ไปจนถึงการกำกับดูแลสถาบันการเงิน หรือแม้กระทั่งช่วง COVID นี้ การออกมาตรการต่างๆ ที่จะช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบนี้ต้องทำให้มันเกิดผลครับ

ฐานคิด ฐานทำ นี้ ถ้าเป็นคนเก่ง เป็นคนที่เรียนหนังสือดี ก็มักจะมีเป็นพื้นฐาน แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ **ฐานใจ** เราต้องมีภูมิคุ้มกันด้าน

จิตใจที่ดี เพราะว่าทุกอย่างที่แบงก์ชาติทำ มีคนได้ประโยชน์และก็มีคนเสียประโยชน์ เราตัดสินใจ ออกนโยบายลดอัตราดอกเบี้ย ผู้กู้เงินก็ชอบ ผู้ฝากเงินก็จะเสียประโยชน์ก็จะไม่ชอบครับ ค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้นมา คนนำเข้าได้ประโยชน์ ก็จะชอบ ผู้ส่งออกส่งออกได้ยากขึ้น ได้เงินน้อยลง เสียประโยชน์ก็จะไม่ชอบ

นั่นก็อย่างที่พระอาจารย์พูดว่า คนที่เขาได้ประโยชน์เขาก็จะนั่งเฉย ๆ แล้วคนที่เสียประโยชน์ เขาจะออกมาบ่น ออกมาเรียกร้อง เพราะฉะนั้นหน้าที่เราคือ เราต้องมีใจที่มั่นคงหนักแน่น แล้วก็ต้องมีทั้งขันติมากพอสมควรในการทำหน้าที่เราต้องอธิบาย ต้องทำให้เขาเข้าใจว่า สิ่งที่เราทำเป็นประโยชน์กับส่วนรวมอย่างไร แล้วในโลกปัจจุบันนี้คนไม่ค่อยมองประโยชน์ส่วนรวม คนมองประโยชน์ส่วนตน ก็ยิ่งทำให้เราต้องทำหน้าที่ในการอธิบายมากขึ้น แล้วก็ต้องมีภูมิคุ้มกันด้านจิตใจที่มากขึ้น ซึ่งภูมิคุ้มกันด้านจิตใจนี้มันจะมีได้ก็ต่อเมื่อเราเข้าใจ “ใจ” ของเรา เราเท่าทันกับ “ใจ” ของเรานะ ไม่เช่นนั้นเราจะไม่สามารถมีภูมิคุ้มกันด้านจิตใจได้เลย

เราจะเข้าใจกับ “ใจ” ของเราได้อย่างไร ถ้าเราไม่เริ่มเรียนรู้เรื่องของข้างใน ถ้าเราเรียนรู้เรื่องของข้างนอก เรียนรู้เรื่องของปัญญา มันก็จะได้แต่ฐานคิด แต่ฐานใจนี้ มันต้องเรียนรู้เข้าไปข้างใน ที่แบงก์ชาติมีคนหนึ่งที่สนใจเรื่องพุทธศาสนา เรื่องการปฏิบัติภาวนาต่อเนื่องมานาน เป็นโชคดี

ที่ทำให้คนแบงก์ชาตินี้มีภูมิคุ้มกันด้านจิตใจที่ค่อนข้างดี ชมรมศึกษาและปฏิบัติธรรมของแบงก์ชาตินี้เข้มแข็งต่อเนื่องมาหลายสิบปี แล้วเราก็โชคดีได้เมตตาจากครูบาอาจารย์หลากหลายสำนัก รวมทั้งพระอาจารย์ด้วยที่เมตตา มาช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจให้กับคนแบงก์ชาติ

เรื่องภูมิคุ้มกันด้านจิตใจนี้ไม่ใช่เป็นทักษะชีวิตของโลกใหม่เฉพาะคนแบงก์ชาติเท่านั้น ผมว่าคนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะอยู่ในอาชีพอะไรก็ตาม เราต้องเผชิญกับสิ่งเร้ามากขึ้น ต้องเผชิญกับกระแสเทคโนโลยี Social Media* ที่คนมีแนวโน้มที่จะวิจารณ์ต่อว่า มากกว่าชื่นชม แล้วก็หลายครั้งคนจะรับสารแบบอ่านแต่หัวข้อข่าว ไม่ได้เข้าใจเนื้อหาที่มาที่ไปเหตุผลข้อเท็จจริง เพราะฉะนั้นมันยิ่งทำให้คนที่อยู่ในโลกปัจจุบันและโลกในอนาคตนี้ต้องตั้งการ์ดให้สูงในด้านภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ ก็ยิ่งทำให้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติภาวนาครับ

พระ : ฐานไหนที่โยมรู้สึกว่าจะเข้าไปจัดการ

ดร.วิโร : ผมคิดว่าเราต้องรักษาสมดุลของทั้ง ๓ ฐาน แล้วก็ยังมีวิธีการที่ตรวจสอบอยู่ตลอดเวลาว่าในการทำหน้าที่ของเรา เราไม่เสียสมดุลครับ แต่ฐานที่สำคัญที่สุดนี้คือ **ฐานใจ** ในมุมมองของผม เพราะว่าเราจะคิดอย่างไรก็ตาม เราต้องเท่าทันความคิด ต้องเท่าทันใจของตัวเอง พระพุทธศาสนาได้สอนไว้ว่า **สิ่งที่สำคัญที่สุดนี้อยู่ที่ใจ อยู่ที่จิต เป็นตัวกำหนดความคิดและการกระทำ** เพราะฉะนั้น อีก ๒ ฐาน คือ **ฐานคิด** และ **ฐานทำ** เป็นผลที่ต่อเนื่องมาจากการตั้ง **ฐานใจ** ให้ถูกต้อง

มาตรการหลายอย่างที่เรากำลังทำ เรารู้เลยว่าเราประกาศออกไปปั๊บ จะมีคนต่อว่ามากกว่าคน

*Social Media สื่อสังคมออนไลน์

ชื่นชม เพราะว่าหน้าที่อันหนึ่งของแบงก์ชาติ คือหน้าที่การรักษาเสถียรภาพ *เสถียรภาพ แปลว่าอะไร ?* แปลว่าให้ระบบมีความมั่นคงยั่งยืน ไม่เกิดปัญหาล้มลง แล้วจะสร้างผลกระทบในวงกว้าง เวลาที่ทุกอย่างมันไปได้ตามปกติ ไปได้ดี ทุกอย่างมีเสถียรภาพ คนจะไม่ให้ความสำคัญกับคำว่า “เสถียรภาพ” อันนี้เป็นธรรมชาติข้อเท็จจริง แต่เมื่อไรก็ตามที่เกิดปัญหาฟองสบู่แตกขึ้นมา คนจะบอกว่าแบงก์ชาติ ๓ ปีที่แล้วทำอะไร ทำไมไม่จัดการ ทำไมไม่ป้องกัน ปล่อยให้เกิดปัญหาได้อย่างไร หน้าที่ของเราจึงต้องทำล่วงหน้า ถ้าเราเริ่มเห็นสัญญาณ เห็นควันไฟมันกำลังมาแล้ว เราต้องพยายามจะไปหยุดไปดับไฟก่อน อย่าปล่อยให้ควันไฟ หรือไฟที่มันกำลังเกิดขึ้นลามออกไป ถ้ามันลามออกไปแล้วดับไฟไม่ทัน มันจะไหม้กันไปหมด

เราผ่านวิกฤติมาหลายครั้ง บทเรียนของเราคือเราต้องตัดสินใจได้เร็ว บนฐานข้อมูลข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง แล้วก็ทำล่วงหน้า แต่การทำล่วงหน้านี้ มันไปขัดผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม สมมติว่า ราคาที่ดินกำลังขึ้นอยู่ ราคาคอนโดมิเนียมกำลังขึ้นอยู่ ชื้อมาเก็งกำไรกำลังจะขายได้ แบงก์ชาติออกมาตรึงราคาทำไมที่จะขายได้เลยขายไม่ได้ เพราะว่าทุกคนจะมองผลประโยชน์ในระยะสั้นๆ ไข้ไหมครับ แต่ถ้าเราเอาส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เราเป็นองค์กรเดียวในประเทศไทยที่ต้องทำหน้าที่เรื่องการรักษาเสถียรภาพ ต้องมองไปข้างหน้า ถ้าเราไม่ทำ เกิดผลข้างหน้าคนก็ว่าเราอยู่ดี ถ้าเกิดความเสียหาย เราทำวันนี้ คนว่าเราต้องอธิบายให้เขาเข้าใจ แล้วก็หวังว่า เมื่อเวลาผ่านไป ๒ - ๓ ปี แล้วเขาจะเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เราทำ แต่อันนี้ฐานใจต้องมาก่อน ถ้าฐานใจไม่หนักแน่น ฐานใจไม่คิดถึงส่วน

รวม ฐานใจคิดถึงส่วนตัว คิดถึงลาภยศอะไรก็ตามที่เราคาดหวัง คิดถึงคำชม ถ้าเรายังไปติดอยู่แบบ เราไม่มองว่าเป็นเรื่องสมมติ ซึ่งมันมาเดี๋ยวมันก็ไป มันก็จะทำให้การตัดสินใจ การทำหน้าที่ของเราไม่สามารถทำได้อย่างที่ควรจะทำ

ฉะนั้น ใน ๓ ฐานนี้ ผมก็คิดว่าฐานใจ เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด แล้วอีกอย่างหนึ่งที่ได้จากการปฏิบัติภาวนา แล้วทำให้เกิดความเข้าใจชีวิต มีค่าๆ หนึ่งที่สำคัญมากกับฐานใจก็คือ “ความพอเพียงในใจ” อันนี้ก็เป็นอย่างที่แสดงให้เห็นว่าฐานใจเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด

ผมขออนุญาตเล่าเรื่องหนึ่งที่เรากล่าวคนได้ยินคือเรื่อง *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ได้พระราชทานให้กับคนไทยมาหลายสิบปีแล้ว ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้งปี ๒๕๔๐

ตอนที่ผมศึกษาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องของความพอประมาณไม่สุดโต่ง ความสมเหตุสมผล พระการสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นสามเสาหลักของ *หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* เมื่อก่อนนี้ ผมมีคำถามอยู่ในใจตลอดเวลาเลย ทำไมพระราชทานชื่อว่า *หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* สำหรับผมที่เรียนเศรษฐศาสตร์สายตะวันตกมานี้ ผมคิดว่าอันนี้เป็นหลักปรัชญาเศรษฐกิจสมดุลมากกว่า

พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงรับสั่งว่า *หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* ก็แปลว่า เราทำการค้าได้ แข่งขันได้ ไม่ใช่อยู่พอมือพอกิน จนกระทั่งไปเจอผู้ใหญ่อท่านหนึ่ง แล้วผมก็ถามคำถามว่า “ทำไมทรงใช้ว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แทนที่จะเป็นหลักปรัชญาเศรษฐกิจสมดุล” ได้รับคำตอบที่ลึกซึ้งมากกว่า จะทำเรื่องความพอประมาณได้ไม่สุดโต่ง ไม่ติดไปกับกระแส ทำเรื่องให้มันสมเหตุสมผลได้ แล้วรวมไปถึงการสร้างภูมิคุ้มกัน (การสร้างภูมิคุ้มกันแปลว่า ต้องยอมสละผลประโยชน์สั้นๆ) มันต้องเริ่มจากความพอเพียงที่ใจ อันนี้เป็นจุดเริ่มต้นของ *หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* เป็นเรื่องที่ลึกซึ้งมาก คือต้องเริ่มจากความพอเพียงที่ใจ คิดว่าอันนี้กับเรื่องของ ฐานใจ ที่ได้กราบเรียนพระอาจารย์เมื่อสักครู่นี้ เป็นเรื่องที่สอดคล้องกันมาก ฉะนั้นผมก็เลยคิดว่าใน ๓ ฐานนี้ นอกจากเราจะต้องรักษาสมดุลแล้ว เรื่องของ ฐานใจ จะเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด

ผมก็เชียร์น้องๆ ทุกคนที่อยู่ในแบงก์ชาติ ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไรก็ตาม เชื่อว่าศาสนาเป็นหลัก สำคัญสำหรับการสร้าง ฐานใจ ให้เข้มแข็ง การสร้างภูมิคุ้มกันในใจ อันนี้เป็นลักษณะพื้นฐานสำหรับคนในโลกใหม่ โดยเฉพาะคนที่ต้องทำงานอยู่ท่ามกลางผลประโยชน์อย่างคนแบงก์ชาติครับ

พระ : คำว่า “พอเพียง” ที่เริ่มต้นจากใจนี้ มันดูสื่อสารออกมาเหมือนกันนะ

ดร.วิโร : ใช่ครับ มันดูขัดแย้งกับธรรมชาติของโลกปัจจุบันใช้ไหมครับ คือแต่ละคนก็คงมีค่าแปลต่างกัน สำหรับผมทำให้เราสามารถวางความเป็นตัวตนของเราได้ ทำให้เราเป็นอิสระจากหลายๆ เรื่อง อิสระจากความกลัว กลัวจะ

เสียหน้า กลัวว่าเราจะไม่ได้รับคำชม กลัวว่าเราจะเสียผลประโยชน์อะไรบางอย่าง นี่มันเป็นฐานสำคัญของการที่จะทำให้เราสามารถทำหน้าที่ของเราได้ ไม่เป็นทุกข์กับการทำงาน ไม่เป็นทุกข์กับการที่ต้องทนกับกระแสโลกต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา

แต่เมื่อไรก็ตามที่เราไม่สามารถที่จะมีความพอเพียงในใจของเราได้นี้ มันก็จะเริ่มมีความอยาก จะเริ่มมีมีมิจฉาธิฐิติ สังขารต่างๆ ก็จะเริ่มทำงาน ความคิดปรุงแต่งต่างๆ ก็จะทำงาน แล้วก็ทำให้ใจเราไม่เป็นกลาง เริ่มมีอคติกับหลายๆ เรื่องที่ทำ ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะถ้าหน้าที่ของเรา เป็นการทำเพื่อตอบโจทย์ของส่วนรวมเป็นหลัก

พระ : อาตมานึกถึงคำว่า Our loss is our gain คือการให้ก่อนที่จะได้ การเสียก่อนที่จะได้รับกลับมา การเสียไปนั้น ถ้าคนทั่วไปอาจจะมองเป็นเรื่องสิ่งของวัตถุ แต่อาตมาคิดว่าการที่เสียไปนั้นคือ การเสียโอกาสในการกอบโกยให้ตัวเอง แต่เป็นการแบ่งปันให้คนอื่นเพื่อให้ตอนที่เสียไปนั้น เราก็ได้ขึ้นมาด้วยเหมือนกัน

ดร.วิโร : แต่ผมขออนุญาตเห็นต่างกับพระอาจารย์ ผมไม่ได้มองว่าเป็นการเสีย ผมมองว่าเป็นการได้โอกาสที่จะฝึกตัวเองให้เสียสละ ฝึกตัวเองให้สามารถที่จะวางได้ สามารถที่จะละได้ เป็นการได้โอกาสทำให้เราไม่รู้สึกลัว การทำงานเป็นเรื่องทุกข์

ต้องยอมรับว่า พอมารับตำแหน่ง ผู้ว่าการ แบงก์ชาติ ๕ ปี แล้วต้องเจอกับความยากแล้วก็ ปัญหาต่างๆ ในการจัดการ ทำให้เข้าใจมากขึ้น ที่ท่านอาจารย์พุทธทาสบอกว่า **“การทำงาน คือการปฏิบัติธรรม”** แล้วปัญหาต่างๆ ที่เข้ามา ถ้าเรามองว่านี่คือการปฏิบัติธรรม เราก็จะมองว่าเป็นโอกาส...เป็นโอกาสที่เราได้จัดการกับปัญหา เหล่านั้น เป็นโอกาสที่เราจะได้ฝึกฝนตัวเอง เป็นโอกาสที่เราจะได้เรียนรู้ที่เราจะวาง แล้วก็สามารถที่จะมีความสุขกับการทำงาน สามารถทำงานได้ โดยที่ไม่มองว่าเป็นปัญหา

แต่ว่าถ้าเมื่อไหร่ก็ตาม เรามองว่า **“เราเสีย”** มันเอาตัวเราเป็นตัวตั้งแล้วว่า **ฉันเสียอะไร เวลา น้อยๆ จะนอน เวลา น้อยๆ จะดูหนัง ทำไมมันไม่ จบสักที** ก็จะหงุดหงิด แล้วก็ทำให้ไม่สามารถ หาความสุขจากการทำงานได้ ก็จะกลายเป็นสิ่งที่ทนไม่ได้ กลายเป็นทุกข์ขึ้นมาครับ

แต่พอเปลี่ยนแนวคิดมองว่า งานที่เข้ามา ตลอดเวลา เป็นโอกาสฝึกให้เราสามารถที่จะวาง ความต้องการของเราได้ ละบางอย่างได้ ถ้าเราสามารถก้าวข้ามตรงนั้นได้ เรามีพัฒนาการต่อ เนื่องไปอีก เป็นโอกาสในการที่จะได้ฝึกตัวเอง

พระ : การเผชิญหน้ากับปัญหา มันต้องมีหลักใจ ที่มั่นคง หลักใจที่เห็นว่า มันคือโอกาสในการ พัฒนาตัวเอง โอกาสในการเรียนรู้ และโอกาส ในการทำเพื่อสังคมส่วนรวมด้วย

ดร.วิโรท : ครับ ทุกอย่างก็เหมือนกับเหรียญที่มี สองด้านเสมอ ไม่มีอะไรที่เป็นบวก หรือเป็นลบ อย่างเดียว และสิ่งที่เป็นลบก็ไม่ใช่ลบถาวร ถ้าเรา เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นลบ และสิ่งที่มากระทบกับเรา มันมีคุณสมบัติเหมือนกัน ทำให้เราเข้าใจอะไรได้ หลายอย่าง คือแน่นอนอะไร เวลาที่ถูกคนเขียน วิจารณ์แรงๆ ถูกต่อว่าแรงๆ นี่เราก็ต้องโกรธ ผม ก็โกรธ เราอุตส่าห์ทำให้แบบนี้แล้ว มีผลประโยชน์ หรือเปล่า หรือทำไมต้องมาต่อว่า เดียวนี้คนก็จะ ใช้คำแรงๆ มากขึ้น แต่เมื่อตั้งสติได้ ผ่านไปสักพัก หนึ่งก็บอกจริงๆ เราเรียนรู้อะไรได้บ้างจากสิ่งที่ เขามาว่าเรา เราจะทำให้เขาสบายใจมากขึ้นได้ อย่างไรวิธีการที่เราพูด มาตรการที่เราออก อาจจะ ทำให้เขาตกใจเกินควรหรือเปล่า เราจะสามารถ ปรับให้มันดีขึ้นได้อย่างไร

มันก็เลยกลายเป็นคำตอบว่า ที่เรามองเป็น เรื่องที่เป็นลบเป็นโทษ มันมีคุณสมบัติของมันเพราะว่า มันทำให้เราได้กลับมามองตัวเอง แต่ทั้งหมดนี้

มันจะเกิดขึ้นได้ แน่نونว่า ไม่ใช่คนมาต่อว่าแล้ว ผมก็สามารถนั่งยิ้มรับได้เลย เราก็โกรธข้างใน ก็เป็นธรรมชาติ ถ้าเราสามารถตั้งสติได้เร็ว แล้วก็ มองย้อนกลับไปนี่ เพราะมันเป็นเหรียญสองด้าน เรื่องที่บางทีเราอาจจะมองว่าเป็นลบ จริงๆ มัน มีด้านที่เป็นคุณอยู่มากเช่นเดียวกัน

พระ : มีครั้งไหนที่โยมสอบตก คือโกรธไปแล้ว หรือว่าให้นโยบายอะไรไปแล้ว แล้วเราก็สื่อสาร ไปได้ไม่คืนัก พอจะมีตัวอย่างไหม

ดร.วิโรท : อาจจะไม่ใช่เป็นเรื่องของการออก นโยบาย เพราะว่าการออกนโยบายนี้ เราจะ กลั่นกรองค่อนข้างดี เพราะเราตระหนักว่าสิ่งที่ เราทำมันมีผลกับชีวิตคนค่อนข้างมาก มีผลกับ เงินในกระเป๋าของคน ฉะนั้น ทุกอย่างที่เราทำ เราต้องกลั่นกรองภายในค่อนข้างมาก แล้วก็ให้ แน่ใจว่าเราอธิบายได้ มีข้อมูลสนับสนุนที่ชัดเจน ดังนั้นจะเห็นว่า มาตรการของแบงก์ชาติในช่วง หลังนี้จะไม่ได้เป็นมาตรการแบบเหมาเข่ง จะเป็น มาตรการที่มีการแยกแยะกลุ่มได้ชัดเจน หลาย มาตรการ ถ้าลงไปดูในรายละเอียด เช่น เรื่อง การกู้เงินซื้อบ้านเพื่อเก็งกำไรแบบนี้ ก็จะมีการ

กำหนดมาตรการลงรายละเอียดเลยว่า สำหรับ บ้านหลังที่สองหรือเปล่า บ้านหลังที่สามหรือ เปล่าเป็นบ้านประเภทไหน เพราะฉะนั้น ทุกอย่าง จะต้องอยู่บนข้อมูลที่รับการพิจารณากลั่นกรอง และก็ยืนยันด้วยประจักษ์พยานได้ อันนั้นถือว่าเป็นการทำงานของเราในเรื่องของการทำนโยบาย เพราะว่าถ้าเราออกอะไรไปแล้ว เราต้องไปตาม แก่ นอกจากจะมีผลต่อความน่าเชื่อถือแล้ว มัน ยังมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของคนหลากหลายกลุ่ม

แต่ถ้าถามผม ในชีวิตประจำวันเรื่องที่หลุด บ่อยก็คือ เรื่องการใช้คำพูดกับลูกน้อง บางครั้ง ถ้าเราทำงานภายใต้แรงกดดัน โดยเฉพาะเรื่อง ของเวลาที่มีจำกัด ก็พยายามทำให้เป็นกลาง แต่ก็ยอมรับว่า บางครั้งเราหลุดไป ผมก็จะถือเป็น หน้าที่ว่า ถ้าผมมีโอกาส ผมจะหาเวลาไปขอโทษ ไปอธิบาย แล้วก็มาเตือนตัวเองว่า วันนั้น เราไม่ น่าพลาดเลย

หลายครั้งพอลกลับมาสำรวจตัวเอง เวลาที่ เราหลุด หรือเราพูดจาไม่ดีเพราะว่ามีความรู้สึก อะไรบางอย่างเป็นตัวบล็อกอยู่ในใจ หรือมีอคติ

บางอย่าง คือใจเราไม่เป็นกลาง ถ้าใจเราเป็นกลาง ต่อให้มันจะมีเส้นตายอย่างไรก็ตาม เวลาจำกัด อย่างไรก็ตาม เราจะไม่เผลอไปใช้คำพูดที่กระทบกระเทียบ เราจะไม่เผลอไปใช้คำพูดที่มีลักษณะดูต่อว่าแรงๆ

ก็เป็นเรื่องที่ย้อนกลับมาด้วยตัวเองได้ดี บางครั้งผมก็ต้องมีวิธีการที่จะทำให้ตัวเองนิ่ง อันนี้เป็นสิ่งที่ยากที่สุด เพราะว่าชีวิตอยู่กับเส้นตายตลอดเวลา มีเวลาจำกัด ต้องตัดสินใจ แล้วก็บริหารเวลาเป็นนาที แล้วหลายเรื่องมันก็เป็นเรื่องที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อสูง ฉะนั้น การรักษาใจให้เป็นกลางนี่ เป็นเรื่องที่สำคัญมากๆ

พระ : อาตมานึกถึงที่บอกว่า หน้าทีของแบงก์ชาติคือการรักษาเสถียรภาพ แต่นี่มันคือรักษาเสถียรภาพของใจ

ดร.วิรัช : ผมคิดว่าหน้าทีของแบงก์ชาติของธนาคารกลางมีหลายอย่างที่สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา แล้วการศึกษาพระพุทธศาสนา นี้ ทำให้คนแบงก์ชาติสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่จริงๆ ไม่ควรบอกว่าเป็นหลักของศาสนาใด เพราะไม่ว่าจะเป็นศาสนาอะไรก็ตาม ผมเชื่อว่าทุกศาสนาสอนเรื่องของใจ

อย่างเมื่อก่อนก็ไม่เข้าใจ เราก็อ่านศาสนา คืออะไร? ศาสนาคือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจใช่ไหม

ตั้งแต่เรียนสมัยรุ่นผม วิชาที่เรียนเกี่ยวกับศาสนา ศาสนาคืออะไร? เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ก็ไม่เข้าใจว่า เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจแปลว่าอะไร เราท่องมาตั้งแต่ ป. ๓ ป. ๔ ป. ๕ จนกระทั่งพอมีโอกาสมาปฏิบัติเลยเห็นประโยชน์ อย่างที่พระอาจารย์เข้าใจว่า จริงๆ แล้วศาสนาเป็นเรื่องของใจครับ

ถ้ากลับไป ๓ ฐานที่เรียนไว้ตอนต้น ที่พระอาจารย์ถามว่า ฐานไหนสำคัญที่สุด แล้วที่ผมเรียนว่าฐานใจ เพราะว่าฐานคิด หรือความรู้สมัยใหม่เนี่ย มันล้ำสมัยเร็วมาก โลกเปลี่ยนเร็วมาก กับความรู้ ความเข้าใจ ตรรกะ วิธีคิด เราต้องเปิดใจ แล้วก็ต้องปรับเปลี่ยนฐานคิดของเราตลอดเวลา แต่ความวิเศษอย่างหนึ่งคือ พระพุทธศาสนาที่อยู่มา ๒,๖๐๐ กว่าปี พูดเรื่องฐานใจเป็นหลัก ไม่ล้ำสมัย แล้วผมคิดว่าจะยังคงอยู่ต่อไปอีกนานครับ

ผมเป็นนักเศรษฐศาสตร์ วิชาเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่เกิดขึ้นแค่ ๒๐๐ ปีแค่นั้นเอง พระพุทธศาสนาเกิดมา ๒,๖๐๐ ปี และเป็นเรื่องที่ลงไปสู่เบื้องลึกของธรรมชาติของมนุษย์

ถ้าบอกว่า ชีวิตมนุษย์ก็คือกายกับใจ วิชากายก็คือวิชาที่เกี่ยวกับการแพทย์ทั้งหลาย ความเข้าใจการทำงานของร่างกาย แล้วก็อาจจะเป็นส่วนที่ร้ายรอบการใช้ชีวิต แต่วิชาที่เกี่ยวกับใจนี้ พุทธศาสนาเป็นหนึ่งในวิชาหลัก ที่เกี่ยวกับใจแล้วยังต้องศึกษาอีกมาก แล้วก็จะมีผลกับการใช้ชีวิตอีกมาก

พระ : ฟังโยมแล้วเข้าใจได้ว่า การบริหารใจนี้แหละ มันคือคำตอบของการดำเนินชีวิต จะศึกษาศาสนาไหนก็แล้วแต่ แต่ถ้าเราได้มาสังเกตใจของเรา ได้มานำพาตัวเองออกจากความทุกข์ได้ นี่ก็ถือว่าประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตเหมือนกัน ในการทำงานด้วยเหมือนกัน

ดร.วิรัช : ทำให้ชีวิตเราทุกข์น้อยลง

พระ : เหมือนที่อาจารย์พุทธทาส หรือว่าพระพุทธเจ้าตรัสสอนมีแค่ ๒ เรื่องเท่านั้น เรื่องของทุกข์ กับ การดับทุกข์ คำถามสุดท้าย อาตมาสนใจ

เรื่องของคุณคณอย่างโยมที่เป็นผู้นำหรือว่าเป็นระดับบริหาร ทำอย่างไรในการดูแลลูกน้อง และเข้าใจคนที่ทำงานร่วมกับเรา

ดร.วิโร : ผมว่าเรื่องนี้สำคัญที่สุด เพราะถ้าเราจะทำงานให้เกิดผลได้นี้ เรื่องของทีมเป็นเรื่องที่สำคัญ ทำอย่างไรที่จะให้แต่ละคน สามารถที่จะสร้างพลังออกมาได้ แล้วก็ให้หนึ่งบวกหนึ่งมากกว่าสอง ฉะนั้น ผมก็จะให้ความสำคัญกับเรื่องของคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่แบงก์ชาติทรัพย์สินที่สำคัญที่สุดคือคน เราไม่มีเครื่องจักร เราไม่มีมืออะไรที่เป็นสายพานการผลิต แล้วทุกอย่างที่เราทำ มาจากเรื่องของคน

หลักสำคัญที่สุดคือเราต้องมองลูกน้อง เพื่อนร่วมงานของเราอย่างที่เขาเป็น เขาเป็นคนๆ หนึ่งที่เราควรเข้าใจเขา รับฟังเขา แล้วก็แก้ปัญหาให้เขา ซึ่งในหลักของพระพุทธศาสนาคือ *พรหมวิหาร* เป็นหลักที่ให้แนวทางไว้ที่สำคัญมากๆ ถ้าเรามองเพื่อนร่วมงานของเราเป็นคนๆ หนึ่ง มันก็เป็นกระจกเงาของตัวเรา ว่าตัวเราเอง เราอยากได้อะไร แล้วก็เชื่อว่าผู้ร่วมงานของเราก็ต้องอยากได้แบบนั้น เราเองก็มีปัญหาสารพัดที่เกี่ยวกับชีวิต

ของตัวเรา เพื่อนร่วมงานเขาก็มีปัญหาสารพัด ฉะนั้น เราก็ต้องพยายามที่จะเข้าใจ แล้วก็สร้างบรรยากาศในการทำงาน ที่จะทำให้ความดี ความเก่ง

และพลังในตัวของแต่ละคนนี้ สามารถที่จะแสดงออกมาได้ แล้วก็สามารถที่จะมาประสานพลังกันเป็นทีม เพื่อที่จะเดินหน้าไปได้ เพราะโจทย์ในโลกปัจจุบันนี้ เราต้องยอมรับ แล้วอันนี้ก็ เป็นผลมาจากเรื่องของการที่เราต้องวางความเป็นตัวตน มันไม่มีพระเอกขึ้นมาคนเดียวมาแก้ปัญหาได้ในโลกปัจจุบัน

โลกปัจจุบันซับซ้อนขึ้นมาก แล้วก็ เป็นโลกที่เรามองด้วยมุมเดียวไม่ได้ เป็นโลกที่มีความหลากหลายสูง ฉะนั้น เราต้องเน้นหลักในเรื่องของการสร้างความหลากหลายในองค์กร ความหลากหลายในที่งาน ให้มีมุมมองที่หลากหลาย มีคนที่เชี่ยวชาญที่หลากหลายมาประกอบกันเป็นทีม ซึ่งจะ เป็นแบบนั้นได้ แปลว่าเราต้องสร้างวัฒนธรรมของการวางความเป็นตัวตนของตัวเอง ที่แบงก์ชาติก็อาจจะเหมือนกับหลายๆ องค์กรที่มีคนเก่งมาก คนเรียนเก่งมากจะมีความเป็นปัจเจกสูง การที่จะทำให้เขาเห็นประโยชน์ของการทำงานร่วมกันเป็นทีม เห็นประโยชน์ของการที่จะต้องวางความเป็นตัวตน แล้วก็ยอมรับฟังคนอื่น ยอมรับประโยชน์ของความหลากหลาย นี่เป็นเรื่องที่สำคัญมากครับ

ในช่วง ๓ - ๔ ปีที่ผ่านมา ผมกับผู้บริหารแบงก์ชาติ เราก็คุยกันว่า อันนี้เป็นรากฐานที่สำคัญขององค์กร เราทำหลายกิจกรรมเพื่อพยายามที่จะเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร เมื่อก่อนเราเป็นองค์กรที่ Top-Down คือจากข้างบนลงข้างล่าง พอบอกว่าผู้ว่าฯ ทักอะไรขึ้นมา

แปลว่าผู้ว่าฯ มีดำริ แปลว่าผู้ว่าฯ สั่งการแล้ว แปลว่าทุกคนต้องปฏิบัติตาม ผมเข้ามาใหม่ๆ ก็เป็นแบบนี้ พอผมตั้งคำถามขึ้นมาด้วยความไม่รู้ ของผมเอง ก็บอกว่า “ผู้ว่าฯ คงจะเอาแบบนี้ คงไม่เอาอย่างที่เราเสนอ” เพราะผู้ว่าฯ ไปตั้งคำถามแบบนั้นแล้ว มันก็จะลงไปถึงข้างล่างเลย ว่า ผู้ว่าฯ มีดำริต้องเป็นแบบนี้ นี่มันไปทำลายความคิด ไปทำลายความหลากหลายทางความคิด เราต้องหยุดวัฒนธรรมแบบนี้ เราจะต้องสร้างเวทีที่จะให้คนไม่ว่าจะเป็นคนระดับไหนก็ตาม เขามีโอกาสที่เขาจะแสดงความคิดเห็นได้ แสดงความเป็นตัวตนได้ ซึ่งจะเกิดแบบนี้ได้ แปลว่าเราต้องรู้จักที่จะวาง... วางความเป็นตัวตนของหัวหน้างาน สามารถที่จะรับฟังมากขึ้น เปิดโอกาสให้แต่ละคนแสดงฝีมือมากขึ้น แล้วก็ให้เปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร ให้เป็นจากล่างขึ้นบนมากขึ้น ไม่ใช่เป็นวัฒนธรรมองค์กรจากบนลงล่างอย่างเดียว แล้วก็ทำให้เกิดการหมุนเวียนงานในองค์กร

เรื่อง Job Mobility นี่เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะว่าถ้าใครทำงานอยู่ด้านเดียวนานๆ ก็จะเอามุมมองของตัวเองนี้เป็นใหญ่ ไม่เข้าใจปัญหาของเพื่อนร่วมงานที่อาจจะอยู่ฝ่ายอื่น สายงานอื่นที่ต้องมาทำงานด้วยกัน ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา เราถือเป็นแนวปฏิบัติเลยว่า ใครจะได้เลื่อนตำแหน่งต้องไปผ่านงานมาแล้วก็ฝ่าย ก็สายงาน ให้เกิดการหมุนเวียนงาน ก็เกิดการหมุนเวียนงานกัน

มากในแบงก์ชาติ ผลพลอยได้ก็คือ ทำให้คนรับฟังกันมากขึ้น คนเข้าใจกันมากขึ้น คนวางความเป็นปัจเจกมากขึ้น เมื่อก่อนใครที่อยู่ตรงนี้มา ๕ ปี ๗ ปี ถ้าศัพท์ภายในก็เป็นเจ้าพ่อเจ้าแม่ในเรื่องเหล่านั้น แล้วคิดว่าตัวเองรู้ดีที่สุด โอกาสที่จะยอมรับกับโลกที่มันกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ มันก็ยาก

อย่างเรื่อง Mobility เรื่องการทำ Bottom-Up Culture วัฒนธรรมจากล่างขึ้นบนนี้ มันก็เป็นหลักของการบริหารจัดการองค์กรธรรมดาๆ แต่มันเป็นเรื่องที่ใจ มันต้องเปิดใจยอมรับ ยอมรับงานใหม่ ยอมรับเพื่อนร่วมงานใหม่ ยอมรับบรรยากาศการทำงานใหม่ ยอมรับวัฒนธรรมองค์กรใหม่ ยอมรับความหลากหลายทางความคิด ยอมรับการที่เราจะไม่ได้เป็นพระเอก แต่เราเป็นแค่หนึ่งในทีมงาน พวกนี้มันกลับมาที่ฐานใจ ซึ่งก็ต้องเริ่มจากผู้บริหารทุกคนทุกระดับที่จะต้องเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ เห็นความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้ แล้วก็นำไปปฏิบัติ เมื่อมีคนจำนวนหนึ่งที่นำไปปฏิบัติให้เห็น มันสร้างพลังในองค์กร

บางครั้งเราก็มองย้อนกลับไป ทำไมบางเรื่องในช่วง COVID เราสามารถทำตามมาตรการต่างๆ ได้เร็วมาก ภายใต้ภาวะที่มีแรงกดดันสูง ถ้าในภาวะการทำงานปกติ มันไม่สามารถทำได้เร็วแบบนี้ที่ผ่านมา แต่พวกนี้มันก็เป็นการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการที่เราได้ทำวัฒนธรรมองค์กรของเราให้แข็งตัวน้อยลง แล้วก็สมารถที่จะทำให้อเพื่อนร่วมงานเป็นเพื่อนร่วมงาน ไม่ว่าจะหลากหลายระดับ แต่ถ้าวัฒนธรรมเป็น *นาย - ลูกน้อง* นี้ มันก็ยากที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

พระ : ใจที่เปิดกว้างก็จะรับฟังผู้อื่นกว้างขวางมากขึ้น แล้วก็ก่อเกิดประโยชน์เหมือนกับต้นไม้ใหญ่ ต้นไม้เล็ก ช่วยเกื้อกูลในป่า งดงามมากเลย

อาตมามองเห็นว่า ในฐานะที่โยมเป็นผู้นำแล้ว เลือกที่จะไม่มีตัวตนนี้ มันเป็นความกล้าหาญแล้ว ก็เป็นความอ่อนน้อมในทีด้วย เพื่อให้คนอื่นได้ เติบโตเป็นตัวอย่างของผู้คนได้ดีมาก

ดร.วิโรท : อย่าเรียกว่าเป็นความกล้าหาญเลย ผมว่า ถ้าเราได้มีโอกาสศึกษาก็จะเข้าใจว่า เรื่องต่างๆ บางทีเราไปเอาเรื่องสมมติมาเป็นสรณะ เสียมาก แล้วมันทำให้ชีวิตเรายากลำบากโดยไม่จำเป็น

การที่เรายอมรับว่า บางเรื่องเป็นเรื่องสมมติ มันทำให้ชีวิตเราเบาขึ้นมาก คือผมมองว่าเป็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่า ไม่ใช่ความกล้าหาญ กล้าหาญเหมือนแบบเรารู้ขึ้นมาต่อสู้กับอะไร คือผมกลับมองว่า นี่มันเป็นประโยชน์ของผมนั่นแหละ ด้วยเข้าไปที่ทำให้เราเบาขึ้น ทำให้เราสามารถมีชีวิตที่ทุกข์น้อยลง แล้วก็จัดการแก้ปัญหาที่แก่นของมันได้ ไม่ได้มายึดติดกับอะไรที่มันเป็นสมมติมาก

แน่นอนว่าด้วยตำแหน่งหน้าที่ เราปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ คือเราก็ต้องรับผิดชอบ ในสิ่งที่เราทำ รับผิดชอบในสิ่งที่องค์กรทำ ไม่ว่าจะผลงานจะออกมาดี - ไม่ดีอย่างไร ปฏิเสธไม่ได้ว่า ผู้นำองค์กรต้องรับผิดชอบ อันนั้นวางไม่ได้ นั่นเป็นหน้าที่ แต่ในการทำงาน ถ้าเราไปยึดเอาเรื่องของสมมติ จนทำให้มีผลกระทบกับการใช้ชีวิต

ของเรา มาก ผมว่าอันนั้นยิ่งไปสร้างพันธนาการให้กับชีวิตโดยไม่จำเป็น ถ้าเราวางได้ก็จะดี ทำให้ชีวิตเราเบาลง

ยอมรับตรงๆ ว่ามันยาก เพราะว่าการทำงานหน้าที่ในตำแหน่งที่สามารถให้คุณให้โทษได้ กับคนในโลกของสมมตินี้ บางครั้งเราก็ต้องใช้ ต้องใช้อำนาจ ต้องใช้กฎหมายที่เราไม่รู้ว่า จะลงโทษ จะปรับ ฟังดูแล้วมันย้อนแย้งขัดแย้ง พระอีกด้านหนึ่งเราก็อยากวางฐานะที่เราเป็น ตัวบุคคลแต่ถ้าเข้าใจว่าอะไรเป็นเรื่องสมมติ เป็นเรื่องของโลก ถ้าเป็นหน้าที่ มีความรับผิดชอบ ก็ต้องทำไป แต่ในเรื่องของการใช้ชีวิตส่วนตัว ถ้าเลือกได้ ก็ลดเรื่องที่เป็นสมมติเสีย จะทำให้ชีวิตเราเบาลงมาก

พระ : คำถามสุดท้าย ปีที่ผ่านมา โยมได้เรียนรู้อะไรกับชีวิตนี้ ชีวิตนี้สอนอะไรโยมบ้าง

ดร.วิโรท : คำถามนี้ เราอาจจะคุยกันได้อีกหลาย ชั่วโมง แต่ผมว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ทำให้เข้าใจ พระไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้วทุกวันที่เราใช้ชีวิตก็ยิ่งเห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เกิดขึ้นในทุกชั่วโมง ทุกนาที ทุกวินาที ไม่ว่าจะอายุ ๒๐ ๓๐ ๔๐ ๕๐ หรือ ๖๐ นี้ ถ้าเราเห็นหลักของ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี้ ผมว่ามันทำให้ชีวิตเราดีขึ้นเรื่อยๆ ครับ

ที่มา : สนทนาธรรม LIVE ผ่านเพจกิจกรรมสวนโมกข์ กรุงเทพฯ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓

พระมหาพกิจ ชุตติปัญญา

บรรพชา/อุปสมบท

วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ณ พัทธสีมา วัดสุนันทวนาราม (สำนักสาขาวัดหนองป่าพง ที่ ๑๑๗) จังหวัดกาฬจนบุรี

การศึกษากาโลก

จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระดับปริญญาตรี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

การศึกษากาธรรม

นักธรรมเอก เปรียญธรรม ๓ ประโยค

จบหลักสูตรภาษาบาลีเพื่อพระไตรปิฎกเบื้องต้น โสตุชนป็นติ รุ่นที่ ๓ สถาบันโพธิยาลัย วัดจากแดง อภิธัมมัตถสังคหะเข้มข้น ๙ ปริจเฉท ๒ เดือน หลักสูตร ปรมัตถธรรมเพื่อสันติ

การเรียนรู้อื่นๆ

โครงการธรรมวาที : ถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ผู้มุ่งมั่นศึกษา ปฏิบัติ เพื่อการสืบพระศาสนา ฉลอง พุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ และ ปฏิบัติบูชา "ญาณสังวร"

พระวิปัสสนาจารย์

นำปฏิบัติอานาปานสติเป็นประจำที่หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ, มูลนิธิมายา โคตมี และ วัดสุนันทวนาราม

ดร.วิโร ไท สันติประภพ

เกิดเมื่อ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๑๒

เป็นบุตรของพลตำรวจเอก ประทีป สันติประภพ อดีตอธิบดีกรมตำรวจ และนางกฤษณา สันติประภพ ชื่อ "วิโร" เป็นนามที่ได้รับพระราชทานจาก พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีความหมายว่า "ผู้มีเสรีแก่กล้า" มีชื่อเล่นว่า "กี"

การศึกษา

ศึกษาขั้นต้นจากโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน และโรงเรียนสาธิตปทุมวัน สามารถสอบเทียบจากชั้น ม.๔ ไปเรียนชั้น ม.๖ และสอบเข้าเรียนคณะ

เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ด้วยเกียรตินิยมอันดับ ๑

ได้รับพระราชทานรางวัลทุนภูมิพล และเป็นบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ ในวัยเพียง ๑๘ ปีเศษ จากนั้นได้รับพระราชทานทุนอานันทมหิดล ไปศึกษาต่อระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ที่มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด สหรัฐอเมริกา จบปริญญาเอก สาขาเศรษฐศาสตร์ เมื่ออายุ ๒๔ ปี

ดร.วิโร มีประสบการณ์ทำงานหลากหลาย ทั้งองค์กรระหว่างประเทศ สถาบันการเงิน องค์กรธุรกิจ และภาคประชากรสังคม ตำแหน่งสุดท้ายเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยคนที่ ๒๐ (๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ - ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓)

ปีชวด อย่าปวดใจ โควิด-19 มาพร้อมกับสารพัดปัญหา ใช้พุทธปัญญา ผ่านพ้นได้ !!!

กสสทศ-

พระเดชพระคุณ เมธีธรรมาภรณ์

ตอน ๑ ว่าด้วยปีชวด (ปีหนู)

เดิมทีข้าพเจ้าจะไปเริ่มงานใหม่ ใช้ช่วงชีวิตสุดท้ายไปเผยแพร่ธรรมในโลกตะวันตก เตรียมวางมือจากงานเก่า เข้าอบรมเป็นพระธรรมทูตต่างประเทศ เตรียมสุขภาพ เตรียมลู่ทาง เตรียมตัว เตรียมใจพร้อมสรรพ แต่พอเริ่มรับปีใหม่ โควิด-19 ก็มา ทำให้ทั้งโลกสะเทือนไปทั่วถ้วนทุกอย่างจะไม่เหมือนเดิมอีกแล้ว เราเข้าสู่ยุคนิวนอร์มัล ช่วงสมกับเป็นปีชวด !

คนส่วนใหญ่คิดว่าชวด ไม่ดี คือไม่ได้สิ่งที่ต้องการสมใจ แต่มองอีกด้านหนึ่งก็ดี ทำให้เรามีโอกาสได้ทบทวนตัวเอง มนุษย์เรามีอะไรต้องแก้ไขพัฒนาปรับปรุงครั้งใหญ่บ้าง วิฤตครั้งนี้ใหญ่จริงๆ และยึดเยื้อเรื้อรังแต่เกิดจากการกระทำของเราเองแท้ๆ ทั้งการก่อ และแก้ปัญหาก็ทำได้ใช้ปัญญา และการปฏิบัติธรรมอย่างหนู

ที่จริง ปีชวดเป็นภาษาขุย เขมร แปลว่า หนู เป็นปีแรกของนักษัตรต่อด้วยฉลู(วัว)และจบด้วย

กุน (หมู) บางคนว่าภาคเหนือใช้ช้างแทนหมู ด้วยแปลคำว่า กุน มาจากกุกุชร์ แต่ข้าพเจ้าซึ่งเป็นคนเกิดปีกุนขอยืนยันว่า กุนเป็นหมูนั่น ถูกแล้ว ดังมีคำว่ากุนเชียง เป็นพยานยืนยัน

ในปีชวด ๒๕๖๓ นี้ หลายท่านจึงต้องทำใจเมื่อต้องชวดจากสิ่งปรารถนาก็อย่าทุกข์ เพราะมีพุทธศาสนิตเตือนใจในตอนท้าวตราบเข้าทุกวันอยู่แล้วว่า “การประสบกับสิ่งที่ไม่รักเป็นทุกข์ การพลัดพรากจากของรักเป็นทุกข์ มีความปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้นก็เป็นอย่างนั้น” เมื่อศึกษาธรรม รู้เท่าทันอย่างนี้ ก็มีภูมิคุ้มกันจิตใจ ไม่ให้ยึดมั่นถือมั่นในขั้นต้นทั้งห้า ว่าเป็นตัวตนของตน ก็เกิดภูมิคุ้มกันใจ ไม่ให้เป็นทุกข์ เพราะผิดหวัง ไม่ได้ดังหวังหรือไม่สมหวังได้ ทำอะไรโดยไม่หวังผลเลิศ แต่ประกอบเหตุปัจจัยให้ถึงพร้อม ด้วยความตั้งใจ และไม่ประมาท

ในปีหนูนี้ พึงหาความดี และมีความสุขอย่างหนูที่มีคุณธรรม แล้วจะพบว่า ความสุขหาได้ไม่

ยาก และหากจะให้ชีวิตมีประโยชน์ ทำงานใหญ่ ได้อย่างน่าอัศจรรย์ (เหมือนหนูช่วยราชสีห์ได้) ต้องฝึกฝนดูแลเขี้ยวเล็บให้ดี ต้องมีใจกตัญญู รู้คุณ และรู้จักข้อดีข้อด้อยของตัวเอง แล้วนำมาใช้ ให้ถูกที่ ถูกทาง ถูกเวลา ถูกคน และถูกวิธี

อย่างแรกคือ เลิกหาความสุขอย่างผิดๆ (อย่าง หนูตกถึงข้าวสาร) เลิกใช้ชีวิตน่าเบื่อหน่ายจำเจ ซ้ำซาก (อย่างหนูถีบจักร) หาช่องทางใหม่ที่สร้างสรรค์ เป็นจริง (เหมือนหนูทดลอง) และอย่าหลงไหล เพลิดเพลิน อยู่ในโลกอันเต็มไปด้วยภัย และความเสื่อมอยู่เป็นนิตย์นี้ (ดังคำว่า แมวไม่อยู่ หนูระเหิง แมวมา หลังกาเปิง) หาทางรอด และ ทางหนีที่ไล่ไว้บ้าง

การใช้ชีวิตพอเพียง และเดินทางสายกลาง ของพุทธศาสนา คือคำตอบที่ไม่มีวันล้าสมัย และ ใช้การได้เสมอ

ตอน ๒ ว่าด้วยการรับมือโควิด-19

โควิด-19 เป็นโรคระบาดเกิดจากไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ ที่ติดต่อกันคนสู่คน ทางปาก จมูก และตาที่ได้รับละอองฝอย ทำให้เชื้อเข้าสู่ร่างกาย แล้วแผ่ขยายลุกลามไปยังอวัยวะต่างๆ (เช่น ปอด จนถึงสมองที่ควบคุมระบบต่างๆ) ทำให้ร่างกาย ทำงานไม่ปกติ และถึงแก่ชีวิตได้ หากผู้รับเชื้อ อ่อนแอ สูงอายุ ภูมิคุ้มกันไม่ดี มีโรคเรื้อรังซ้ำซ้อน เป็นต้น แต่สามารถหายเองได้ในช่วง ๒-๓ สัปดาห์ หากร่างกายแข็งแรง แต่ก็ทำให้อวัยวะเสียหาย ไม่เหมือนเดิม เคยเชื่อกันว่า เป็นแล้วจะเกิดภูมิคุ้มกัน แต่ยังไม่แน่นอน การรับ และแพร่เชื้อง่าย โดยไม่มีอาการ และเจ้าตัวก็ไม่รู้ นับเป็นลักษณะ สำคัญในการรับมือ (ดูก็คล้ายๆ กับกิเลสในตัวเรา)

แม้ในโลกที่เจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ อย่างอเมริกา และยุโรป รวมทั้งในหมู่คนชั้นนำ ทุกวงการ ก็ยังไม่มีวิธีการหยุดยั้งโรคนี้อันได้ดี หาก

ไม่ปรับพฤติกรรมของบุคคล ทั้งการระวังป้องกัน ตัว การควบคุมตัวเอง การงดเว้นกิจกรรมสัมผัส สัมพันธ์ และการบริโภคใช้สอยที่มีวินัย บางครั้ง จึงต้องเอาอย่างชาวเรือที่ถอยหลังเข้าคลองบ้าง เพื่อความปลอดภัย คอยดูทิศทางลมพายุที่แรง กล้าในท้องทะเล และอย่าบรรทุกน้ำหนักมาก เกินไป (เรือขนขยะล่มที่เกาะสมุยเป็นอุทาหรณ์ อย่างดี) การติดตามข่าวสารที่ทันสมัย (เช่น พยากรณ์อากาศ) มีประโยชน์ ประกอบกับการ ใช้ภูมิธรรมโบราณท้องถิ่น

หลักการป้องกันโควิด-19 ตามข้อปฏิบัติ ทางการแพทย์และข้อปฏิบัติทางธรรม เพื่อ ป้องกันและแก้ไข เฉพาะหน้ามี ๓ ประการ คือ

๑. อย่าประมาท
๒. อย่าประสาท และ
๓. อย่าประหลาด

๑. สุขภาพกาย/อย่าประมาท

อย่าประมาทในการใช้ชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ การสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือให้สะอาด อยู่เสมอ ด้วยสบู่ (และแอลกอฮอล์) หลีกเลี่ยงการ สัมผัสสิ่งของสาธารณะ ไม่อยู่คลุกคลีใกล้ชิดผู้คน ในห้องนานๆ เป็นต้น ข้อนี้นพระท่านปฏิบัติเป็น กิจวัตรอยู่แล้ว คือ ท่านไม่ใช้บริการไม่ปะปนกัน ไม่คลุกคลีด้วยหมู่มณะ และมีระยะห่างไม่ประชิด ตัว การใช้ฝารองนั่ง รับประทาน เป็นต้น เอาอย่าง พระ ปลอดภัยดี

๒. สุขภาพจิต/อย่าประสาท

อย่าประสาทคือ วิตกกังวลกลัวจนเกินพอดี ชีวิตจะยุ่งยากหรือป่วยด้วยโรคระแวง แคร่ระวัง

ก็พอ อีกด้านหนึ่งก็อย่ากล้าเกินไป บางคนไป ทำหายความตายด้วยความเชื่อในอิทธิฤทธิ์ของ ช้าง ยาสุมุนไพรดี มีคาถา มีเทพ หรือพระเจ้าที่ ตัวเองเชื่อคุ้มครอง บรรดาศาสนิกในโบสถ์ วัด มัสยิดหลายแห่ง ก็ติดเชื่อจากความเชื่อที่เหนือ ธรรมชาติ จึงถูกธรรมชาติสั่งสอนเอา ทั้งที่เกาหลี อารหรับ และ โลกตะวันตกอย่างอเมริกา เป็นต้น จนต้องปิดเมือง

๓. ทางสังคม/อย่าประหลาด

อย่าทำตัวประหลาดจากมาตรการ กติกา มารยาทในสังคมที่กำหนดให้ปฏิบัติ เพื่อการอยู่ ร่วมกันด้วยดี เช่น การตรวจคัดกรอง การวัดไข้ การเข้าออกตามช่องทางที่กำหนด การมีลำดับ และ การเว้นระยะ อาจมีความไม่สะดวกบ้าง แต่ให้มอง เป็นการฝึกฝนตน ฝนนิสัย ได้ธรรมะ คือความ ไม่มักง่าย ไม่เห็นแก่ตัว และปลอดภัยไว้ก่อน

คนที่ไม่มีวินัย ทำอะไรตามใจชอบ ทำตัว วิปลาสจากกฎเกณฑ์ นำมาซึ่งปัญหามากมาย ทั้ง อุบัติเหตุและอุบัติการณ์ที่เสียหายชดใช้คืนไม่ได้ หรือไม่คุ้มค่า เราต้องคุ้มครองสวัสดิการให้ สังคมให้ทุกคนปลอดภัยไว้ทุกข์ โดยเฉพาะกลุ่ม เปราะบาง เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ เป็นต้น

มาเปลี่ยนวิกฤต ให้เป็นโอกาส

เปลี่ยนวินาศ ให้เป็นวินัย กันเถิด

ตอน ๓ ว่าด้วย ปัญญาหาทางออกจากปัญหา (นิสสรณะ) (จัดการกับโควิด-19 ด้วยโกวิท หรือความฉลาด)

อริยมรรคมีองค์แปด เป็นทางดับทุกข์ที่ ตั้งต้นด้วยปัญญา คือ ต้องมีสัมมาทิฐิ (ความ เข้าใจถูกต้อง) นำทาง คือเข้าใจเหตุปัจจัยที่มา ของปัญหาถูกต้องก่อน แล้วจึงมีสัมมาสังกัปปะ (ความดำริใฝ่ฝันถูกต้อง) เมื่อคิดดี มุ่งออกจาก ปัญหา ก็ลงมือปฏิบัติ ด้วยการพูด การทำงาน

และการใช้ชีวิตที่ถูกต้อง เมื่อกายและสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ และสังคมก็เกื้อกูลให้มุ่งพัฒนา จิตให้มีสุขภาพดี คุณภาพดี และประสิทธิภาพดี ยิ่งขึ้น จนเกิดผลคือความหลุดพ้นจากปัญหาได้ อย่างแยบยล และยั่งยืน ด้วยหลัก ประโยชน์สูง ประหยัดสุด และประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสม พอดี ครบถ้วน

๑. หลักประโยชน์

รู้จัก และรู้จัก ประโยชน์ ๓ อย่าง

ก. ประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน ประโยชน์ สองฝ่าย

ข. ประโยชน์บัดนี้ ประโยชน์เบื้องหน้า ประโยชน์สูงสุด

ค. ประโยชน์แท้ ประโยชน์เทียม ประโยชน์ แอบแฝง

๒. หลักประหยัด

ประหยัด คือมัธยัสถ์ เป็นการเดินสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ไม่สุดโต่งในทางตระหนี่ ถิ่นเหนียวจนขาดแคลนสิ่งที่จำเป็น และไม่ ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยจนเป็นการล้างผลาญสิ้นเปลือง ทรัพยากรที่มีจำกัด ควรใช้อย่างคุ้มค่า หมุนเวียน พอดี มีความยั่งยืนนาน

ในยุคนี้ที่มีโรคระบาด ทำให้การทำงาน การ ท่องเที่ยวและบริการต้องถูกระงับ การหารายได้ มากๆ ง่ายๆ อย่างแต่ก่อน ไม่อาจทำได้ จึงต้องหัน มารัดเข็มขัด หรือจำกัดรายจ่าย และอุดหนุนต่างๆ ในชีวิต เช่น การลด ละ เลิกอบายมุขทั้งหลาย หากสามารถลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น หรือตัดส่วน เกินออกได้ ย่อมดีกว่าหาเงินมาเติม เปรียบ เหมือนอุดหนุนของภานะ ย่อมดีกว่าการหาน้ำมา เติมไม่รู้จักเต็ม ดังสุภาษิตว่า “เงินเก็บออมได้ หนึ่งหน่วย ย่อมมีค่ากว่าที่ขอ หรือหาได้มาหนึ่ง หน่วย” เพราะการลงทุน หามา ต้องมีค่าใช้จ่าย

เหน็ดเหนื่อย เสียแรง เสียเวลา และอาจไม่ได้ผลกลับมาดังคาด เพราะมีปัจจัยอื่นประกอบอีก การประหยัดจึงเป็นวิธีที่ฉลาดกว่า มีประสิทธิภาพกว่าและเปลืองทรัพยากรของโลกส่วนรวมน้อยกว่า

ฉะนั้น ก่อนคิดกู้ ควรสำรวจข้อจำกัด และจัดการสิ่งที่มีให้เต็มที่ก่อน ก่อนหยิบยืมใคร เราได้หยิบยืมให้คนอื่นก่อนหรือไม่

ก่อนคิดพึ่งพาใคร (แม้แต่พระเจ้า) เราได้พึ่งตัวเองสุดกำลังแล้วหรือยัง

๓. หลักประยุกต์

การประยุกต์คือ รู้จักดัดแปลงนำสิ่งที่มีมา ใช้ให้เกิดผลดี ต้องมีทั้งศาสตร์คือความรู้ และศิลป์ คือฝีมือ ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งภูมิปัญญานี้ เกิดจากการภาวนา ฝึกฝน และไม่ติดยึด ไม่หลงของเก่า ไม่เมาของใหม่ แต่พัฒนา ปรับ เปลี่ยน และปรุงให้เหมาะกับสถานการณ์ และสมัย

ในยุคโลกที่เทคโนโลยี (ประยุกต์วิทยา) เปลี่ยนโลก ปัญหาซับซ้อนมีผลกระทบกว้างไกล (อิทัปปัจจยตา) และพฤติกรรมของมนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่ เพราะภัยจากธรรมชาติ แวดล้อมและโรคคุกคาม บีบคั้น การปรับตัวครั้งใหญ่ เพื่อความปกติใหม่เป็นสิ่งจำเป็น

ที่น่าดีใจคือ วิถีชีวิตและการปฏิบัติตนตามธรรมในพุทธศาสนามีคำตอบให้โลกนี้ได้ (สมกับพระธรรมคุณข้อ สันติภูมิโก อกาลิโก เอหิปัสสิโก) ชาวโลกจึงควรหันกลับมาประพาศธรรมกันให้มาก

หลักประโยชน์สูง ประหยัดสุด และประยุกต์เหมาะสม ต้องใช้ปัญญา อันเกิดจากการมี

กัลยาณมิตรและ โยนิโส-มนสิการ ด้วยการฟังธรรม การสนทนาธรรม การพิจารณาธรรม รวมทั้งการนำธรรมที่ใคร่ครวญดีแล้ว มาปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นทั้งการป้องกันและแก้ปัญหา

และสามารถพาให้เข้าถึงธรรมได้ด้วย จึงเป็นสิ่ง ที่สังคมไทยต้องให้ความสำคัญมาก

ในอดีต เมื่อร้อยปีก่อน โลกเรานี้เกิดไข้หวัดใหญ่สเปน มีคนตายมากถึง ๕๐ ล้านคน (แม้เจ้านายชั้นสูงและสังคมไทยก็ต้องสูญเสียไปไม่น้อย)

ในวิกฤตครั้งนี้ น่าจะทำให้ดีกว่าเดิม มาเปลี่ยนวิกฤต ให้เป็นวิวัฒน์ และเปลี่ยนวิบัติ ให้เป็นวิโลกันเกิด

ความส่งท้าย

ปีหน้า เป็นปีฉลู (วัว) ที่เราคงต้องพากเพียรทำงานหนักต่อเนื่อง (วิริยะ อุตสาหะ) อดทน อดกลั้น และอดออม (ขันติธรรม) ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย และเห็นอกเห็นใจกัน เพื่อแบ่งปัน และช่วยเหลือเกื้อกูล ร่วมมือสามัคคี เพื่อความอยู่รอดร่วมกัน เหมือนฝูงวัวร่วมกัน ระวังเสือ หากคิดเอาตัวรอดอย่างเห็นแก่ตัว คงไม่สามารถอยู่รอดได้ ในระยะยาว

ไปคนเดียว อาจไปได้ไกล แต่ไปได้ไม่นาน
ไปด้วยกัน ช่วยเหลือกัน อาจไปได้ช้า
แต่ไปได้ตลอด จนถึงจุดหมายได้ในที่สุด
ด้วยปัญญา และความรักสามัคคี

โลกนี้จะผ่านวิกฤตนี้ได้ ด้วยธรรมอย่างแน่แท้

วัดทุ่งไผ่ ชุมพร

๙ กันยายน ๒๕๖๓

ประสบการณ์ธรรม

พระอาจารย์อจโลกิขุ (BRETT HANSEN)

เรื่องเล่าจากแดนไกล ตอน ๒

บทสัมภาษณ์ โดย ลูกศิษย์ของพระอาจารย์อจโลกิขุ

พ่อแม่ครูบาอาจารย์ (๔)

สตีฟ และ โรสแมรี ไวส์แมน (Steve and Rosemary Weissman)

พระอาจารย์ใช้เวลาช่วงแรกที่เกาะพะงัน มีครูบาอาจารย์ท่านใดบ้างครับ

“อาตมาโชคดีมากที่มีครูบาอาจารย์หลายคน และก็มีกัลยาณมิตรที่ดี ครูบาอาจารย์คนที่ ๔ ก็คงจะเป็นสตีฟ และโรสแมรี ไวส์แมน ที่สอนกรรมฐาน ที่วัดเขาถ้ำ เกาะพะงัน อาตมา มาเมืองไทยครั้งแรก ตั้งแต่อายุ ๒๒ ได้เข้าฝึกอบรมกรรมฐาน ๑๐ วัน กับสตีฟและโรสแมรี ถึง ๕ ครั้ง

อาตมาได้เรียนวิถีกรรมฐานอีกหลายรูปแบบที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ เช่น เมตตาภาวนา มรณานุสติ การพิจารณากรรมและผลของกรรม การเดินจงกรม การรับไตรสรณคมน์ และการกราบไหว้

การเรียนที่นี่ ทำให้อาตมาได้ว่าพระพุทธศาสนาได้รวบรวมวิธีการไว้หลากหลาย มีหลายเทคนิค สามารถปฏิบัติได้ในหลายอิริยาบถ การศึกษาพระธรรมและปฏิบัติธรรมนั้น สามารถนำมาเป็นวิถีชีวิต หรือเป็นเป้าหมายของการดำเนินชีวิตได้ อาตมาใช้เวลาอยู่ที่เกาะพะงันรวมแล้วกว่า ๕ เดือน ได้เรียนเรื่องเหล่านี้อย่างลึกซึ้ง อาตมาเชื่อว่าการได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมและการได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนี้แหละ เป็นเหตุปัจจัยให้อาตมาได้ก้าวเข้าสู่ขั้นต่อไป ก็คือการศึกษาในรูปแบบของพระสงฆ์เอง”

พ่อแม่ครูบาอาจารย์ (๕)

ในช่วงแรกที่อยู่วัดปานานาชาติ พระอาจารย์ได้เรียนรู้ข้อธรรมใดบ้าง จากพระอาจารย์ชยสาโร

“อาตมาโชคดีมากที่ได้มาวัดปานานาชาติ ในสมัยที่พระอาจารย์ชยสาโรเป็นเจ้าของอาวาสอยู่ ตั้งแต่ยังเป็นฆราวาส ห่มผ้าขาวเป็นอนาคาสิกรวมถึงตอนบวชพรรษาแรกๆ ช่วงแรกที่เป็นผ้าขาวนั้น ตรงกับเดือนเข้าพรรษาพอดี พระอาจารย์ชยสาโรท่านเทศน์สอนทุกคืน ท่านชอบพิจารณาธรรมะ หรือเรียกว่า มีธรรมวิจโย เป็นพระนักเทศน์ ท่านมีพรสวรรค์มากในการสอน การถ่ายทอด ท่านมีวิธีการสอนที่ทำให้เราต้องตั้งใจฟังและพิจารณาตาม เมื่อพิจารณาจบแล้ว ก็ได้ยกระดับของศรัทธา ต้องยอมรับเลยว่าแทบไม่มีใครเทียบได้ในแง่ของการสอน

ในช่วงสองปีก่อนมาที่วัดปานานาชาติอาตมาเคยปฏิบัติธรรมเข้ากรรมฐานมาแล้ว ๘ ครั้ง มีศรัทธาในพระพุทธเจ้า ในการตรัสรู้ และในการนั่งสมาธิแล้ว แต่ยังไม่ได้ศรัทธาในเรื่องพระสูตร พระวินัย ข้อวัตรเท่าไรนัก หรือ ศรัทธาครูบาอาจารย์รูปใดเป็นพิเศษ

จริงๆ แล้ว โดยพื้นฐานอาตมาเป็นคนมีนิสัยแบบศิลปินนะ ชอบทำอะไรตามใจตัวเอง ตามสัญชาตญาณ การที่จะต้องมาอยู่ในกฎระเบียบที่เคร่งครัด ถือศีล ๒๒๗ ข้อ อาตมารู้สึกอึดอัดไม่ใช่น้อย แต่ท่านชยสาโรมีเทคนิคการสอน การถ่ายทอดความรู้ที่ลึกซึ้ง ท่านอธิบายถึงศรัทธาที่ท่านมีต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนให้เข้าใจว่า พระพุทธเจ้าทรงวางศีลข้อปฏิบัติเหล่านี้ไว้ นี้เป็นคำสอนของพระพุทธองค์ผู้มีจิตเป็นอรหัตต์ ต้องยอมรับว่า พระวินัยทุกข้อมีเหตุผลจึงตั้งขึ้นมา ท่านอธิบายเชื่อมโยงเหตุและผลอย่างอัศจรรย์ ท่านพร่ำสอนคืนแล้วคืนเล่า เราฟังและพิจารณา

เรื่องราวต่างๆ ตามอย่างลึกซึ้ง ทำให้ต้องยอมรับอย่างศิโรราบ โดยไม่มีข้อกังขาเลย และค่อยๆ พัฒนาศรัทธาขึ้นมาเรื่อยๆ

พระอาจารย์ชยสาโรเป็นลูกศิษย์หลวงปู่ชาโดยตรง ท่านเล่าถึงศรัทธาที่มีต่อหลวงปู่ชาอย่างมั่นคง และข้อวัตรต่างๆ ที่ท่านวางไว้ สอนว่า ข้อวัตรเหล่านี้ช่วยส่งเสริมให้รักษาพระวินัยได้อย่างไร อาตมาได้ซึมซับแนวความคิด เหตุผล ความเข้าใจ และมีศรัทธาในครูบาอาจารย์ พระวินัยและข้อวัตรมากขึ้นเรื่อยๆ

ตัวอย่างเช่น เรื่องการถือข้อม เมื่อเราเดินเข้ามาในศาลาก็ต้องวางข้อมลงเบาๆ ด้วยความระมัดระวัง หรือการเข้าออกศาลา ก็ต้องก้มกราบสามครั้ง เมื่อเข้ามา หรือจะออกจากศาลา นี่เป็นการตรวจสอบสภาวะจิต ว่าเรามีสติอยู่หรือไม่ ถ้าไม่มีสติก็อาจจะวางข้อมเสียงดังโครม หรือล้มกราบเมื่อเข้ามาในศาลา นี่เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เรามีสติตลอดเวลาในทุกการกระทำ และเพราะว่าการปฏิบัติเช่นนี้ เป็นสิ่งที่ต้องทำซ้ำๆ ทุกวันๆ เราจะได้เห็นจุดอ่อนของตัวเอง ว่ามีจุดไหนที่เราควรปรับปรุง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการฝึกสติให้มั่นคงอยู่กับตัวมากขึ้น

เมื่อยอมรับคำสอนของท่านแล้ว อาตมาชาวซิงที่ ท่านได้ถ่ายทอดความรู้ ส่งต่อศรัทธา และช่วยสร้างศรัทธาให้เจริญขึ้นในใจ ทำให้มีความสุขที่ได้ดำเนินวิถีชีวิตตามพระวินัย และได้เดินทางตามรอยเท้าของพระอรหันต์

ทุกวันนี้ อาตมายังรู้สึกกตัญญู นึกถึงบุญคุณของท่าน และรู้ค่าของการสอน การฝึกอบรมที่ท่านวางไว้อย่างเป็นระบบ เป็นพื้นฐานที่ดียิ่งในการดำรงศรัทธา และความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา”

พ่อแม่ครูบาอาจารย์ (๖)

ระหว่างที่บวชเณรอยู่กับพระอาจารย์ปสันโน ท่านได้เรียนรู้สิ่งใดบ้างครับ ?

“ช่วงที่อาจารย์จะบวชเณร หลวงพ่อปสันโน กลับมาจากปลีกวิเวกพอดี ท่านมารับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติเป็นปีสุดท้าย ก่อนที่จะย้ายไปประจำที่วัดอภัยคีรี แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

อาตมาได้เรียนรู้หลายอย่างจากท่าน จากการสังเกตการดำเนินชีวิตของท่าน ท่านใช้ชีวิตทำเป็นตัวอย่างให้ดู โดยดำรงตนอยู่ในพระวินัยอย่างเคร่งครัด ดำเนินตามวิถีของภิกษุผู้มีวินัยสม่ำเสมอ และมั่นคงต่อพระวินัยอย่างมาก ท่านทำกิจของสงฆ์อย่างเคร่งครัดตั้งแต่เช้าตรู่ จนพลบค่ำ ตั้งแต่การทำวัตรเช้า บิณฑบาต นั่งสมาธิรอบบ้ายจนถึงรอบค่ำ ท่านมาตรงเวลา หรือก่อนเวลาเสมอ ไม่มีขาด รวมถึงการรับแขกหลังฉันอาหาร

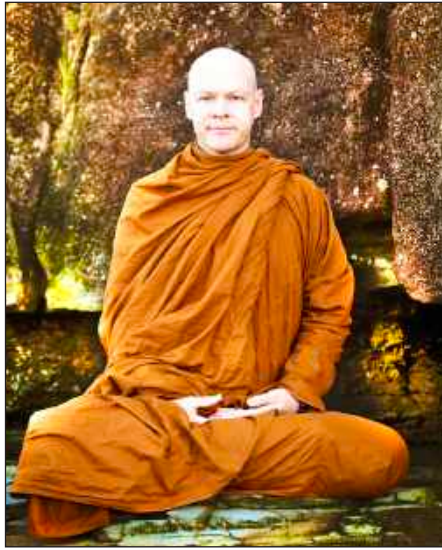

เปิดโอกาสให้คนเข้ามาซักถามปัญหาข้อธรรมอยู่เสมอ พุดคุย ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจแก่ญาติโยม หลังเวลาปานะก็เปิดโอกาสให้พระเข้าปรึกษาปัญหาต่างๆ เมื่อไรก็ตามที่สมควร หลวงพ่อก็จะเทศน์โปรดญาติโยม หรือเทศน์สอนพระทั้งภาษาไทยและอังกฤษ คุณลักษณะเด่นของท่าน คือการที่ท่านจะตั้งใจฟังเสมอ ไม่ว่าใครจะมาปรึกษาปัญหาเรื่องอะไรก็ตาม และท่านจะให้คำปรึกษาที่เหมาะสมเฉพาะบุคคลนั้น นอกจากนี้ ท่านยังมีอารมณ์ขันอย่างมากและมีมักจะมึนเสียงหัวเราะอยู่เสมอๆ

การที่ได้อุปฐากท่าน ตอนที่สามเณร นั้น เป็นโอกาสให้ได้อยู่ใกล้ชิดท่าน ได้สังเกตท่าน ตั้งแต่ตื่นนอน จนถึงเวลาส่งท่านเข้าจำวัดตอนกลางคืน ได้เห็นวิถีชีวิตของสัตว์บุรุษ ทำให้เห็นว่าท่านประกอบกิจกรรมทุกอย่างโดยมีพระวินัยเป็นแนวทางอย่างเคร่งครัด อย่างเหมาะสม คงเส้นคงวา พระสงฆ์นั้นมีกฏมากมาย ตั้งแต่ตื่นแต่เช้ามีด ทำกิจต่างๆ ฝึกสมาธิเช้าและบ้าย ตารางกิจกรรมแน่นตลอดทั้งวันเหมือนกับการฝึกทหารนั้นแหละ แม้ท่านจะปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด แต่ขณะเดียวกันก็เจริญเมตตาให้จิตอ่อนคลายด้วย

ถือเป็นโชคคืออย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสฝึก**อาจารย์วัตร**อย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่เข้าอาตมาต้องไปรับสังฆาภิบาลและยามของท่าน ปู่อาสนะก่อนท่านมาถึงศาลา พับอาสนะหลังจากทำวัตรเช้าเตรียมสังฆาภิบาลสำหรับการเดินบิณฑบาต อุ้มบาตรของพระอาจารย์กลับวัดทำความสะอาดกุฏิ ซักผ้าช่วยท่านสรองน้ำ เป็นโอกาสให้ได้มีความใกล้ชิดเหมือนพ่อ - ลูก ทำให้ได้สัมผัสจริยวัตรอันหมดจดงดงามของท่าน ซึ่งเป็นผลจากการดำรงตนอยู่ในสมณเพศถึง ๓๐ ปี ได้เห็นประโยชน์ของการดำรงตนอยู่ในพระวินัยอย่างเข้มแข็ง ทำให้เชื่อมั่นในครูบาอาจารย์อย่างยิ่ง ไม่ว่าสถานการณ์ใด ท่านจะ

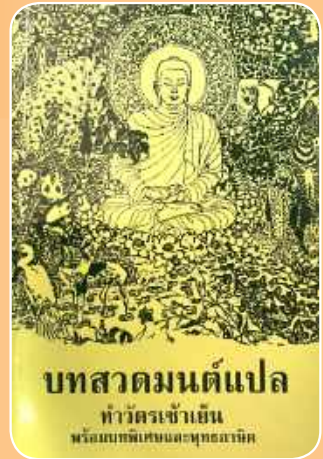
ประพฤติตนด้วยความเหมาะสมที่สุดตามพระวินัย ท่านจะไม่เลือกทางที่ย่อหย่อนอย่างแน่นอน

การได้ฝึกอยู่กับท่านหนึ่งปีนั้น ทำให้เชื่อถือการใช้ชีวิตที่มีรูปแบบว่าจะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมจริงๆ เพราะเป็นเครื่องฝึกสติ เพราะมีรายละเอียดปลีกย่อย

ในการกระทำแต่ละอย่าง อาตมาจึงเชื่อว่าจะสามารถซึมซับรูปแบบการใช้ชีวิตแบบนี้ได้ หากน้อมรับมาเป็นวิถีชีวิต จากตอนแรกที่เห็นว่าวิถีของสมณะนั้นเคร่งเครียด ก็ทำให้ได้เห็นว่าเราสามารถดำรงอยู่ในพระวินัยอย่าง**เคร่งครัดแต่ผ่อนคลายเป็นได้**” 🙏

แจก
หนังสือ

“**บทสวดมนต์แปล ทำวัตรเช้าเย็น พร้อมบทพิเศษและพุทธภาชิต**”

หนังสือบทสวดมนต์เล่มนี้น้อยนี้ เป็นหนังสือดีเล่มหนึ่งของสวนปฏิบัติธรรมวัดทุ่งไผ่ อ.ทุ่งไผ่ จ.ชุมพร โดยความเมตตาของ **พระอาจารย์ดุษฎี เมธงฺกุโร เจ้าอาวาส** ซึ่งเป็นพระวิปัสสนาจารย์และครูสอนธรรมมายาวนาน ท่านได้รวบรวมบทสวดสำคัญต่างๆ ไว้ครบถ้วน หนังสือเล่มเล็กบางๆ เหมาะที่จะพกพาและวางไว้ใกล้ตัว เพื่อนำมาสวดสาธยาย ทำความเข้าใจในพระธรรมคำสอน และน้อมรำลึกถึงคุณพระรัตนตรัยได้ทุกเช้าค่ำอันเป็นกิจกุศลที่ชาวพุทธควรประพฤติปฏิบัติให้เป็นเนื้อตัวของชีวิต เพื่อจะได้เข้าถึงพระพุทธศาสนา อันเป็นที่พึ่งที่แท้จริง วารสารโพธิญาณยินดีมอบหนังสือนี้ให้ทุกท่าน ที่เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวารสารโพธิญาณ เพื่อคณะผู้จัดทำจักได้นำความคิดเห็นนั้นมาปรับปรุงคุณภาพของวารสารต่อไป ส่งความคิดเห็นไปที่ **ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ** อีเมลล์ acharak7153@gmail.com หรือเขียนเป็นจดหมายส่งไปรษณีย์ถึง **ชมรมกัลยาณธรรม เลขที่ ๑๐๐ ถ.ประโคนชัย ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐** วงเล็บมุมซองว่า (วารสารโพธิญาณ) หนังสือมีจำนวนจำกัด โปรดส่งความคิดเห็นของท่านมาก่อนหนังสือจะหมด และโปรดแจ้ง **ชื่อ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์**ของท่านให้ชัดเจนเพื่อความสะดวกในการส่งหนังสือถึงท่านอย่างรวดเร็ว

ใครคือใคร ในพุทธศาสนาเถรวาท

• หิริโกภิกขุ
Hiriko

ญาณที่ปะมหาเถระ

ชาติกำเนิด ประเทศเดนมาร์ก

ท่านทั้งความสะดอกสบายในบ้านเกิด หันมาสนใจธรรมะตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ปีถัดมาเดินทางมาถึงประเทศศรีลังกา ตอนนั้นอายุ ๒๔ ปี เพิ่งเสร็จจากการเดินทางจากยูโกสลาเวียมา ญี่ปุ่น และจากรัสเซียมาศรีลังกา ท่านศึกษาบาลีที่ Island Hermitage เป็นเวลา ๘ เดือน ความที่ท่านมีความรู้ภาษาละตินและกรีกมาก่อน และมีพรสวรรค์ทางด้านภาษา ทำให้ท่านเรียนภาษาบาลีได้อย่างรวดเร็ว ท่านปฏิบัติตามแนวทางอานาปานสติ และใช้หนังสือรวมข้อเขียนของพระอาจารย์ ญาณวिरะเถระ ชื่อ *Clearing the path* เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ในปีนั้นท่านได้บรรพชาเป็นสามเณร ได้ฉายาว่า “ญาณที่ปะ” และได้รับการอุปสมบทในปีถัดมา

ท่านมีนิสัยรักอิสระ ได้รับแรงบันดาลใจจากพระอริยะเจ้าในพระสูตรที่ภาวนาหลักเรือนอยู่ในป่า เมื่อไม่มีพระต้นแบบหลงเหลืออยู่ให้ท่านได้ดำเนินรอยตาม ท่านจึงได้ศึกษาบาลีจนชำนาญ แล้วใช้พระสูตรเป็นแบบอย่าง สุดท้ายท่านก็ได้เปลี่ยนภาระความกังวลทั้งหมด แล้วใช้เวลากว่า ๓ ทศวรรษ อาศัยในป่าลึกของศรีลังกา ห่างไกลผู้คน มีบริษัชน้อยชิ้น จนได้รับสมญานามว่า “สมณที่ปะ” ซึ่งแปลว่า ประทีปแห่งสมณะ เป็นแรงบันดาลใจให้กับ สมณะผู้แสวงหาความวิเวก หลีกเร้นในการปฏิบัติ รุ่นต่อๆ มาที่ได้ยินได้ฟังกิตติศัพท์ของท่าน

ช่วง ๒ - ๓ ปีสุดท้ายของชีวิต ท่านมีโรคภัยไข้เจ็บบ่อยขึ้น และประสบอุบัติเหตุบ้างเล็กน้อย ช่วงเดือนท้ายๆ ท่านได้รับการวินิจฉัยว่า

เป็นมะเร็ง แม้จะถูกรบกวนด้วยโรคภัยเหล่านี้ ท่านก็ยังใช้ชีวิตช่วงสุดท้ายอย่างวิเวกสันโดษ

ท่านได้ละสังขารที่ประเทศศรีลังกาวันอังคารที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๐๗.๑๕ น. สิริอายุรวมได้ ๗๖ ปี

อาศัยอยู่ หลังจากที่ปีนเขาจนได้เหงื่อกัน อาตมาก็พบกับกันเตฯ นั่งสงบอยู่บนเก้าอี้ ภูมิของท่านแสนจะเรียบง่าย มีผนังสามด้าน ไม่มีผนังด้านหน้า มีเตียงไม้ตัวหนึ่งกับโต๊ะตัวเล็กๆ และตู้ยา ท่านพึ่งย้ายมาอยู่ที่นี่ได้เพียง ๒ - ๓

**มุณีผู้สงบ “The Silent Sage”
กันเตญาณทีปะ (Nyanadipa)**

เป็นธรรมดาที่วันหนึ่ง แม้วีรบุรุษระดับตำนานก็ต้องมาพراقจากพวกเราไป เช่นเดียวกัน วันละสังขารของกันเตญาณทีปะ ในที่สุดก็มาถึง โดยส่วนตัวแล้ว อาตมาโชคดีมากที่ได้พบกับกันเตฯ อยู่หลายครั้ง แม้ว่าท่านจะเข้าถึงได้ยากก็ตาม อาตมาจำได้ว่า เมื่อตอนเดินทางไปพบท่านมหาเถระครั้งแรกนั้น อาตมาเคยตั้งจิตอธิษฐานมาหลายปีที่จะได้มีโอกาสพบกับพระป่า ผู้ซึ่งเคารพนับถือพระอาจารย์องค์เดียวกันกับอาตมาคือ **กันเตญาณวีระมหาเถระ Ven. Nyanavira Thera**

ในทางภูมิศาสตร์แล้ว กันเตฯ มีได้อยู่ไกลจากที่ที่อาตมาอาศัยอยู่ในขณะนั้นมากนัก แต่การเดินทางไปให้ถึงตัวท่านสิ เป็นเรื่องยากยิ่งหลังจากการเดินทางแบบเต่าคลาน ตามปกติบนท้องถนนของศรีลังกา ก็ต้องเข้าสู่เส้นทางดินโคลนที่นานๆ จะผ่านบ้านผู้คนสักหลังหนึ่ง หลังจากนั้นก็เริ่มเป็นเส้นทางที่ทुरกันดารมากขึ้นๆ ยากที่รถจะแล่นผ่านไป

จนถึงจุดที่ต้องจอดรถ และลงเดินเท้า ใช้เวลาเดินสักพักใหญ่ ก็ได้พบกับหมู่บ้านเล็กๆ ไซ้... ที่นี่หรือ ? ยังอีกหรือ ! ข้างหลังบ้าน ยังมีทางเดินต่อไปยังภูเข่อีก พวกเราจึงตัดสินใจเดินทางต่อกันอีกร่วมชั่วโมง ต้องไต่ขึ้นไปในป่าที่มีฝูงช้าง

สัปดาห์ ซึ่งโดยปกติแล้วท่านจะอยู่ในป่าลึกที่ห่างไกล และทुरกันดารกว่านี้

เป็นวัตรปฏิบัติของกันเตฯ ถ้าชาวบ้านเริ่มรู้ว่าท่านอยู่ที่ไหนกันมากขึ้น ท่านก็จะย้ายออกไปพำนักในที่อื่น ยิ่งท่านหาความสันโดษมากเท่าไร ท่านก็ยิ่งกลายเป็นเหมือนสิ่งลึกลับ ทำให้ท่านมีชื่อเสียง ยังมีชื่อเสียงก็ยิ่งยากต่อความสันโดษ แต่ท่านก็หลีกเลี่ยงชื่อเสียงที่เป็นอุปสรรคต่อความสันโดษของท่านมาได้อย่างยาวนาน ต่อเนื่อง แต่ด้วยอายุและปัญหาสุขภาพ ทำให้ตอนนี้ยากที่จะหลีกเลี่ยงกับสิ่งเหล่านี้

ชีวิตที่สันโดษของท่าน ได้สร้างกลุ่มภิกษุผู้ติดตามขึ้นมาอย่างน่าอัศจรรย์ เป็นกลุ่มพระที่มีแรงบันดาลใจที่จะใช้ชีวิตสันโดษเช่นเดียวกับท่านกันเตฯ โดยภูมิที่ท่านย้ายออกก็จะมีภิกษุเจริญรอยตามท่านเข้าไปอาศัยอยู่แทน และในที่สุด กลุ่ม Laggala Sangha ได้ถูกก่อตั้งขึ้นโดยมีการประชุมกันปีละสามครั้ง ถ้าเป็นพระมุณีผู้ชำนาญในการปลีกวิเวกอยู่แล้ว ก็อาจจะเข้าประชุมบ่อยลงก็ได้ พระในกลุ่มแต่ละรูปก็ไม่ได้ต้องการคำสอนทางวาจาอะไรจากกันเตฯ มากนัก

เพราะการดำเนินชีวิตของท่านก็เป็นคำสอนที่ยิ่งใหญ่อยู่แล้ว ความมุ่งมั่นของท่านเป็นแรงผลักดันที่แข็งแกร่ง และความศรัทธาของท่านก็เป็นแรงบันดาลใจให้ภิกษุกลุ่มนี้

ในชุมชนนี้ ภิกษุไม่ได้สนใจประเพณีที่เป็นเปลือกนอก นิิกายที่บวช หรือสีจีวรที่สวมใส่ และก็ไม่ได้ใส่ใจที่จะตั้งเป็น *cult* (กลุ่มลัทธิบูชาตัวบุคคล) สิ่งที่รวมภิกษุกลุ่มนี้ไว้ด้วยกันก็คือ ความศรัทธาที่บริสุทธิ์ในพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ เพราะคำสอนของพระพุทธองค์คือคำสอนที่ตรัสไว้ดีแล้วนั้น มีเพียงพระธรรมและพระวินัยเท่านั้น ที่เป็นมาตรฐานของการดำเนินชีวิต ที่ปกติของพระอริยะทั้งหลายที่มีสืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล

ด้วยร่างกายที่สูงใหญ่ และลำสันของท่าน เวลาที่จะต้องสนทนากับกันแต่ฯ อาตมาจะรู้สึกประหม่าเล็กน้อย อาตมาจำได้ว่า ครั้งแรกที่ได้สนทนากับท่านเป็นวันคล้ายวันเกิดปีที่ ๓๑ ของอาตมา และเวลานั้นท่านก็มีอายุ ๗๐ กว่าปีแล้ว อาตมายังรู้สึกแข็งแรงไม่เท่าท่านเลย และรู้สึกว่าการใช้ชีวิตของท่านมันยากเกินไปสำหรับอาตมา

ระหว่างการสนทนากัน อาตมารับรู้ได้ว่า ท่านยังมีความจำที่ดีเลิศ และตระหนักได้ว่า อายุที่แท้จริงไม่ได้วัดกันที่อายุขัยของร่างกาย แต่วัด

กันที่การหล่อเลี้ยง และการดูแลจิตใจ การไม่ปล่อยจิตไปกับความสะกดสบาย แต่เป็นการฝึกจิตให้หลุดพ้นจากความเคยชินที่พึ่ง

การพบกันในครั้งนี้ถัดๆ มา ความประหม่าก็ลดน้อยลง ความสัมพันธ์ระหว่างอาตมากับกันแต่ฯ ก็อบอุ่นขึ้น เมื่ออาตมาได้มีโอกาสเป็นพระอุปัชฌ์ภาคดูแลตอนท่านอาหาร ทำให้เราได้สนทนากันหลายชั่วโมง ท่านได้เล่าให้ฟังถึงชีวิต ๕๐ ปีที่บวชเป็นพระ ท่านจำมันได้ละเอียดอย่างน่าทึ่ง บางเรื่องเราก็อ้าวเราไปด้วยกัน ซึ่งคนอื่นอาจจะนึกภาพนี้ไม่ออก เพราะท่านดูสุขุมและจริงจังมาก แต่เมื่อคุยกันเรื่องธรรมะ หน้าตาท่านจะเบิกบานแจ่มใส ท่านยอมสละความสันโดษ (วิเวก) ของท่านเพื่อการแบ่งปันธรรมะ โดยเฉพาะในช่วงปีหลังๆ นี้

อาตมารู้สึกมีความสุขที่ได้อยู่ใกล้ชิดท่าน ได้สนทนาธรรมกับท่าน จนเมื่อท่านเริ่มยกข้อความในพระสูตรบาลีมาอ้างอิง ซึ่งท่านน่าจะเป็นหนึ่งในผู้เชี่ยวชาญบาลีที่สุดรูปหนึ่งในยุคของเรา ในขณะที่อาตมาเองไม่ได้เรื่องเลยในภาษาบาลี และตอนที่ท่านเริ่มปรารภบาลีชั้นสูงให้ฟังนั้น มันยากเหลือเกินที่จะซ่อนความสับสนเอาไว้ แต่อาตมาก็หวังว่าท่านจะไม่สังเกตเห็น และนั่นก็ทำให้อาตมาต้องกลับมาฝึกฝนภาษาบาลีให้พอที่จะรับความรู้จากท่านได้

อาตมาเคยขอให้กันแต่ฯ แปลพระสูตรบางบทหรืออย่างน้อย “อัญญการรค” และ “ปารายนวรรค” ในสุดตนิบาต อาตมาเรียนท่านว่า กันแต่ฯ น่าจะเป็นพระเพียงรูปเดียวที่มีความสามารถในการแปลพระสูตรเหล่านี้ ท่านเชี่ยวชาญการใช้บาลี โดยเฉพาะในส่วนของพุทธวจนะ และท่านใช้ชีวิตอยู่ตามแบบในพระสูตร ในตอนแรกท่านก็ปฏิเสธคำขอของอาตมา จนในที่สุดเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๖

มาถึง ท่านก็เริ่มแปล “อัฐฐาวรรค” และสองปีต่อมา ในปี ๒๐๑๘ ท่านก็แปล “ปารายนวรรค” เสร็จ พระสูตรทั้งสองนี้ถูกพิมพ์รวมกันในชื่อว่า “The Silent Sages of Old” อาตมารู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาที่ท่านได้แปลพระสูตรนี้ และรู้สึกว่หนังสือเล่มนี้มีคุณค่าเหมือนเป็นไบเบิลเล็กๆ ของอาตมา แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า มรดกที่ท่านทิ้งไว้ให้ มีเพียงพระสูตรสองเล่มนี้เท่านั้น ท่านมีความคิดที่จะแปล “เลระคาถา” แต่ท่านได้ล้มป่วยลงเสียก่อน

กันเตฯ ชอบใช้ชีวิตในป่า ท่านมีความรู้ด้านธรรมชาติมากมาย ไม่ว่าจะเป็นพืชหรือสัตว์ โดยเฉพาะเรื่องช้างกับงู มีเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยเกี่ยวกับการเผชิญหน้ากันกับสัตว์อันตรายอีกมากมายเกินกว่าจะบรรยายไว้ตรงนี้ ท่านชอบใช้เวลาเดินขึ้นเขาพร้อมกับท่องคาถา โดยเฉพาะคาถาจาก “สุดตนิบาต” ท่านจะบันทึกเฉพาะคาถาที่ท่านต้องการจะเข้าถึงอย่างลึกซึ้ง และพกติดตัวไว้เสมอ (สมุดจดเล่มหนึ่งจะถูกจัดพิมพ์สู่สาธารณชนเร็ว ๆ นี้)

น้อยครั้งที่ท่านจะหยิบหนังสืออื่นที่ไม่ใช่พระสูตรบาลีขึ้นมาอ่าน และตลอดชีวิตของท่าน ท่านมีข้าวของเท่าที่จำเป็นในจำนวนที่จะพอใส่ได้ในถุงเล็กๆ ของท่านเท่านั้น ไม่มีสิ่งใดที่เกินความจำเป็นเลย เมื่อท่านได้รับสิ่งของที่ไม่จำเป็นมา ท่านก็จะมอบต่อให้พระรูปอื่นทันที

และถ้าท่านได้ของที่จำเป็นอย่างเช่น ไฟฉายหรือเข็มทิศ ท่านก็จะไม่เก็บของเดิมไว้ ไม่สะสมอะไร กุฎิที่ท่านอยู่ใน Laggala หรือที่อื่นๆ ในศรีลังกา ก็สร้างขึ้นด้วยผนังเพียงสามด้าน ด้านหน้าปล่อยโล่งเปิดรับธรรมชาติของป่า วันหนึ่งท่านจำวัดสามชั่วโมงก็เพียงพอแล้ว เป็นสิ่งหนึ่งที่อาตมารู้สึกประทับใจมากคือ ท่านไม่ต้องการสิ่งของใดๆ ไม่ต้องการชื่อเสียง หรือบิรวารทรัพย์สินสมบัติของท่านคือ ความเป็นอิสระจากการยึดมั่นต่างๆ ธรรมะ และ (ใครจะรู้ อาจจะเป็น) ปวงเทพเทวดาที่คอยปกป้องรักษาท่าน

กันเตฯ เริ่มมีอาการป่วยหนักเมื่อสามปีที่แล้ว พวกเรารู้สึกได้ว่าสิ่งต่างๆ จะแย่งจากวันนั้น ครั้งสุดท้ายที่อาตมาได้เจอท่านคือ เดือนกุมภาพันธ์ รู้สึกได้ว่าเป็นการเจอเพื่อจากลา มีพระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมากมายอยู่รายรอบท่าน ช่วยให้ท่านยังสามารถใช้ชีวิตช่วงสุดท้ายได้อย่างวิเวกสันโดษ อาตมาเองก็มีส่วนกับเขาบ้างเล็กน้อย แต่อาตมาโชคดีที่ได้รู้จักใกล้ชิดกับท่านมากกว่าพระรูปอื่น และเวลานี้ ท่านก็ได้ละสังขารจากไปแล้ว

ความมุ่งมั่นที่จะศึกษาและเข้าใจธรรมะคือสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับท่าน ท่านต้องการมีชีวิตที่ยาวนานกว่านี้เพียงเพื่อการบรรลุธรรม เป็นพระอรหันต์ในชาตินี้ เราไม่อาจรู้ได้หรอกว่าท่านบรรลุธรรมในระดับไหน แต่การต่อสู้อย่างไม่ย่อท้อกับกิเลสที่ท่านแสดงให้พวกเราได้เห็นนั้น จะต้องเป็นเส้นทางนำไปสู่การละกิเลสได้โดยสิ้นเชิงในที่สุดอย่างแน่นอน 🙏

จุดเทียน

ฤดูดลวันวันเช้าพรรษา
ให้ภิกษุอยู่อารามธรรมวินัย
กุสบุตรบวชเรียนพากเพียรธรรม
ได้ร่วมบุญร่วมบาตรร่วมศรัทธา
วัดกิเลสแผดเผาที่เร้ารุก
วัดคุณงามความดีอันซี้ซั้ว
ทุกวันนี้ที่พึงถึงที่สุด
คือหลักธรรมนำใจให้รู้ทัน
ให้เห็นงามตามเขาเอาจ่างเขา
ข้างนอกนั้นทันสมัยข้างในกลวง
เร่งเรียนธรรมรู้ธรรมนำครรลอง
อย่าเป็นเหยื่อมายาพาปนบรู้ง

พระพุทธานุญาตไตรมาศสมัย
ไม่สัญจรผ่านภยันในไร่นา
อยู่ประจำในกาลพระพรรษา
อุบาสกสักกาได้มาวัด
วัดทุกข์สุขวัดสิ้นวัดศีลสัตย์
ยังอยู่ดีหรือวิบัติในปัจจุบัน
เป็นหนึ่งในจุดในจิตไม่บิดผัน
สารพันมายาที่มาลวง
ความเป็นเราไม่เห็นน่าเป็นห่วง
ให้เขาสว่างดับโตสว่างได้พุ่ง
เป็นตัวของตัวเองเร่งหมายมุ่ง
จุดเทียนรุ่งเรืองสว่างกลางใจเทอญ

มงคลชีวิต

สารธรรมจากพระสุตต - พระมหาสมปอง มุทิโต

มงคลสูงสุด ที่มนุษย์ทำได้ ตอน ๕

มงคลชีวิต ข้อที่ ๒๑

อุปปมาโท จ รมฺเมสุ : ความไม่ประมาทในธรรม

ความไม่ประมาท คือไม่เผอเรอ มีความระมัดระวัง พิถีพิถัน ไม่ละเลยหน้าที่ แต่บาลีหมายความว่า เป็นธรรมที่ตรงกันข้ามกับความประมาท (ความไม่ประมาท) ไม่ปล่อยจิตให้เป็นไปในกายทุจริต วิจิตุจริต และมโนทุจริต หรือปล่อยจิตหลงในกามคุณ การกระทำที่ไม่มีความเคารพ ไม่ทำให้ติดต่อกัน มีความประพฤติด้อยหน่า ไม่มีความตั้งมั่น หมดความพอใจ ทอดธุระ ไม่ประกอบเนื่องๆ ในการเจริญบำเพ็ญกุศลธรรมต่างๆ การที่ทำตรงกันข้ามกับสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว

เช่น การประคองจิตให้เป็นไปในกายสุจริต วิสุจริต มโนสุจริต และไม่หลงไหลในกามคุณ พยายามเจริญในกุศลธรรมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งว่ามีความไม่ประมาท

ในธรรม หมายถึง ในกุศลธรรมและอกุศลธรรม แต่ในที่นี้หมายถึงกุศลธรรม ความไม่ประมาทมีอุปการะมากต่อการบำเพ็ญกุศลธรรม และไม่มีโทษ

ความไม่มีโทษ คือ มีการบำเพ็ญศีล การสำรวมอินทรีย์ การรู้จักประมาณตนในการบริโภค การประกอบความเพียร เป็นผู้ตื่นอยู่ การเจริญวิปัสสนาเพื่อมรรคผล การมีปฏิสัมภิตา ๔ (มี

อรรถปฏิสัมพันธ์ เป็นต้น) การมีธรรมชั้น ๕ (มีศีล เป็นต้น) การรู้ฐานะและไม่ใช่ฐานะ การทำสมาบัติ การทำอริยสัจ การมีโพธิปักขิยธรรม (มีสติปัญญา เป็นต้น) การทำวิชชา ๘ (มีวิปัสสนาญาณ เป็นต้น) เมื่อตั้งอยู่ในความไม่ประมาท การทำกุศลธรรมที่กล่าวมาแล้วนี้ มีความไม่ประมาทเป็นเหตุเบื้องต้นในการประพฤติปฏิบัติ

ผู้ใดก็ตาม เมื่อไม่มีความประมาท ย่อมทำให้กุศลธรรมเจริญ มนุษย์ที่ประเสริฐที่สุดคือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะทรงตั้งอยู่ในกุศลธรรมทุกอย่าง เหมือนความไม่ประมาทยิ่งใหญ่ที่สุด เพราะครอบคลุมธรรมทั้งหลายไว้ ความไม่ประมาท เป็นทั้งธรรมในกามาวจรภูมิ และโลกุตระภูมิ ธรรมทั้งหมด รวมอยู่ในความไม่ประมาท เพราะว่าความไม่ประมาทเป็นทั้งโลกียธรรมและโลกุตระธรรม จึงทำให้บรรลुकุศล ได้เห็นแจ้งอริยสัจ

ความไม่ประมาทเป็นมงคล เพราะเป็นเหตุเบื้องต้นแห่งการเจริญกุศลธรรมทุกอย่าง ทั้งทางโลกียะและโลกุตระ ย่อมให้ความสุขทั้งปัจจุบันและสัมปรายภพ ทำให้ได้สิ่งน่าปรารถนา มีมรรคผลนิพพานเป็นสิ่งสูงสุด เป็นต้น

โทษของการประมาทในธรรมทั้งหลาย

ผู้ประมาทเหมือนกับผู้ที่ตายแล้ว (ตายทั้งทางโลกและทางธรรม) เพราะไม่มีจิตที่จะเจริญกุศลใดๆ เช่น การให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เป็นการตัดประโยชน์ของตน มีชีวิตอยู่อย่างไรสาระเหมือนคนตายที่ทำอะไรไม่ได้ ไม่มีความเจริญ มีแต่ความเสื่อมเข้ามาหา การมีความประมาทไม่รู้จักทำคุณความดีและบุญกุศลต่างๆ ตายไปก็มีทุกติเป็นที่ตั้ง ไม่มีบุญกุศลติดตามไปเกี่ยวหนุนให้สู่สุคติ ตัดหนทางสู่การมีมรรคผล เป็นต้น

มงคลที่ ๒๒
การไว จ : การมีความเคารพ

ครุศัพท์ มีหลายความหมาย ดังนี้

๑. รต ราด สาด (เอาความดีหรือความรู้ไปให้) เช่น ผู้เอาความรู้ให้แก่ศิษย์ เหมือนต้นไม้มีการรดน้ำเพื่อการเจริญเติบโต เป็นต้น

๒. หนักแน่น มีน้ำหนัก (มีธรรมและจริยาที่หนักแน่น) เช่น บิดามารดาชื่อว่าเป็นผู้หนักแน่น

๓. เลิศลอย (เป็นผู้ที่ปรากฏเด่นชัด)

๔. ผู้ควรเคารพ หมายถึง ครูของโลก (สัตถุ) นับตามลำดับดังนี้ พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระสาวกของพระพุทธเจ้า ครูอาจารย์ อุปัชฌาย์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมี มารดา บิดา ญาติผู้ใหญ่ ตลอดจนจนถึงผู้มีคุณความดีอย่างใดอย่างหนึ่ง อันควรแก่การเคารพ

การวะ หมายถึง ผู้ที่มีความเคารพผู้ประกอบด้วยความเคารพ และมีการกระทำแก่ผู้สมควรได้รับ เชื่อว่าเป็นผู้มีมงคล

การวธรรม เป็นธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญควรให้ความเคารพ มี ๗ ประการได้แก่

๑. **ความเคารพในพระพุทธเจ้า** (มีทั้งพระพุทธเจ้าในอดีตหลายพระองค์ จนถึงพระสมณโคดมองค์ปัจจุบัน แล้วแต่ผู้จะน้อมรำลึกถึงความเคารพว่าเป็นพระองค์ไหน) ทรงเป็นครูของโลก มีพระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ พระมหากรุณาธิคุณ ให้ทำความดี ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้แจ่มใส เป็นผู้ชี้ทางออกจากกองทุกข์ทั้งหลาย จึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความเคารพ เช่น เมื่อเห็นพระพุทธรูปหรือสิ่งที่เป็นเหมือนองค์แทนของพระองค์ ควรแสดงความเคารพ มีการกราบไหว้

๒. **ความเคารพในธรรม** (โลกุตระธรรม ๙ มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑) เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า คือความเคารพในองค์ธรรมอันมีอริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติได้บรรลุมรรคผล ตั้งแต่โสดาปัตติมรรคตามลำดับ จนถึงอรหัตตมรรค เมื่อเจริญธรรมแก่กล้าขึ้นจนได้โสดาปัตติผลตามลำดับ จนถึงอรหัตตผลเข้าถึงนิพพานเป็นที่สุด

นอกจากนี้ ยังรวมถึงสิ่งที่บรรจุพระธรรมของพระพุทธเจ้าไว้ด้วย เช่น หนังสือพระไตรปิฎก หนังสือธรรมะ สุภาชิตต่าง ๆ และคัมภีร์บาลีอื่น ๆ อันมาจากคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ต้องให้ความเคารพ จะไปเหยียบย่ำหรือทำลายไม่ได้ เพราะให้คุณประโยชน์ สร้างปัญญาแก่ผู้ศึกษา

๓. **เคารพในพระสงฆ์** ที่เป็นหลักในการเคารพ คือพระอริยสงฆ์มี ๘ จำพวก แม้พระเถระที่เพิ่งบวช หากมีจิตมุ่งมั่นในการศึกษาปริยัติและ

ปฏิบัติเพื่อการหมตกิเลส ก็ควรทำความเคารพ การเคารพเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาทางหนึ่ง เพื่อให้ได้อริยมรรคผล สมควรที่จะแสดงความเคารพต่อท่าน

๔. **ความเคารพในสิกขา ๓** มีความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนและนำไปปฏิบัติด้วยความรู้ความเข้าใจอย่างสมบูรณ์ในสิกขาทั้ง ๓ อย่างได้แก่

๔.๑ **ศีลสิกขา** เช่น มีความเคารพในเวลาที่ได้เรียนข้อกำหนด และเมื่อได้มีเจตนาในการสมาทานแล้ว ให้กระทำอย่างสำรวม อย่าให้ล่วงละเมิดศีล

๔.๒ **สมาธิสิกขา** ศึกษาปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ ในการเจริญสมาธิ เป็นการเจริญสมาธิใด ๆ ก็ตาม (ที่ไม่ใช่สมาบัติ ๘) มีอยู่หลายวิธีขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติมีจริตตรงกับวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง ในขณะที่ทำนั้น ให้มีความสำรวมตั้งใจด้วยความเคารพในการปฏิบัติ เพราะเป็นสิ่งที่พระอริยะทั้งหลายได้เคยกระทำมาแล้วทั้งสิ้น

๔.๓ **ปัญญาสิกขา** มีความเคารพในปัญญาของผู้รู้ทั้งหลาย ที่ท่านได้ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ สืบทอดจนถึงปัจจุบัน ทำให้เราได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าความรู้จากผลงานของท่าน ควรน้อมรำลึกถึงคุณของท่านด้วยความเคารพ โดยตั้งใจศึกษาและปฏิบัติตามเพื่อการมีปัญญา เช่น หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า สุภาชิตต่าง ๆ

๕. ความเคารพในสมาธิ เป็นการเจริญสมาธิจนได้สมาบัติ ๘ ด้วยการทำความเพียรไม่ย่อท้อในอุปสรรคที่จะขัดขวางในการทำสมาธิ มีจิตมุ่งมั่นในอันที่จะทำให้สมาบัติเกิดขึ้น เชื่อว่าได้แสดงความเคารพในสมาธิ

๖. ความเคารพในความไม่ประมาท ผู้ที่มีความประพฤติดั้งตนอยู่ในความไม่ประมาทในการดำรงชีวิต ย่อมเป็นผู้รักษาความดีของตนให้คงอยู่ และสร้างเสริมกุศลอื่นให้เจริญยิ่งขึ้น สิ่งใดที่เป็นอกุศล ย่อมหลีกเลี่ยง หรือทำลายให้สิ้น หากรู้จักทำในสิ่งที่กล่าวมา ย่อมเชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความเคารพในความไม่ประมาท เพื่อการไม่ประมาทในชีวิต ควรหมั่นสร้างกุศลไว้ เป็นเสบียงในหนทางข้างหน้า ผู้ที่ไม่รู้จักสร้างบุญกุศล เมื่อกายแตกดับตายไป ย่อมมีทุกคติเป็นเบื้องหน้า

๗. ความเคารพในปฏิสันถาร เป็นการแสดงออกของผู้อยู่ก่อนที่มีต่อผู้มาเยือน ด้วยการต้อนรับ หรือให้ความเอื้อเฟื้อเพื่อลดช่องว่างระหว่างกัน ความเคารพในปฏิสันถารมี ๒ อย่างคือ

๗.๑ อามิสปฏิสันถาร เป็นการต้อนรับด้วยเครื่องบริวาร (ของพระภิกษุ) ปัจจัย ๔ เช่น เมื่อภิกษุอื่นแวะมาที่วัด ควรดูแลจัดการเรื่องอาหารและที่พักให้

๗.๒ ธรรมปฏิสันถาร เป็นการเอื้อเฟื้อด้วยคำพูดอันดีและพูดธรรมอันเป็นประโยชน์ เช่น ไม่ถามในเรื่องที่จะทำให้เกิดความอึดอัดใจในการตอบ

การไม่ทำปฏิสันถาร ถือว่าเป็นอัปมงคล

การเคารพโดยทั่วไป หมายถึง การเคารพในมารดาบิดา ญาติผู้ใหญ่ ผู้สูงกว่าด้วยชาติวุฒิ วัยวุฒิ และคุณวุฒิ หรือผู้ที่มีพระคุณต่างๆ ตามที่ตนควรเคารพ เป็นต้น

ความเป็นมงคลของผู้มีความเคารพ เป็นผู้ไม่มีความเสื่อมทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นเหตุแห่งการมีสุคติเป็นที่ไป หากเป็นมนุษย์จะเกิดอยู่ในตระกูลสูง

โทษของการไม่มีความเคารพ เป็นผู้มีความเสื่อมทั้งทางโลกและทางธรรม มีอบายภูมิเป็นเบื้องหน้า หากภายหลังได้เกิดเป็นมนุษย์ จะอยู่ในตระกูลชั้นต่ำ

มงคลที่ ๒๓
นิวาโต จ : ความนอบน้อมถ่อมตน

ผู้นอบน้อมถ่อมตน คือผู้ที่มีความประพฤติกกับผู้อื่นโดยไม่มีความมานะเย่อหยิ่งถือตัว (ผู้กำจัดมานะได้) ไม่มีความกระด้าง พุดไพเราะอ่อนหวาน

ผู้ไม่ถ่อมตน คือผู้ที่ประพฤติกกับคนอื่นโดยมีมานะเย่อหยิ่งถือตัวจัด มีความกระด้าง ทั้งการพูดและอากัปกริยา แบ่งเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

๑. กระด้างโดยชาติ ถือว่าตนอยู่ในชาติตระกูลสูง รังเกียจผู้ที่มีตระกูลต่ำกว่า
๒. กระด้างโดยทรัพย์ ถูกผู้ที่มีทรัพย์น้อยกว่าตน ไม่คบหาด้วย
๓. กระด้างโดยโคตร ถือตนว่าอยู่ในตระกูลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ชอบคบหากับผู้ที่อยู่ระดับเดียวกัน หรือสูงกว่าเท่านั้น

๔. กระต้างดูหมิ่นญาติมิตร ดูถูก ดูหมิ่น
ซ้ำเติมญาติที่ตกต่ำ

โทษของผู้มีความกระต้างไม่อบน้อม ผู้มี
ความกระต้างทุกประเภท คือ ผู้ที่เข้าไปสู่ปากทาง
แห่งความเสื่อม เช่น

๑. ทำให้เสื่อมสกุล เช่น หลงในชาติตระกูล
ของตน ว่าร้ายผู้อื่นทำให้เขาผูกใจเจ็บ เมื่อเขามี
อำนาจก็จะหวนมาทำลายตระกูลนั้นให้ย่อยยับ

๒. ทำให้เสียชีวิต เช่น ด้วยความกระต้าง
ก้าวร้าวรุนแรงที่ตนทำต่อผู้อื่น ทำให้ผู้ถูกกระทำ
เกิดความอาฆาต จ้างคนไปฆ่าผู้นั้น

๓. เมื่อมีทุกข์ภัยเกิดขึ้นกับผู้กระต้างนั้น ไม่มี
ใครอยากช่วยเหลือ เพราะเขาได้ผูกเวรกับคนอื่น ๆ
ไว้มาก

๔. เป็นการสร้างบาปกรรมติดตามตนไป
ทุกภพทุกชาติ เป็นการตัดตนออกจากความเจริญ
ในกุศลธรรม

ความเป็นมงคลแห่งการประพุดินอบน้อม
ทำให้เกิดความเจริญทั้งปัจจุบันและสัมปรายภพ
มีแต่คุณ ไม่มีโทษ

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในสังคาลกสูตรว่า “บุคคล
ผู้เป็นบัณฑิต ถึงพร้อมด้วยศีลละเอียด มีปฏิภาณ
(ไหวพริบ) ประพุดิถ้อมตน และไม่กระต้าง
เช่นนั้น ย่อมได้ยศ”

มงคลที่ ๒๔

สนตฺถุจิ จ : การมีความสันโดษ

ความสันโดษ หมายถึงความเป็นผู้ยินดีใน
สิ่งที่ตนมีตนได้ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ
ความสันโดษของภิกษุ และความสันโดษของ
ฆราวาส

ความสันโดษของภิกษุ

ก. สันโดษ ๓ แบ่งตามลักษณะ แบ่งเป็น
๓ อย่างดังนี้

๑. ยินดีในของของตน (ไม่อยากได้ของของ
คนอื่น)

๒. ยินดีในของที่มีอยู่ (ยินดีเท่าที่ได้มา)

๓. ยินดีในของอย่างสม่ำเสมอ (เพื่อรักษา
ความโลภไม่ให้เกิดขึ้น)

สันโดษ ๓ แบ่งตามลักษณะของปัจจัย ๔
ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษา
โรค รวมเป็นสันโดษ ๑๒

ตัวอย่าง สันโดษ ๓ แบ่งตามลักษณะของ
เครื่องนุ่งห่ม

๑. ยินดีในของของตน จีวรที่ภิกษุผู้มีของตน
อยู่แล้ว ไม่แสวงหาใหม่ นุ่งห่มเพื่อปกปิดร่างกาย
เท่านั้น

๒. ยินดีในของที่มีอยู่ มีจีวรอยู่สภาพ
อย่างไรก็ใช้อย่างนั้น

๓. ยินดีในของอย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่แรก
ที่ได้จีวรมาจนใช้เก่าแล้วก็ตาม มีความรู้สึกว่ามี
คุณค่า เช่นเดิม

สันโดษในอาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค
ก็นัยเดียวกับเครื่องนุ่งห่ม คือจีวร

(ข้อสังเกต สันโดษ ๓ แบ่งตามลักษณะ ท่าน
แสดงตัวอย่างเฉพาะเครื่องนุ่งห่ม แต่สันโดษ ๓
แบ่งตามของที่แสวงหามาได้ ตามข้อ ข. ท่าน
แสดงตัวอย่างทั้ง ๔ กลุ่ม)

ข. สันโดษ ๓ แบ่งตามของที่แสวงหามาได้ แบ่งเป็น ๓ อย่างดังนี้

๑. สันโดษตามได้ ได้อย่างไรก็ยินดีอย่างนั้น
๒. สันโดษตามกำลัง ยินดีตามกำลังของตน
๓. สันโดษตามสมควร ยินดีตามความเหมาะสม

สันโดษ ๓ แบ่งตามของที่แสวงหามาได้ ในปัจจัย ๔ ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค รวมเป็นสันโดษ ๑๒

ตัวอย่าง สันโดษ ๓ แบ่งตามของที่แสวงหามาได้ ในเครื่องนุ่งห่ม

๑. ยินดีตามได้อย่างนั้น ภิกษุได้จีวรมาแล้ว สภาพอย่างไรก็ใช้สอยไปตามนั้น
๒. ยินดีตามกำลังของตน ภิกษุผู้อาพาธ หรือมีกำลังน้อยร่างกายผ่ายผอม ได้จีวรเนื้อหนา ซึ่งเกินกำลังที่ตนจะสวมใส่ นำไปเปลี่ยนกับจีวรของภิกษุอื่นเพื่อการใช้ให้สะดวก
๓. ยินดีตามความสมควรกับตน ภิกษุได้จีวรประณีตหรือไม่ประณีตก็ตาม แต่มีคุณค่ามากกว่าที่ตนจะสวมใส่ จึงนำไปถวายพระเถระผู้ทรงคุณต่างๆ แล้วหาจีวรที่เหมาะสมกับตนแทน

ตัวอย่าง สันโดษ ๓ แบ่งตามของที่แสวงหามาได้ ในอาหาร

๑. ภิกษุได้อาหารอย่างไร ก็ไม่คิดอยากเปลี่ยน ฉันทได้ตามปกติ
๒. ภิกษุได้อาหารที่แสดงต่อโรคนำไปเปลี่ยนกับภิกษุอื่นเพื่อฟื้นกำลังร่างกาย แม้อาหารที่เปลี่ยนจะดีกว่าเดิมหรือไม่ก็ตาม
๓. ภิกษุได้อาหารที่ประณีตเป็นเลิศ นำอาหารไปถวายแต่พระเถระ หรือผู้ทรงคุณ หรือผู้มีความจำเป็นที่สมควรมากกว่าตน

ตัวอย่าง สันโดษ ๓ แบ่งตามของที่แสวงหามาได้ ในเสนาสนะ

๑. ภิกษุผู้มีเสนาสนะแล้ว ยินดีตามสถานที่ที่ตนได้อาศัยอยู่ แม้จะมีผู้มอบเสนาสนะที่ดีกว่าให้ ก็ไม่รับ

๒. ภิกษุผู้ที่อยู่เสนาสนะที่โล่ง อากาศทำให้เจ็บป่วยง่าย แลกเสนาสนะที่มีสภาพดี หรือเลวกว่าเดิมก็ตามกับภิกษุอื่น เพื่อให้กำลังสุขภาพของตนให้อยู่ได้

๓. ภิกษุผู้มีที่อยู่ของตนอยู่แล้ว เมื่อมีภิกษุผู้ทรงคุณมากกว่ามา ยินดีให้ท่านเหล่านั้นพำนักแทน ส่วนตนก็ไปหาที่อยู่ใหม่

ตัวอย่าง สันโดษ ๓ แบ่งตามของที่แสวงหามาได้ ในภสัช

๑. ภิกษุได้ภสัชชนิดใดก็ตาม พอบำบัดไข้ ได้ก็ยินดีทั้งนั้น ไม่เลือกเฉพาะภสัชชั้นเลิศ
๒. ภิกษุอาพาธได้ภสัชไม่ตรงกับโรค นำภสัชไปแลกกับภิกษุอื่น เพื่อภสัชที่รักษาอาการให้ฟื้นกับตน เพื่อให้สุขภาพฟื้นคืนกำลัง
๓. ภิกษุเมื่อได้ภสัชประณีต นำไปถวายแต่ภิกษุผู้ทรงคุณที่ควรใช้มากกว่าตน ส่วนตนก็ใช้ภสัชที่พอจะรักษาตนได้เท่านั้น

ตัวอย่าง สันโดษ ๓ แบ่งตามของที่แสวงหามาได้ ในบริขาร ๘

ภิกษุผู้มีความสันโดษ มีบริขารเท่าที่จำเป็นเท่านั้น จะไม่ใช่ของเกินความจำเป็นเพราะเป็นเหตุแห่งความมีภาระดูแลรักษามาก บริขารที่จำเป็น ๘ อย่าง ได้แก่ จีวร ๓ บาตร ๑ เข็ม ๑

มิตเล็ก ๑ ประคตเอว ๑ ผ่ากรองน้ำ ๑ (เพิ่มอีก เป็น ๔ อย่างก็ควร เช่น เครื่องลาดสำหรับ เสนาสนะ หรือลูกกุญแจ ผ้า หรือแผ่นหนัง ไม่ทำ คนแก่ หรือทะนายน้ำมัน และร่ม หรือรองเท้า ซึ่ง ไม่ได้หมายความว่าภิกษุที่มีบริวารเกิน ๘ อย่าง จะเป็นผู้ไม่สันโดษ) แต่ในที่นี้เน้นถึงภิกษุผู้ สันโดษ คือ ภิกษุผู้มีบริวาร ๘

ผู้มกน้อย มี ๔ จำพวก คือ

๑. ผู้มกน้อยในปัจจุบัน เป็นผู้รับเอาของแต่ พอประมาณ พอทำกำลังให้ตนอยู่ได้

๒. ผู้มกน้อยในจุดคง ภิกษุผู้มีความมกน้อย รักษาวัตรจุดคงของตนไว้โดยไม่ได้ให้ผู้ใดทราบ เช่น ถือการอยู่ในป่าช้าเป็นวัตร ไม่เปลี่ยนสถานที่ อยู่ใหม่

๓. ผู้มกน้อยในปริยัติ เช่น ภิกษุมีความรู้ใน ปริยัติไม่แสดงให้ใครๆ ทราบถึงความสามารถ แต่ เมื่อถึงคราวก็ช่วยแนะนำให้ความรู้ภิกษุต่างๆ ที่ จำพรรษาอยู่ด้วยกัน เมื่อเสร็จหน้าที่แล้วก็แยก จากไป

๔. ผู้มกน้อยในมรรคผล ภิกษุที่บรรลุมรรคผล แล้ว แต่ไม่แสดงตนให้ผู้อื่นทราบ ทำตนธรรมดา เรียบง่ายสมณะ

การที่มีภิกษุผู้มีความมกน้อย ย่อมเกิดผลดี ในศรัทธาที่เกิดจากผู้พบเห็น เป็นเหตุให้ลาภที่ ยังไม่เกิดย่อมเกิดขึ้น ลาภที่มีอยู่แล้วย่อมมีตลอด ผู้ที่ไม่เลื่อมใสเกิดความเลื่อมใส ผู้ที่เลื่อมใสแล้ว เกิดความเลื่อมใสมากขึ้น

ความสันโดษของฆราวาส

สันโดษของฆราวาส หมายถึง คนทั่วไปที่มีความมกน้อยในกามคุณ ๕ ได้แก่ มกน้อยในรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส เพื่อเป็นการฝึกฝนตน ในการลด หรือละกิเลส ที่ติดตัวเราอยู่ในทุกภพ ทุกชาติ ที่เกิดมายาวนานให้เบาบางลง

มงคลที่เกิดจากความสันโดษ

๑. ทำให้ความมกมาก มกใหญ่ใฝ่สูง และความปรารถนาในสิ่งที่ไม่เป็นสาระลดน้อยลง และมีปัญหาเห็นผลเสียแห่งความไม่สันโดษ

๒. เป็นเหตุแห่งความสามารถไปในทางสุคติ

๓. เป็นเครื่องเกื้อหนุนต่อการบรรลุอุทยมรรค

๔. เป็นเหตุแห่งความเจริญ ไม่มีอุปสรรคไม่ว่าจะไปทิศทางใดก็ตาม

โทษของความไม่สันโดษ

๑. เป็นเหตุแห่งความโลภไม่รู้จักพอ

๒. เป็นการสร้างภาระในการระวังดูแลรักษา สิ่งของต่างๆ

๓. เป็นเหตุให้เสื่อมทรัพย์ เช่น มีรถขับอยู่ คันหนึ่งไม่พอ ก็อยากได้ของใหม่ เงินไม่มี ต้องไป กู้หนี้ยืมสินมาซื้อ ภายหลังไม่มีเงินส่งค่าหนี้ เขาก็มายึดรถไป

๔. ทำให้เกิดปัญหาสังคม เช่น ครอบครัว ที่สามีมีภรรยาหลายคน ทำให้เกิดการทะเลาะ เบาะแว้ง บุตรหลานติดยาเสพติดเพราะอยู่บ้าน ไม่มีความสุข

๕. ทำให้เป็นคนโกหกหลอกลวง เป็นที่รังเกียจแก่ผู้ที่รู้จัก

๖. คนมกมากหนักไปในทางสังสมกิเลส มี ทுகติเป็นที่ไปและตัดทางอุทยมรรค

นอกจากนี้ ยังมีโทษอีกมากมาย ดังนั้น ทุกคนควรหันมาทำตนเป็นผู้มกน้อยเพื่อเป็น ฐานแห่งความเจริญกุศลทั้งทางโลกิยธรรมและ โลกุตระธรรม

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ภิกษุ ทั้งหลาย ความเป็นผู้มกน้อย ย่อมเป็นไปเพื่อความดำรงมั่น เพื่อความไม่เสื่อมสูญ เพื่อความ ไม่อันตรายาน แห่งพระสัทธรรม”

พหุคเต กคฺฉิ จาเน	"ชาน" มิจจาทยเ ยดา
หิสฺสนฺติ เนวฺ พหุคเต	"คจฺฉนฺโต"อิติอาทโย.
พหุคเต กคฺฉิ จาเน	"สนฺโต"อิจจาทยปิ จ
หิสฺสนฺติ เนวฺ พหุคเต	"คจฺฉนฺโต"อิติอาทโย.
"อรหนฺโต"ติ พหุคเต	เอกนฺเตเนว หิสฺสติ
เนวฺ หิสฺสนฺติ พหุคเต	"คจฺฉนฺโต"อิติอาทโย.
อเนกสคปาเจสุ	"วิหรนฺโต"ติอาทิสฺ
เอกสฺสปี พหุคเต	ปวตฺติ น ตู หิสฺสติ.
พหุจณนเณ	"คจฺฉนฺโต"ติ ปทสฺส หิ
คหเณ สติ พหโว	โทสา หิสฺสนฺติ สจฺจโต.
ธเอกนฺหิ มเร พหุเม,	ทพฺพมา สามปีกา มรา
คตา พหุคตววจิตเต	"คจฺฉนฺโต"ติ ปทสฺส ตู.
"วิหรนฺโต"ติอาทิน	พหุคตววจิตา ลียา
รฺปนโย อนิฏฺโฐ จ	กเหตุทฺโท อเนกธา.

เควฺ สบฺเตปิ ยสุมา "นิริคฺติปิฎกํ" นาม ปกิณฺณปฏิสมฺภิเณ
 มหาชีนาสเวเน มหากจฺจายเนเน กตฺน"ติ โลเก ปสิทฺธํ, ทสุมา อิทํ จานํ
 ปุณฺปนํ อูปริกฺชิตทฺทํ. กิฏฺฐจาเปกฺต เถเร คารเวเน เควฺ วุคฺคํ, ทคานํ
 ปาทินยํ ทฺรํ กตฺวา ทิฏฺฐเจเนกวจณนเเนเน อทิฏฺโฐ พหุจณนโย ฉนฺเต
 ททฺโท. เควฺ สติ นิคฺคหิตฺนุเตสุ นโย โสภโน ภวติ. อัย มเณ อญฺญา

สาบสูญไปตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๐ เพราะไม่มีการเอ่ยนามไว้ในไวยากรณ์บาลีที่แต่งในพม่าและลังกาหลังพุทธศตวรรษที่ ๒๐ เป็นต้นมา

การสาบสูญของไวยากรณ์รุ่นก่อน

คำนำโมคคัลลานไวยากรณ์ (หน้า ๗) แสดงความเห็นที่ "สองคัมภีร์แรกนั้น น่าจะมีเพียงข้อความที่แสดงการประกอบรูปศัพท์โดยย่อ ไม่มีสูตร รุติ และอุทาหรณ์อย่างบริบูรณ์เหมือนกัจจายนไวยากรณ์ ที่จริงแล้ว หลักภาษาของภาษาบาลีกับสันสกฤตคล้ายคลึงกันมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการก มีกัตตุการกหรือกรรมการก เป็นต้น เรื่องสมาส มีอภัยยิภาวสมาส เป็นต้น เรื่องตัทธิต มีอปัจจตัทธิต เป็นต้น เรื่องอาชายต มีวัตตมานาวิภตติ กาล และบุรุษ เป็นต้น เรื่องกิตก์ มี ญุ ปัจจัย เป็นต้น แม้หลักภาษาในบาลีกับสันสกฤตจะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ แต่วิธีประกอบรูปศัพท์ไม่เหมือนกัน คัมภีร์ทั้งสองจึงแสดงการประกอบรูปศัพท์โดยย่อ เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจอักขรวิธีในภาษาบาลี อันจะนำไปสู่ความเข้าใจภาษานี้ได้อย่างชัดเจน

๑. นิริคฺติปิฎก ของพระมหากัจจายนะผู้เป็นมหาสาวก
๒. จุฬนิริคฺติ ของพระยมก
๓. โพธิสํตตไวยากรณ์ (ไวยากรณ์ของพระโพธิสํต) ซึ่งมีสูตรแรกว่า นรฺวรวจโนปการานิจตตาลีสฺกขรานิ (อักษรที่เกี่ยวแก่พระดำรัสของพระชินเจ้า มี ๔๐ เสียง)

๔. สัพพคฺุณการไวยากรณ์ (ไวยากรณ์ของพระสัพพคฺุณการ) ซึ่งมีสูตรแรกว่า สิทธกมาทาทยวณณฺกขรา ติตาลีส (เสียง อ เป็นเสียงแรก ๔๓ เสียง ชื่อว่า อักษร ตามลำดับแห่งการปรากฏ)

สองคัมภีร์แรกมีอ้างไว้ในสัททนิติปกรณ์ (ปทมาลา หน้า ๒๒๖, ๒๗๖) ซึ่งประพันธ์โดยพระอัครควงค์ พระเถระชาวพม่าในสมัยพุทธทวารวศวรรษที่ ๑๗ ส่วนสองคัมภีร์หลังพบในคัมภีร์พุทธิปปสาทนินี้ซึ่งเป็นฎีกาของคัมภีร์ปทสาธนะ (คำอธิบายสูตร ๑ หน้า ๓๘) ที่ประพันธ์โดยพระราหุละ พระเถระชาวสิงหลในสมัยพุทธศตวรรษที่ ๒๐ คัมภีร์ไวยากรณ์ทั้ง ๔ ฉบับนี้

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีไวยากรณ์ที่สมบูรณ์กว่าเหมือนกัจจายนไวยากรณ์ปรากฏขึ้นในบรรณพิภพ ไวยากรณ์ที่ไม่สมบูรณ์ก็มักสาบสูญไปตามธรรมชาติ ข้อนี้เปรียบได้กับหนังสือวิชาการที่ทันสมัยกว่า ย่อมส่งผลให้หนังสือวิชาการที่ล้าสมัยหมดความนิยมไปตามปกติ

สำหรับผู้แต่งกัจจายนไวยากรณ์นั้น ผู้รู้ทั้งหลายมีทัศนะต่างกัน ๓ ประการ คือ

๑. พระมหากัจจายนะในสมัยพุทธกาลเป็นผู้รจนา
๒. พระมหากัจจายนะรจนาสูตร พระสังฆนันทิรจนาวุตติ และพระพรหมทัตรจนาอุทาหรณ์

๓. พระกัจจายนะในสมัยหลังพุทธกาลต่าง
ขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าสมณธาตุในราวพุทธ-
ศตวรรษที่ ๖ หรือในระหว่างที่ราชวงศ์ของกษัตริย์
พระองค์นั้นเรื่องอำนาจตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๖
เป็นต้นมาจนถึงพุทธศตวรรษที่ ๙ บางมติกล่าวว่
แต่งในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๖

**ทัศนะที่หนึ่ง : พระมหากัจจายนะในสมัย
พุทธกาลเป็นผู้รจนา**

ความเชื่อนี้ปรากฏครั้งแรกในอรรถกถา
ของอปทาน ซึ่งไม่ปรากฏนามผู้แต่งและปีที่แต่ง
คัมภีร์ และความเห็นนี้ก็เป็นที่ยอมรับของคัมภีร์
ไวยากรณ์ที่แต่งอธิบายกัจจายนไวยากรณ์ อัน
ได้แก่

ก. *คัมภีร์นยาสะ* (มุขมัตตทีปนี) แต่งโดย
พระวชิรพุทธีแห่งสำนักมหาวิหาร ประเทศลังกา
ท่านผู้แต่งคัมภีร์นี้ยังแต่งคัมภีร์วชิรพุทธีกา
อีกด้วย แต่ไม่ปรากฏปีที่แต่งคัมภีร์ เพราะไม่
ทราบว่ ท่านผู้แต่งเป็นศิษย์ของผู้ใด หรือเกิดใน
สมัยของกษัตริย์พระองค์ไหน ทำให้สืบค้นประวัติ
ไม่ได้

ข. *ปทรูปสิทธิฎีกา* แต่งโดยพระพุทธรูปยยะ
ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓

ค. *นยาสะทีปิกา* ซึ่งเป็นฎีกาเก่าของคัมภีร์
นยาสะ แต่งโดยมหาอำมาตย์กรมรังวัด (ตันเปียน)
ในรัชสมัยพระเจ้าจระสวา (พ.ศ. ๑๗๗๘ - ๑๗๙๔)

ง. *สัททนีติปกรณ์* แต่งโดยพระอัครควงศ์ใน
รัชสมัยพระเจ้าจระสวา (พ.ศ. ๑๗๗๘ - ๑๗๙๔)

จ. *นirutตีสารมณฺชสา* ซึ่งเป็นฎีกาใหม่ของ
คัมภีร์นยาสะ แต่งโดยพระทราฐานาคะในพุทธ-
ศักราช ๒๑๙๓

ฉ. *สุตตนิทเทศ* แต่งโดยพระสัทธมมโชติपालะ
ในพุทธศักราช ๑๙๙๐

ช. *กัจจายนวินัณณา* แต่งโดยพระมหาวิจิตาวิ
ในพุทธศตวรรษที่ ๒๑

คัมภีร์เหล่านี้กล่าวถึงเรื่องที่พระมหากัจจาย-
นะแต่งกัจจายนไวยากรณ์ไว้ในคันถารัมภกถา
คือ คถาเริ่มคัมภีร์บ้าง กล่าวไว้ในตอนต้นของ
สูตรแรกบ้าง จะเห็นได้ว่า บุรพาจารย์ผู้อธิบาย
กัจจายนไวยากรณ์โดยตรง คือ นยาสะ นยาสะฎีกา
เก่าและใหม่ สุตตนิทเทศ และกัจจายนวินัณณา
หรือท่านผู้อธิบายกัจจายนไวยากรณ์โดยอ้อม คือ
ปทรูปสิทธิฎีกา รวมไปถึงสัททนีติปกรณ์ ได้เห็น
พ้องต้องกันเป็นเอกฉันท์ว่ ผู้แต่งกัจจายนไวยา-
กรณ์ คือ พระมหากัจจายนะ ผู้ได้รับเอตทัคคะ
ในการขยายความย่อให้พิสดาร ผู้เขียนเข้าใจว่
ทัศนะนี้คงกล่าวตามข้อความในคัมภีร์อรรถกถา
ของอปทานว่

อตตโน ปุพฺพปตฺตนา วเสณ กจจายนปฺปรณํ
มหานิรุตฺติปฺปรณํ เนตฺติปฺปรณนฺติ ปฺปรณตฺตยํ
สงฺฆมชฺเชม พฺยาคาสี. (ขุ.อป.อ. ๒/๑/๒๖๔)

“พระมหากัจจายนะได้กล่าวปรณทั้งสาม
คือ กัจจายนปรณ มหานิรุตติปรณ และเนตติ-
ปรณ ในท่ามกลางสงฆ์ โดยเนื่องด้วยความ
ปรารถนาของตน”

ความเป็นมาของคัมภีร์อรรถกถา

เกี่ยวกับคัมภีร์อรรถกถาของอปทาน ขอ
วิจารณ์คัมภีร์นี้สักเล็กน้อย เพื่อประเทืองปัญญา
แก่ผู้อ่านบทความนี้ กล่าวคือ คัมภีร์อรรถกถา
ทั่วไปแต่งโดยอาศัยข้อความจากปถิกนเทศนา
ของพระพุทธเจ้า ที่ทรงแสดงไว้หรือตอบคำถาม
แก่ผู้สงสัยต่างกรรมต่างวาระ และบางส่วนได้
อาศัยคำอธิบายของพระสาวกที่กล่าวสอนหรือ
ตอบคำถามไว้ จัดเป็นตำราที่ได้รับบันทึกไว้ใน
ลักษณะของคัมภีร์ขยายความ เรียกว่ มหาอรรถ-

กถา คือ คำอธิบายอันยิ่งใหญ่ หรือมูลฎีกากถา คือ คำอธิบายดั้งเดิม อรรถกถาเหล่านี้ได้รับสังคายนาไว้ ต่อจากสังคายนาพระไตรปิฎกทั้ง ๓ ครั้ง ในลักษณะที่เป็นคัมภีร์อธิบายความอีกด้วย ดังที่มีปรากฏในคำนำของสี่ลักขณวรรคอรรถกถา เป็นต้น

ต่อมาภายหลังท่านพระมหินทเถระและคณะได้นำพระไตรปิฎกและอรรถกถาไปเผยแผ่ที่ประเทศลังกา แลได้แปลเป็นภาษาสิงหลไว้เพื่อให้กุลบุตรชาวสิงหลเรียนรู้โดยสะดวก (มหาวงศ์-ปริจเฉทที่ ๓๗ คาถา ๒๒๘ - ๒๒๙) ต่อมาต้นฉบับภาษาบาลีสาบสูญไปเพราะภัยพิบัติเกี่ยวกับโจรและอัคคีภัย เป็นต้น เนื่องจากกษัตริย์สิงหลต้องรบพุ่งกับชาวทมิฬและโจรกบฏอยู่เสมอ ทำให้วัดวาอารามถูกเผาในบางคราวที่กษัตริย์สิงหลอ่อนแอ ดังนั้น พระพุทธทศตตะ พระพุทธโฆสอาจารย์และพระธรรมบาล เป็นต้น จึงเดินทางไปประเทศลังกาเพื่อปริวรรตคัมภีร์อรรถกถาดังกล่าวมาเป็นภาษาบาลี ซึ่งมีชื่อใหม่ว่า สังคหฎีกากถา คือ อรรถกถาประมวลความ ทั้งนี้เพื่อให้กุลบุตรที่เข้าใจภาษาบาลีในนานาประเทศสามารถอาศัยคัมภีร์อรรถกถาเพื่อทำความเข้าใจพระพุทธพจน์อย่างถูกต้องตรงตามพุทธาธิบาย

ข้อบกพร่องบางอย่างในคัมภีร์อรรถกถา

อย่างไรก็ตาม สังคหฎีกากถาดังกล่าว มีการเพิ่มเติม ความเชื่อ ของ คน ใน ยุค นั้น บ้าง

การทำปฐมสังคายนา

อธิบายตามคัมภีร์ยาของสันสกฤตบ้าง ทำให้ข้อความบางแห่งในอรรถกถาของอปทาน ผิดกับหลักวิทยาศาสตร์ปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น

ก. เรื่องพระจันทร์กว้าง ๔๙ โยชน์ พระอาทิตย์กว้าง ๕๐ โยชน์ เป็นต้น พบในสมันตปาสาทิกา (วิ.มหา.อ. ๑/๑/๑๑๒) และวิสุทธิมรรค (วิสุทธิ. ๑/๑๓๗/๒๒๖)

ข. เรื่องกระดูกตาตุ่ม พบในวิสุทธิมรรค (วิสุทธิ. ๑/๑๙๐/๒๗๗) แต่กระดูกตาตุ่มเป็นเพียงตุ่มปลายของกระดูกแข้งเท่านั้น ถ้าท่านนับกระดูกตุ่มจริง ก็ควรนับกระดูกที่บวมออกมาคล้ายตาตุ่มที่ข้อมืออีกด้วย แต่ท่านมิได้นับเช่นนั้น แม้ในคัมภีร์มหาอรรถกถาฉบับดั้งเดิม ก็ได้ไม่นับกระดูกตุ่มไว้ เพราะคัมภีร์มูลฎีการะบุว่า กระดูกตุ่มไม่พบในคัมภีร์มหาอรรถกถา (อภิ.วิ.มูลฎีกา ๒/๓๕/๓๖๘)

แม้ข้อความดังกล่าวจะขัดแย้งกับวิทยาศาสตร์ในยุคปัจจุบัน ก็ถือว่าไม่ใช่ข้อบกพร่องที่ร้ายแรง เพราะไม่เกี่ยวกับสัทธรรมของพระพุทธเจ้าแต่อย่างใด

เรื่องราหูอมจันทร์

ส่วนเรื่องที่กำลังกล่าวถึงจันทร์เทพเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าในเวลาที่เราหุอมจันทร์นั้น พบในสังยุตตนิคาย สคาถวรรค จันทิมสูตร นักวิชาการบางท่านในเมืองไทยไม่เห็นด้วยกับเรื่องนี้ เพราะเข้าใจว่าเป็นเรื่องธรรมชาติที่เราหุอมจันทร์ แต่ผู้เขียนเห็นว่าเรื่องนี้เป็นไปได้ เพราะดวงจันทร์ก็มีจันทร์เทพเฝ้ารักษาอยู่เหมือนดวงอาทิตย์ที่มีสุริยเทพรักษาอยู่ ทั้งจันทร์เทพ สุริยเทพ และอสุรินทรหุ มีระบุชื่อไว้โดยตรงในมหาสมัยสูตร เมื่อราหูอมจันทร์ก็ทำให้จันทร์เทพบุตรสะดุ้งตกใจ จึงเข้าไปกราบทูลพระพุทธเจ้าเพื่อขอเป็นที่พึ่ง เมื่อเทพ

พระพุทธโฆสภิกขุ วิจารณ์คัมภีร์วิสุทธิมรรค

ทั้ง ๓ องค์มีชื่อปรากฏโดยตรงเช่นนี้ เรื่องราหูอมจันทร์จึงไม่ใช่เรื่องที่แต่งเพิ่มเข้ามาภายหลังอย่างแน่นอน

ข้อบกพร่องของอปทานอรรถกถา

ขอย้อนไปกล่าวถึงคัมภีร์อปทานอรรถกถา คำนำโมคคัลลานไวยากรณ์ (หน้า ๓) กล่าววิจารณ์ว่า “แม้คัมภีร์ดังกล่าวจะเป็นตำราระดับอรรถกถา ก็มีความน่าเชื่อถือน้อย โดยเห็นได้จากเนื้อหาของคัมภีร์นั้น อีกทั้ง พระชัมพูทีปธชะ (อุตจองสยาตอ) ผู้แต่งคัมภีร์นิสสัยของอปทานอรรถกถา ก็ได้ให้ความสำคัญกับคัมภีร์นี้มากนัก” จึงถือว่าอปทานอรรถกถาเป็นตำราอรรถกถาที่โบราณจารย์มิได้เชื่อถือมาก เหมือนอรรถกถาฉบับอื่น ดังนั้น เรื่องที่คัมภีร์อรรถกถาฉบับนี้กล่าวว่า พระมหากัจจายนะเป็นผู้แต่งกัจจายนไวยากรณ์ จึงไม่ได้รับการเชื่อถือจากนักวิชาการรุ่นหลัง

คำคัดค้านของนักวิชาการรุ่นหลัง

แม้คัมภีร์อปทานอรรถกถาดังกล่าวและนยาสะ เป็นต้น จะเห็นวกัจจายนไวยากรณ์เป็นตำราที่รจนาโดยพระมหากัจจายนะ ผู้เป็นมหาสาวกในสมัยพุทธกาล แต่คำนำโมคคัลลานไวยากรณ์ (หน้า ๓) ได้แสดงความเห็นในเรื่องนี้ว่า

“การที่ปุรพาจารย์ผู้แต่งคัมภีร์นยาสะ เป็นต้น กล่าวว่า พระมหากัจจายนะเป็นผู้รจนา กัจจายนไวยากรณ์นั้น เป็นเพียงอุบายที่ทำให้กุลบุตรเกิดศรัทธา เพื่อให้ศึกษาเล่าเรียนอย่างจริงจัง”

ความเหมาะสมในประเด็นนี้

ส่วนคำนำภาษาบาลีของสัททนีติปกรณ์ (สุตตมาลา หน้า ๓) แสดงความเห็นว่ “ท่านพระมหากัจจายนะคงจะแต่งสูตรบางส่วนไว้เป็นเบื้องต้น ซึ่งมีได้บริบูรณ์เหมือนกัจจายนสูตรที่พบในปัจจุบัน ซึ่งผู้รู้รุ่นหลังเพิ่มเติมขึ้นให้สมบูรณ์ และกัจจายนไวยากรณ์ฉบับสมบูรณ์ ก็มีบาทฐานมาจากสูตรที่พระมหากัจจายนะแต่งไว้ก่อน ดังนั้น ท่านผู้แต่งคัมภีร์นยาสะ เป็นต้น จึงกล่าวว่า เป็นตำราที่แต่งโดยพระมหากัจจายนะ”

ผู้เขียนเห็นด้วยกับข้อความข้างต้น เพราะท่านผู้แต่งคัมภีร์นยาสะ เป็นต้นนั้น เป็นผู้เชี่ยวชาญภาษาสันสกฤต คงต้องรู้เป็นอย่างดีว่ กัจจายนไวยากรณ์อาศัยคัมภีร์กาดันตระที่แต่งในราวพุทธศตวรรษที่ ๖ เป็นหลัก เพราะมีเนื้อหาที่เป็นสูตร ลำดับสูตร ชื่อเรียก และวิธีประกอบรูปศัพท์ คล้ายคลึงกับคัมภีร์กาดันตระมากกว่า ปาณินิไวยากรณ์ แต่เพราะพระมหากัจจายนะเป็นผู้แต่งสูตรบางส่วนไว้ก่อน จึงกล่าวว่เป็นตำราที่พระมหากัจจายนะรจนา

ผู้เขียนได้กล่าวถึงทศนะที่ ๑ ที่กล่าวว่ “พระมหากัจจายนะในสมัยพุทธกาลเป็นผู้รจนา” ส่วนทศนะที่ ๒ ที่กล่าวว่ “พระมหากัจจายนะรจนาสูตร พระสังฆนัที่รจนาวุตติ และพระพรหมทัตตรจนาอุทาทธรม” มีรายละเอียดดังจะกล่าวต่อไป 🙏

(อ่านต่อฉบับหน้า)

ในประสบการณ์

พระมหาไพโรจน์ ญาณกุสโล (นิรัญรักษ์) ป.ธ.๙

ประสบการณ์สอบสนามบาลี ๑๒

"การเรียนรู้ปริยัติคือการปฏิบัติไปในตัว"

เราต้องเรียนพระปริยัติอันเป็นข้อมูลคำสอนของพระพุทธเจ้า ต้องมาเรียนด้วยตนเอง ทางโลกนั้นโยมผ่านกันมาเยอะแล้ว ผ่านมาเยอะกว่าอาตมาอีก พอได้แล้ว น่าจะรู้แล้วว่า ทางโลกเป็นอย่างไร สารระสำคัญอยู่ที่ไหน ได้สารระอะไรบ้าง หันมาเดินทางธรรมได้แล้ว อาตมาบวชตั้งแต่อายุ ๑๓ ปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ ณ วัดบ้านค่าย จ.ระยอง บวชยาวนาน ก่อนบวช โยมพ่ออาตมาบอกว่า “กูรู้ว่ามึงชอบเรียน แต่กูไม่มีเงินส่งมึงเรียน เตียวกูจะพามึงไปบวชเรียน” แต่ไม่เคยถามอาตมาสักคำว่า “ไอ้โรจน์ มึงอยากเรียนไหม อยากบวชไหม” (ชื่อเล่นชื่อโรจน์) ไม่เคยถามเลยนะ แสดงว่าอาตมาเป็นลูกที่ดี พ่อว่ายังไงก็ว่าอย่างนั้น

พออายุ ๑๗ ปี โยมพ่อบอกว่าอยากให้ลาสิกขา ในใจอาตมาก็คิดว่าผันไปเถอะ สายไปแล้ว เพราะว่าได้ตัดสินใจว่าจะบวชอยู่ยาวตั้งแต่อายุ ๑๖ ปีเป็นต้นมาแล้ว ซึ่งสมัยนั้น จำพรรษาเรียนอยู่ที่วัดท่ามะโอ จ.ลำปาง คือปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ ได้ตัดสินใจจะเดินทางนี้ตลอดไป ตั้งแต่นั้นมา แล้วก็มุ่งหน้าเดินจริงจัง ดังนั้น ในเมื่อเรามุ่งหน้าจะเดินทางนี้แล้ว เราก็ต้องตั้งใจเดินให้มันเต็มทีไปเลย ไม่ต้องคิดอะไรมากมายว่าตายแล้วจะไปไหน ทำไม่ต้องตายด้วย โรคอะไร มันจะเกิดกับเราไหม อย่าคิดมาก อะไรจะเกิด มันก็เกิด ถ้ามีสาเหตุที่จะทำให้เกิด ถ้าไม่มีสาเหตุที่จะให้เกิด มันก็ไม่เกิด จะเกิดหรือไม่เกิด ขึ้นอยู่กับสาเหตุ คือกรรมที่เราเป็นผู้กระทำไว้ แต่มัน

นักศึกษาบาลีใหญ่ที่สอบได้และรับประกาศนียบัตร รุ่นที่ ๕ ในปีการศึกษา ๒๕๒๙ (พระมหาไพโรจน์ นังริมสุดทางโต๊ะหมู่)

อาจจะเกิดขึ้นมา ก็เพราะเราคิดมากไปเองนั่นแหละ ดังนั้นอย่าคิดมาก เรามีโอกาสทำความดีแขนงใด เราก็ตั้งใจทำจริงจัง เต็มความตั้งใจเข้าไป มันเพิ่มอานิสงส์ตนเองให้วิคุณมากยิ่งขึ้น ถ้าโยมเรียนอภิธรรมมา เราจะเข้าใจในประเด็นนี้ได้ทีเดียว

ดังนั้นจึงอยากฝากไว้ว่า ขอให้พวกเราตั้งใจเรียน โดยเรียนไปเรื่อยๆ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เรียนตามวันตามเวลาที่เรากำหนดไว้ให้ได้ ไม่ต้องโลภมากอยากที่จะเรียนเร็ว รู้เร็ว ชำนาญเร็ว ให้ตั้งใจเรียนให้เป็นเวลา ตามเวลาก็ขอให้ทุกท่านที่เดินทางถูก และเดินถูกทางแล้ว เดินทางที่ถูกให้ได้ตลอดไป ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ต่อให้เราไม่ได้เดินทางนี้ ต่อให้เราเดินทางอื่น หรือทางไหนก็แล้วแต่ มันก็ต้องเกิดอยู่แล้ว เวลามันจะเกิดอะไรขึ้น เราก็ไม่สามารถรู้ล่วงหน้าได้

อย่างที่ยกตัวอย่างว่า ถ้าพระอรียะท่านรู้ล่วงหน้า ว่าท่านจะได้เป็นพระอรียะแน่นอน พอท่านเป็นพระอรียะไปแล้ว ท่านก็อยากจะบอกพวกเราที่ยังเป็นปุถุชนอยู่ว่า อย่าไปทำเลย บาปนะ เพราะวันข้างหน้า ชีวิตของทุกคนจะต้องจบด้วย

บุญ ไม่ได้จบด้วยบาป เข้าใจคำว่า “ชีวิตจบด้วยบุญใหม่” ก็คือว่า คนเราถ้าจะเอาความสุขอย่างแท้จริง มันต้องไปด้วยบุญ มันไม่ได้ไปด้วยบาป ความสุขที่เกิดจากบาป เกิดจากอกุศลนี้ มันเป็นความสุขที่เราตั้งสมมติฐาน หรือเราปลอบใจตนเองว่ามันสุข แต่ความจริงแล้วไม่ใช่สุขที่แท้จริงแต่อย่างใดเลย มันเป็นสุขหลอกๆ เรื่องเหล่านี้เจ้าตัวเท่านั้นที่จะรู้ได้ดีกว่าบุคคลอื่น สุขก็คือสุข ทุกข์ก็คือทุกข์ “ไม่มีสุขปนทุกข์ ไม่มีทุกข์ปนสุข” นี่คือเรื่องจริงนะ จึงอยากให้พวกเราทุกท่านที่กำลังเรียนอยู่ และกำลังจะเข้ามาเรียนนี้ หรือที่จบไปแล้ว ตั้งใจเรียนให้เต็มที่ โดยดูพวกอาตมาเป็นตัวอย่างก็ได้

สมัยอาตมาเป็นสามเณร เป็นพระหนุ่ม โดยเฉพาะตอนเป็นพระหนุ่มอยู่ที่ประเทศเมียนมา หลวงพ่อที่อาตมาไปเรียนกับท่าน ท่านเป็นพระผู้ทรงพระไตรปิฎกรูปที่ ๔ ของเมียนมา ท่านจบตอนอายุ ๒๗ ปี ถือว่าอายุน้อยที่สุดในโลก ปัจจุบันนี้ ๔ ปีจบหลักสูตรการทรงจำพระไตรปิฎก พออาตมาไปอยู่กับท่าน อาตมาสังเกตท่านอยู่ตลอด พระทั้งวัดนี้กลัวท่านมาก พอหลวงพ่อดูเดินลงจากกุฏิ พระทั้งวัดนี้หลบหมด

เลย วันแรกๆ อาตมาไม่หลบ พระเณรก็ชวน อาตมาให้หลบ หลบก็หลบ พอตอนหลังหลบ ไม่ได้ ตอนนั้นยังเป็นสามเณรอยู่หลวงพ่อก็เรียก “ญาณกุลละ” ท่านเรียกชื่อมาตรงๆ อย่างนี้ ยิ่งงี้ก็คงจะหลบ จะหนีไปไหนก็ไม่ได้ เมื่อท่าน เรียกชื่อเรา ก็ต้องพนมมือเดินออกไป เข้าพบ ท่าน พอนานเข้าๆ ก็สงสัยในตัวครูบาอาจารย์ ว่าทำไมท่านไม่ปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติน่าจะบรรลุนะ เพราะท่านเก่งปริยัติมาก สงสัยตลอดมาเลย แต่ไม่กล้าถามท่าน จนกระทั่งท่านมรณภาพไป ไม่ได้ถามเลยนะ

บางสิ่ง เราตั้งคำถามอยู่ในใจเราเอง อยากจะถามมากๆ แต่ไม่ได้ถาม สุดท้ายผู้ให้คำตอบก็คือใจเราเอง ในวันที่เรามีความรู้ถึงจุดนั้นๆ แล้วนั่นเอง มาถึงวันนี้ อาตมาได้คำตอบจากการตั้งคำถามอยู่ในใจ ไม่เคยถามใครออกไปทางวาจา ว่าทำไมไม่ปฏิบัติฯ คำตอบที่ได้แล้วก็คือว่า “**การเรียนปริยัติคือการปฏิบัติไปในตัว**”

โยมอาจจะไม่เคยได้ยินสำนวนแบบนี้ในที่ไหนในโลกมาก่อนนะ

ที่ว่า “การเรียนปริยัติคือการปฏิบัติไปในตัว” ในตำรา อธิบายคำว่า ปริยัติศาสนะ (ปริยัติ) ไว้ ๒ อย่าง คือ ๑. ข้อมูลธรรมะของพระพุทธเจ้า ที่ฟังศึกษาเล่าเรียนรู้ไว้ และ ๒. ข้อมูลธรรมะของพระพุทธเจ้าที่ศึกษาเรียนรู้มาแล้ว ที่จะต้องสอนต่อไป เผยแผ่เผยแพร่ออกไป ต่อๆ ไป ได้ให้คำอธิบายไว้ ๒ ประเด็น ส่วนปฏิบัติศาสนะ

อธิบายไว้เพียงแค่ประเด็นเดียวว่าเป็นข้อมูลที่เรจะต้องปฏิบัติอย่างเดียว นั้นแปลว่า ปริยัติศาสนะ หรือพุทธปริยัติศาสนะนี้ ต้องเรียนด้วย และต้องสอนต่อด้วย ขณะเรียนถามว่าเรียนอะไร ก็เรียนคำสอนของพระพุทธเจ้า ขณะเรียนคำสอนของพระพุทธเจ้า จิตใจเป็นบุญหรือเป็นบาป เป็นกุศลหรืออกุศล ก็ต้องเป็นบุญ

เมื่อจิตเป็นบุญ ถ้าไม่ใช่เป็นการปฏิบัติไปในตัว แล้วจะเป็นการใดหรือ จะเป็นการทำความเสียหายหรือ จะเป็นการทำบาปหรือ ถ้ามั่นใจ ถ้าใจเป็นกุศลก็จบเลย ไซ้ใหม่ เพราะใจเราจะเป็นกุศลจากอารมณ์ใดก็ได้ แต่ที่สำคัญคือใจเราต้องเป็นกุศลได้จริงแท้แน่นอน ในเมื่อใจเรารับรู้รับทราบข้อมูลธรรมะ จากการที่เราเรียนอยู่แล้ว มันเป็นกุศลแน่นอน จะไม่เป็นการปฏิบัติไปในตัว แล้วจะเป็นการอะไรไปในตัวละ

อาตมาก็เลยมารู้ว่า อ้อ หลวงพ่อใหญ่วัดท่ามะโอก็ดี (หลวงพ่อธัมมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต) หลวงพ่อพระผู้ทรงพระไตรปิฎกก็ดี ซึ่งเก่งมากทั้ง ๒ รูป ท่านบอกทางอ้อม สอนทางอ้อมว่าอย่างไร ท่านบอกทางอ้อม ประมาธว่า แม้ว่าท่านไม่รู้ว่าอาตมาสงสัย อยากจะถาม แต่ท่านก็ตอบทางอ้อมว่า “**ไฟโรจน์ เดี่ยวก็รู้เอง ถ้าไฟโรจน์ยังคลุกคลีกับพระพุทธปริยัติศาสนะอยู่ ถ้าไฟโรจน์ไม่ตายซะก่อน ไฟโรจน์จะรู้ด้วยตนเอง หรือถ้าไฟโรจน์โตอายุเท่าหลวงพ่ofireoจน์ก็จะต้องรู้แน่นอน**”

อาตมาตั้งคำถามอยู่ในใจ ไม่เคยถามใคร แต่ไม่เคยตั้งคำถามนี้ไป เพราะเราสงสัย พอมาถึงวันนี้ มารู้อแล้วว่า อ้อ เป็นอย่างนี้เอง ไม่เช่นนั้น ปริยัติศาสนะจะมีประโยชน์แก่ปฏิบัติศาสนะ และปฏิเวธศาสนะได้อย่างไร เข้าใจแล้วๆ แม้จะมีคนโจมตีว่า จะเรียนไปทำไม ปฏิบัติดีกว่า เราไม่

คัดค้านการปฏิบัติ แต่เราไม่ปฏิเสธการเรียน การเรียน การอ่านเป็นพื้นฐานที่ดี และสำคัญ เป็นหนึ่ง

อย่างที่อาตมาบอกว่า การเรียนรู้ข้อมูลทาง ปริยัติ เป็นพื้นฐานที่ดีต่อบริษัท เหมือนกับที่เคย พูดในครั้งก่อนๆ ว่า **ขนาดเรียนยังไม่ค่อยจะรู้ ถ้าไม่เรียน แล้วคุณจะรู้อะไร** พูดแบบชัดๆ เอาชัดๆ นะว่า **“ขนาดเรียนคุณยังไม่ค่อยจะรู้ ถ้าคุณไม่เรียนแล้วคุณจะรู้อะไรได้อย่างไร”** ชัดไหม เอาภาษาโบราณมาพูดเลยนะ

ขนาดเรียนยังไม่ค่อยจะรู้ แล้วถ้าไม่เรียน จะรู้ได้หรือ หรือเป็นพระปัจเจกพุทธ เป็นพระ- พุทธเจ้าหรือ จิ๊งรู้เอง ตรัสรู้เองได้ ยุคนี้อาจจะ ตรัสรู้เอง ขนาดเรียนยังไม่ค่อยจะรู้ แล้วถ้าไม่ เรียนจะรู้ได้อย่างไร

เมื่อรู้ไม่ได้ รู้ไม่ถูกต้อง ปฏิบัติที่ไร้ปริยัติ มันจะชัดเจน มีผลต่อบริษัทได้หรือ

อาตมาจึงต้องปักหลักสอน โยมจึงต้องปัก หลักเรียน ถ้าสังเกตให้ดี อาตมานี้ชัดเจนนะ ไม่ได้อวด ไม่ได้อ้างนะ พูดความจริง เน้นสอน เป็นหลัก เพราะยึดมั่น ไม่ได้ยึดติดนะ ในความ เข้าใจที่ถูกต้องว่า **“การสอนปริยัติ เป็นการ หว่านเมล็ดพันธุ์พืชธรรมะของพระพุทธเจ้า**

ให้กระจายเกิดขึ้นในหลายพื้นที่จิตใจ ของคน” เพราะวันข้างหน้า อาตมาก็ต้อง มรณภาพ แล้วที่เรียนมา ถ้ายังไม่สอนให้ใคร เลย ไปเรียนมาทำไมตั้งนาน เสียเวลาตั้ง ๑๘ ปี ไปเรียนมา ๑๘ ปีนะ กลับมาประเทศไทยนี้ครบ ๑๕ ปีเต็มแล้ว ตั้งแต่เดือนที่แล้ว เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม เพราะเดินทางกลับมาประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๓ เดือนกรกฎาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ เต็ม ๑๕ ปีแล้ว

เอา ไปต่อ เรียนต่อ สอนต่อ トラบใดที่ยังมี ลมหายใจ การเรียนพระปริยัติจำต้องมีต่อไป 🙏

ที่มา : บางส่วนจากโอวาท “พุทธปริยัติศาสน ปาฬิสททมูลก” ในวันปฐมนิเทศ นักศึกษาปริญญาสุตสี บัณฑิตรุ่น ๙ ณ วัดพิชยญาติการามวรวิหาร กทม. วันอาทิตย์ที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๓

- ขออนุโมทนาบุญผู้ร่วมจัดพิมพ์วารสารฉบับนี้**
๑. ชมรมกัลยาณธรรม
 ๒. คุณจิรวรรณ ศิริจิตร และครอบครัว
 ๓. คุณสุวพร หทัยสุทธิธรรม และครอบครัว
 ๔. พล.อ.ต. สมโกศ-คุณสุจิตรา หงส์ไกรและครอบครัว
 ๕. คุณพ่อวัชรระ-คุณแม่ทองสุข โลทารักษ์พงศ์ และครอบครัว

ภาษารัฐ นายธรรมดา

สหทหาภาษาบาลี ตอน ๑๒

โหนโต ปาฬิภาณโน.- เรียนนักพูดภาษาบาลีที่รักและเคารพทุกท่าน

อิมสมิ อธิการะ - ในช่วงเวลาต่อไปนี้

ตุมหากั ปาฬิภาสุปเทสั ภาสิสสามิ. - กระผมจักได้นำเสนอหลักภาษาบาลี แต่มิตรรักทุกท่าน

ตุมหะ สาธุกั สุนาถ มนสิกรโธ. - ขอท่านทั้งหลายจงตั้งใจสดับเถิด

สำหรับฉบับนี้ กระผมจะขอพามิตรรักนักบาลีทุกท่านท่องเที่ยวไปในโลกแห่งอาชยาดบ้าง

กินาม อาชยาดั ? - “อาชยาด” คืออะไร

อาชยาดั นาม กุริยาปท. - ตอบว่า อาชยาดก็คือ คำกุริยา

อนึ่ง : คำกุริยาทุกคำ ไม่จำเป็นต้องเป็นอาชยาด อาจเป็น กิตกั ก็ได้ แต่ กิตกั แม้จะมี

ความหมายเป็นกริยาได้ แต่ก็ยังมีสถานภาพเป็นนาม อยู่ดี ทั้งนี้ เพราะคำที่เป็นกิตกัทุกคำล้วนจัดเป็นนาม ลงวิภิตนาม จึงมิใช่ กุริยาแท้

ตสมาชช - ฉะนั้น วันนี้

อาชยาดเมว วทามิ. - กระผมจะนำเสนอเฉพาะกริยาอาชยาดเท่านั้น

มีคำกล่าวไว้ในโบราณกาลดังนี้ว่า “ราชตุลยา กุริยา นาม, อมจจา วีย การกา.” การกะ (นามที่ทำหน้าที่ช่วยกริยาให้สำเร็จ) เปรียบเหมือนอำมาตย์ ส่วนอาชยาด (กริยา) เปรียบเหมือนกับพระราชา.

ในแวนแคว้นหนึ่ง ย่อมประกอบด้วยองค์แห่งความเป็นรัฐอยู่ ๗ องค์ประกอบด้วย

(๑) สามิ=พระราชา (๒) อมจโจ=อำมาตย์ (๓) สขา=พันธมิตร (๔) โภโส=พระคลัง

- (๕) **ทศุคฺ**=ป้อมปราการ (๖) **วิชิตฺ**=ประเทศ
 (๗) **พล**=กำลังพล

ในบรรดา ๗ อย่างนั้น ฟังทราบว่าเป็น

พระราชามีหนึ่งเดียว ต่อหนึ่งประเทศ ส่วน
 อำมาตย์ (องคมนตรี) มีหลายท่านฉนั้นใด ใน
 ประโยคภาษาบาลีหนึ่งๆ ก็ฟังทราบว่ามีองค์
 ประกอบหลายอย่างคือ **อาชยาด ๑ บท** และ
การกะหลายบท รวมไปถึง **อการกะ** ต่างๆ อีก
 (อการกะ เปรียบเสมือน**ไฟฟ้าประชาชน**ของ
 ประเทศ ว้าว !)

สรุปโครงสร้างพื้นฐานของประโยคภาษา
 บาลีได้ว่า มีองค์ประกอบหลักอยู่ ๓ องค์

การกะ	อการกะ	กริยา
บุริโส	สีฆิ	คจจติ
บุรุช	เร็ว	ไป

“บุรุชไปเร็ว”

ลำดับการแปลภาษาบาลี เป็นภาษาไทยเรา
 นั้นขึ้นอยู่กับลำดับคำพูดในภาษาไทย ซึ่งส่วน
 ใหญ่โบราณท่านกำหนดไว้ ๔ ลำดับ คือ

๑. **อาลปนะ** (คำร้องเรียก)
๒. **นิบาตต้นข้อความ** (เช่น ทิ, จ, ปน)
๓. **กาลสัตตมมี** (คำที่บอกกาลเวลา ซึ่งนิยม
 ลงท้ายด้วยสัตตมมีวิภัตติ รองลงมาคือ พุติยาวิภัตติ
 กับ ตติยาวิภัตติ)
๔. **ประธาน** (คำกัตตุการกะ หรือ กัมม
 การกะ)
๕. **บทที่เนื่องด้วยประธาน** (มักเป็น
 วิเสสณะ)
๖. **กริยาในระหว่าง** (กริยารองหรือที่
 เรียกว่าอภันตรกริยา ซึ่งเป็นกริยาที่ทำก่อน
ประธานกริยา (อาชยาด) ได้แก่ กริยาที่ลงท้าย
 ด้วย อนต ปัจจัย ฆานปัจจัย และกลุ่ม ตวา ปัจจัย

๗. **บทที่เนื่องด้วยกริยาในระหว่าง** (หมาย
 เอาบทต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับกริยานั้น ซึ่งอาจ
 จะเป็นกรรมเป็นกรณะ หรือ การกะอื่นๆ ที่
 นอกจากกัตตุการกะก็เป็นได้ หรือ บทกริยา-
 วิเสสณะ ที่กริยานั้นขยาย)

๘. **กริยากุมพากย์** หมายถึง กริยาอาชยาด
 และกริยากิตก์ ซึ่งเป็นประธานกริยาของประโยค

๙. **บทที่เนื่องด้วยกริยากุมพากย์** (ซึ่งหมาย
 เอาบทต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับกริยานั้น ซึ่งอาจจะ
 เป็นกรรมเป็นกรณะ หรือ การกะอื่นๆ ที่นอกจาก
 กัตตุการกะก็เป็นได้ หรือ **บทกริยาวิเสสณะ** ที่
 ขยายกริยานั้น)

นี่คือลำดับคำแปล (**อตถโยชนกุกโม**) ใน
 ภาษาไทยครับ ไม่เกี่ยวกับภาษาอื่นๆ เช่น อังกฤษ
 พม่า ลังกา ลาว กัมพูชา แต่โดยประการใด

คำเตือน : ก่อนแปลนั้น ผู้แปลควรมีสัมมู-
 สำนึก (โอจิตย) ว่า “เรากำลังแปลภาษาอะไร
 เป็นภาษาอะไรอยู่ ควรรู้โครงสร้างทั้งของภาษา
 ต้นฉบับและภาษาปลายทางให้ดี จากนั้น จึงแปล
 ให้ได้สำนวนปลายทางที่สละสลวยงดงาม ทั้งโดย
 อรรถะและพยัญชนะ ที่สำคัญคือ **ต้องซื้อสัตย์ต่อ
 ต้นฉบับ** ต้องเป็นมืออาชีพ รับผิดชอบต่อคำแปล
 ทุกคำ อย่าสักแต่ว่าแปลแบบสุ่มๆ เพราะท่านผู้
 แปลคือบุคคลผู้สื่อสารระหว่างผู้เขียนต้นฉบับ
 กับผู้อ่านสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแปล
 พระคัมภีร์ใหญ่ๆ สำคัญๆ เช่น **พระไตรปิฎก,
 อัญญฎถา, ฎีกา และกลุ่มคัมภีร์ไวยากรณ์ใหญ่**
 มี กัจจายนะ โมคคัลลานะ และสัททนิติ เป็นต้น
 นั้น ผู้แปลจะต้องทำงานหนัก ศึกษาข้อมูลให้
 รอบด้าน ทั้งในแง่ของภาษาโวหารและสภาวะ
 ธรรม เพื่อให้ได้คำแปลที่สมบูรณ์ทั้งสัททนะ (สัทท
 ยุตติ) และอรรถะ (อตถยุตติ) ดังนั้น ก่อนแปล จึง
 ควรทอ้งมนต์คาถา ๒ บทนี้ให้ขึ้นใจครับ

๑. ปฐม กเร ปทจเฉท
สมาสาที ตโต กเร
สมาสาท กเต ปจฉา
อตถ นิยยาถ ปณทิตโต.

ก่อนที่จะทำการแปลนั้น ผู้แปลจะต้องตัดคำสนธิ (ถ้ามี) จากนั้น ควรทำการวิเคราะห์สมาส, ตัทธิธ และกิตก์ ส่วนคำ ๖ ประเภท คือ อาชยาต, รุพหีบท, นิบาต, อุปสรรค, ฮาลปนะ และสรรพนาม ไม่ต้องตั้งรูปวิเคราะห์ (ตั้งประโยคนิยามความหมาย) เพียงแต่พยายามทำความเข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำเหล่านั้นก็พอ ซึ่งเมื่อใดทำความเข้าใจคำแต่ละประเภทแต่ละชนิดแล้ว หมายความว่า เมื่อได้ทำ **ปทวิจย** ครบทุกคำแล้ว จากนั้นจึงค่อยลงมือแปล

แต่อย่าเพิ่งเขียนะครับ ต้องนึกถึง **อุปทสะ** (หลักการ) ของคานานี้ก่อนครับ

อตถา ปกรณา ลิงคา
โอจิตยา กาลเทสโต
สททตถา วิภซียนติ
น สททาเยว เกวล.

ทันทีที่เห็นศัพท์ผู้แปลไม่ควรรีบแปล แต่พึงแปลความหมายของศัพท์โดยพิจารณาถึงอรรถะ [ตัวจริงของสิ่งนั้นๆ] - ปกรณะ [สถานการณ์] - ลิงคะ [ชนิดของคำศัพท์] - โอจิตยะ [ความสมเหตุสมผล] - กาละ [เวลา] - เทสยะ [ถิ่นฐาน] เป็นต้น ที่เกี่ยวข้องกับศัพท์นั้นให้เรียบร้อยก่อน แล้วจึงค่อยลงมือแปล

ซึ่งหากว่า ผู้แปลได้มีการเตรียมพร้อมตามที่กระผมเสนอแนะ (ตามแนวทางของบัณฑิตผู้ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของเรา ท่านวางไว้) เช่นนี้ รับรองว่า “ผลงานการแปลของท่าน ย่อมมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับนับถือจากบัณฑิตผู้รู้อย่างแน่นอนครับ เช่น เมื่อแปลพระไตรปิฎกถูกต้อง ก็ทำให้ผู้อ่าน

เข้าใจตรงกับที่พระพุทธรองค์ทรงประสงค์หมายเอา (พุทฺธาธิปไตย) แต่หากแปลผิด โทษก็อาจเกิดแก่ผู้แปลได้ แม้ผู้แปลนั้นจะมีได้มีเจตนาก็ตาม ทั้งนี้เพราะได้นำเสนอเผยแพร่คำสอนซึ่งผิดแผกจากพระพุทธรประสงค์ เป็นเหตุให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจผิด ประพฤติตามผิด ไม่ได้ผลตามที่พระพุทธรองค์ทรงมุ่งหวัง ดูแล้วอาการหนักทีเดียวครับ จึงใคร่ขอย้ำเตือน (ทั้งตนเองและคนอื่น ผู้ริจะแปลพระไตรปิฎกทุกท่าน) ให้เกิดจิตสำนึกรับผิดชอบงานแปลของตนๆ ด้วยมิฉะนั้นแล้ว แทนที่ท่านจะได้สร้างบุญกุศล ก็กลับตาลปัตรเป็นการสร้างขยะวิชาการแทนก็ได้ นะครับ

ขมถ เม พหุ ภาสमानสฺส - *ขอภัยที่พูดมากไปหน่อย* อารัมภทออกนอกทางเสียวยังไม่ได้โอกาสเอ่ยถึงอาชยาตตามที่ปฏิญญาไว้เลย ไว้โอกาสหน้าก็แล้วกันนะครับ

สทา ตุมहे สามาชิเก ปิยายามิ. - *ยังรักสมาชิกทุกท่านเสมอครับ*

อุโยชนกถา

ทิวเส ทิวเส นิจจ

ปิฎกั โสคตฺ สุณ

อุโภ อตเถ สมหาทาย

ภียโย ภียโย วิโรจติ.

อยากมีความรู้ให้ดูพระธรรมคำสอนของพระสุคตเจ้าในพระไตรปิฎก (ฉบับภาษาบาลี) ทุกๆ วัน แล้วท่านจะได้รับอรรถประโยชน์ทั้งสองคือโลกียตถะและโลกุตตรัตถะ หรือที่ภูษุทธิมิกัตถะและสัมปรายิกัตถะ อย่างแน่นอนอนครับ

อาคามิโปตถเก ปุนปี ปสสาม

พบกันใหม่ฉบับหน้า

อลเมตดาวตา

ฉบับนี้พอแค่นี้ก่อนครับ

มองเทศ-มองไทย

วิเทศทัยย์

ตำนานพระเจ้าลียบโลกฉบับลังกา ตอน ๕

ปัญจมบรรพ

ครั้นพระมหินทเถระผู้เป็นเจ้าของได้ถวายพระพรพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ ผู้เป็นใหญ่เหนือนิกรชนบนเกาะลังกา ด้วยการสำแดงอรรถาธิบายเกี่ยวกับพุทธนิทาน ว่าด้วยพระพุทธเจ้าโกนาคมนะผู้ทรงเป็นบรมพิชิตมาร ได้เสด็จมาลังกาทวิปพร้อมทรงบำเพ็ญโลกกตถจริยาสงเคราะห์ชาวเกาะลังกาทุกตัวคน จนสามารถบรรลุธรรมาภิสมัยเป็นจำนวนมาก และส่วนที่เหลือนับรับไตรสรณคมน์นับถือพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่งแห่งตน แลต่างพากันศรัทธามั่นคงในบวรพระพุทธศาสนาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นแล จนตราบเท่าอายุแห่งพระศาสนาของพระโกนาคมนะพุทธเจ้าผู้ทรงคุณอันประเสริฐ

ครั้นแล้วพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ กษัตริย์ผู้เป็นใหญ่เหนือเกาะลังกา ได้ทูลถามพระมหาเถระว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า พระพุทธมหากุณา-

ธิคุณต่อปวงชนชาวเกาะลังกานั้น มีเพียงพระพุทธเจ้าโกนาคมนะพระองค์เดียวหรือ ? พระพุทธเจ้าพระองค์อื่นผู้เคยบำเพ็ญโลกกตถจริยาต่อชนชาวเกาะลังกายังมีหรือไม่หนอ ?

พระมหาเถระทูลว่า ดูกรมหาบพิตร พระพุทธมหากุณาธิคุณต่อชาวเกาะลังกาหาได้มีเฉพาะพระพุทธเจ้าโกนาคมนะพระองค์เดียวเท่านั้นดอก ยังมีพระพุทธเจ้าพระนามว่า กัสสปะอีกพระองค์หนึ่ง ซึ่งบำเพ็ญโลกกตถจริยาต่อชนชาวเกาะลังกาทั้งหมด และผลแห่งการสงเคราะห์เกาะลังกาของพระพุทธเจ้าพระองค์นี้ ก็มีอานิสงส์เป็นจำนวนมาก ไม่ต่างจากสมัยพระ-

พุทธเจ้าโกนาคมนะแต่ประการใด ดังอาตมาจะ
 สำแดงอรรถาธิบายพรรณนาสืบไป
ความว่าดังนี้

ดูกรมหาบพิตร ครั้นสิ้นศาสนาพระพุทธเจ้า
 โกนาคมนะ จำเนียรกาลนานมาเบื้องหน้ามี
 สมเด็จพระพิชิตमारผู้บรรลุนุตรสัมมาสัม-
 โภธิญาณ ผู้มีพระบวรสันดานปรารถนาสงเคราะห์
 แก่เวไนยสัตว์ทุกหมู่เหล่า ทรงประสูติในภัทรกัป
 อันนี้เช่นกัน ทรงพระนามว่าพระพุทธกัสสปทศ-
 พลญาณ ก็แลพระองค์ทรงมีพระปณิธานมากล้น
 ด้วยพระมหากรุณาธิคุณอันหาผู้ใดเสมอเหมือน
 มิได้ ทรงปรารถนาอนุเคราะห์แก่สัตว์โลกทั้งปวง
 มิเลือกหน้าว่าเป็นชนชั้นวรรณะใด ด้วยมีพระ-
 ราชหฤทัยเสมอเท่าเทียมกัน ทรงมากมีอุดมด้วย
 พระสาวกและพระสาวิกาผู้เป็นพระชีนาสพตต์
 สิ้นกิเลสอาสวะทั้งปวง ทรงสมบุรณ์พร้อมด้วย
 บรรดาอุบาสกอุบาสิกา ผู้เต็มเปี่ยมด้วยศรัทธา
 และปัญญาบารมี ผู้ปรารถนาดำเนินเดินตาม
 รอยบาทของพระบรมศาสดาเจ้า ทรงแวดล้อม
 ด้วยพุทธบริษัทเสมือนแสนโกฏิดารารายล้อม

พระสุริย์ อันทรงพระรัศมีเปล่งประกายโชติ-
 ชวงอนเนกอนันต์ พระพุทธองค์จึงทรงได้รับการ
 ชื่นชมยินดีว่าเป็นพระบรมโลกนาถของเทวดา
 และมนุษย์ทั้งหลาย

ครั้งนั้นแลลังกาทวีปมีนามบัญญัติว่ามณฑล
 ทวีป อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพย์สินนานับการ
 เกื่อนกล่นด้วยบรรดาพ่อค้าวาณิชชาววิเทศ
 เป็นดินแดนวิเศษด้วยสินค่านานาประเภท เป็น
 แหล่งอุดมด้วยปราชญ์ราชบัณฑิตจำนวนมาก
 ความเจริญรุ่งเรืองของมณฑลทวีปเสมอสุวรรณค์ชั้น
 ไตรตรึงษ์ของท้าวสักกเทวราช ส่วนมหาเมฆวัน-
 อูทยานกลางอนุราชปุระเมืองหลวงแห่งนี้ สมัย
 นั้นมีนามบัญญัติชื่อว่ามหาสาครวัน สมบูรณ์
 พร้อมด้วยแมกไม้นานาพันธุ์ งามวิไลด้วย
 พฤษชาติหลากหลายชนิด งามวิจิตรด้วยปะรำ
 สำหรับประทับของพระสนมกำนัลนาง ยาม
 แห่งนั้นชบวนเสด็จเสมือนถ้องแถวของเทพดา
 ผู้ปรารถนาไปชมสวนนันทวัน บนดินแดน
 ดาวดึงส์โลก

สำหรับพระนครอนุราชปุระแห่งนี้ สมัยนั้น

มีนามปรากฏว่าวิสาณนคร ตั้งอยู่ด้านปัจฉิมทิศภาค เป็นสวนอุทยานนารีนรมย์ เป็นเมืองใหญ่มากมีด้วยผู้คนหลากหลายชนชั้นวรรณะ จัดแบ่งที่พักอาศัยตามชนชั้นวรรณะ มียามอารักขาพระนครเมืองหลวงตลอดทิวาราตรี กำแพงเมืองปักด้วยธงทิวปลิวไสวตามกระแสลม เหล่าทหารโยธาแต่งองค์ทรงเครื่องนำเกรงขามต่ออริราชศัตรูยิ่งนัก ยามเคลื่อนพลโยธาออกจากพระนครเมืองหลวง ส่งางามเหมือนท้าวสักกเทวราชทรงยกทัพออกไปปราบพวกอสูร สำหรับพระมหากษัตริย์ผู้เสวยสมบัติในพระนครแห่งนี้ ทรงพระนามว่าพระเจ้าชยันตราช อันว่ากษัตริย์พระองค์นี้ มากล้นด้วยบุญญาบารมีแห่งพระจักรพรรดิราชชื่อเสียงโด่งดังไปไกล เป็นที่รู้จักและเกรงขามของนานาอารยประเทศ ว่าเป็นผู้ร่ำรวยด้วยทรัพย์ศฤงคาร คืออัญมณีอันมีค่าเป็นจำนวนมาก อีกทั้งมากล้นด้วยเหล่าโยธาจตุรงค์สันนิบาต

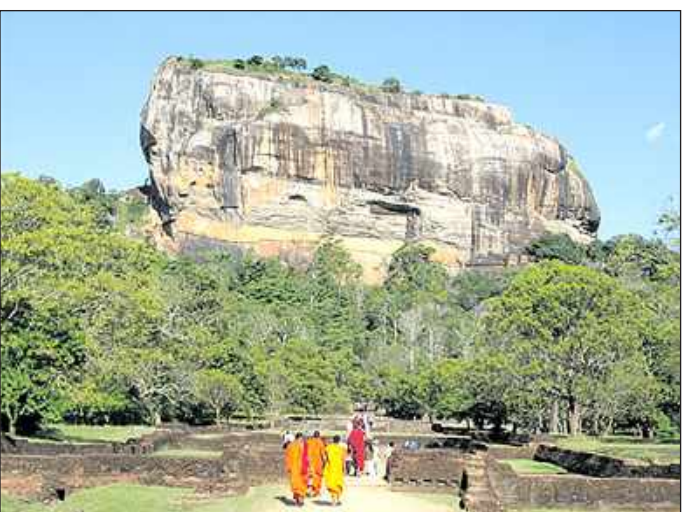
สมัยนั้นสัตว์ทั้งหลายผู้อาศัยในมณฑลทวีปบังเกิดมหาวินาศ เพราะจับศาสตราวุธเข้าพิฆาตฆ่าฟันกันเองจนล้มตายเป็นอันมาก เพราะสัตว์เหล่านั้นล้วนเขลาด้วยอวิชชา ถูกตัณหาเข้าสิงภายในจิต ต่างปรารถนาแย่งชิงสิ่งของผู้อื่นตามความปรารถนาแห่งตน ซึ่งเป็นธรรมดาของสรรพสัตว์ผู้หลงติดอยู่ในความมืดบอด กล่าวคืออวิชชา หามิผู้ใดเกิดปัญญาหยั่งรู้ความจริงไม่

เดิมนั้นพระเจ้าชยันตราชกับพระอนุชาพระนามว่าสมิทกุมาร ต่างมีความพิโรธโกรธเคืองกันและกัน ต่างมากด้วยทิฐิมานะไม่ย่อท้อต่อกัน เพราะเห็นว่ารัชสมบัติของมณฑลทวีปต่างเป็นมรดกตกทอดตามเชื้อสายแห่งตน จึงให้ประชุมพยุหเสนาโยธาทหารเป็นอันมาก จากนั้นก็ก่อการสงครามรบพุ่งฆ่าฟันกันจนวินาศทั้งสองฝ่าย เพราะต่างพิจารณาว่าตนแลเป็นเจ้าของทรัพย์สินของเกาะลังกา และตนแลเป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากบุรพกษัตริย์ ด้วยเหตุฉะนี้แล สัตว์ทั้งหลายชาวมณฑลทวีปจึงล้มตายฉิบหายเสียเป็นอันมาก เพราะสงครามภัยจึงหามีผู้ใดห้ามปรามสร้างความปรองดอง และนำความผาสุกให้บังเกิดแก่มณฑลทวีปไม่

สงครามภัยฉะนี้แลเป็นเหตุให้บังเกิดพุทธาคมนาคาร

ครั้งนั้นแล สมเด็จพระผู้มีพระภาค พระนามว่ากัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงพระอาวัชนาการในเพลापัจจุสมัย ก็แจ้งว่าสัตว์แห่งมณฑลทวีปเหล่านี้มีอุปนิสัยสมควรแก่พระอรหันต์ อันเป็นบุคคลอันเลิศแห่งบวรพระพุทธศาสนา แต่จะพากันตายเสียด้วยการยุทธศาสตร์สงครามเป็นอันมาก ด้วยเป็นพุทธวิสัยอันมีมหาเมตตาคิณเป็นเหตุ พระชินสีห์เจ้าพระองค์นั้น จึงทรงมีพระทัยปรารถนาจะช่วยบำบัดเสีย ซึ่งภยันตรายแห่งมนุษย์ทั้งหลายในมณฑลทวีปนั้น แล้วประสงค์จะตั้งมั่นซึ่งพระบวรพุทธศาสนาให้จีรังกาลในมณฑลทวีปแห่งนี้แล

ครานั้นสมเด็จพระชินสีห์ มีกำลังพระกรุณา ตักเตือนด้วยสำแดงพระบวรพุทธสันดาน จึงเสด็จจตุฐการจากอาสน์ แวดล้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์อรหันตสาวกเจ้าจำนวน ๒๐,๐๐๐ รูป เสด็จขึ้นสู่พื้นอัมพรประเทศไปโดยอัมพรวิถี ได้

บรรลุลี้กษัตริย์แล้วประดิษฐานเหนือยอดเขา ศุภกภู ครั้นแล้วทรงพระอริษฐานให้มนุษย์ชาว มณฑลทวิปแลเห็นพระองค์ถ้วนทุกคนพร้อมกัน มนุษย์ที่ปรารถนาจะมาสู่สำนักแห่งพระองค์นั้น พระศาสดาเจ้าจอมโลกนาก็ทรงพระอริษฐาน ให้มาถึงโดยง่าย อย่าได้มีอุปสรรคอันใดขัดขวาง ให้เสียตามมโนปรารถนา

ฝ่ายชาวมณฑลทวิปได้ชักชวนกันออกจากที่ อยู่แห่งตนตามคามนิคมเขตทั่วเกาะลังกา ได้มาสู่ ศุภบรรพตอันปรากฏต่อสายตาทุกคน ได้เห็น องค์สมเด็จพระมุนิทรบพิตร อันพิจิตรไปด้วย พระพุทธรูป และมีแวล้อมด้วยพระอรหันต- สาวกเป็นจำนวนมาก เสมือนพระศศิธรแวล้อม ด้วยดวงดาราน้อยใหญ่ยามรัตติกาล และเห็น เขาสิริศุภกภูอันรุ่งเรืองไปด้วยพระฉัพพิตร- โณภาส ก็มีจิตพิศวงงงวยยิ่งนัก เพราะไม่ ปรากฏเคยเห็นความอัศจรรย์เช่นนี้มาก่อน ต่าง คนต่างก็น้อมศิโรตม์แห่งตน ลงถวายอภิวาท สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถศาสดาจารย์ กับทั้ง พระสงฆ์อรหันตสาวกสองหมื่นรูป ซึ่งโดยเสด็จ พระพุทธดำเนินมานั้น

คราวนั้นชาวมณฑลทวิปทุกคน พากันหวัง ว่าด้วยพุทธานุภาพของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ความพินาศฉิบหายด้วยการเข่นฆ่า กันเอง อันมีอวิชาเป็นมูลและมีตัณหาเป็นยาง เหนียวชักโยงอยู่ภายใน จะมลายหายสิ้นไปจาก มณฑลทวิปแล เสมือนมหาวาตะพัดซากศพลงสู่ ท้องมหาสมุทรหลวง จักบังเกิดสามัคคีตลอดหัว เมืองและสรรพสัตว์ทั้งปวง

ฝ่ายพระเจ้าชยันตรราชและพระอนุชาได้ ประชุมพยุหยาอยู่ในสนามรบ ก็มีพระทัยพิศวง เพราะอิทธิฤทธิ์ที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรง บันดาลด้วยอิทธิกาสิสังขาร ครานั้นทั้งสองพระองค์

ต่างพากันละเสียซึ่งการยุติสงคราม มีเวรพยา- บาทอันตรธานหายสิ้น ได้ทิ้งเครื่องสรรพศาสตรา- วุธทั้งปวงเสีย จากนั้น ได้ชักชวนกันเสด็จเข้าไป ยังสำนักของสมเด็จพระศาสดาเจ้าด้วยเร็วพลัน

ด้วยเดชเดชพระมหาบรมวิสุทธิพุทธานุ- ภาพแห่งสมเด็จพระมหามุนีนาถเจ้า พระเจ้า ชยันตรราชและพระอนุชาอิราช ได้ทอศพระเนตร เห็นสมเด็จพระทศพล ผู้เป็นยอดแห่งหมู่ปราชญ์ อันประเสริฐเหนือสามโลก ก็บังเกิดพระโสมนัส- สันนากการยิ่งนักเหมือนได้เสวยสมบัติอันเป็น ทิพย์ ได้น้อมพระเศียรลงถวายอภิวาทที่พระบาท ของพระพุทธเจ้า อันวิจิตรด้วยลวดลายอันเป็น มงคล ครั้นแล้วได้อารธนาพระพุทธองค์กับทั้ง พระภิกษุสงฆ์อรหันตสาวกสองหมื่นรูป เข้าไป ฉันในพระมหามณฑปอันพระองค์ให้ตกแต่งไว้ ดีแล้วในที่อันควร จะประดิษฐานพระมหาสถูปไว้ ภายในพระอุทยานอันชื่อว่ามหาสาครวันนั้นแล

พระมหากษัตริยาทั้งสองพระองค์ ได้รับสั่ง ให้เหล่าอำมาตย์และข้าราชการบริวารทั้งปวง จัด เตรียมขาทนียาหารและโภชนียาหารอันประณีต เพื่อน้อมถวายแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระ- อรหันตสาวกสองหมื่นรูป คราวครั้งนั้นชัตติย- นารีครั้งเห็นว่าเป็นโอกาสอันดีจะได้ทำบุญพลี

แก่พระอรหันต์ผู้เป็นบุญเขต จึงได้จัดเตรียม
 ขาเหนียวอาหารอันประณีตยิ่งกว่าอาหารอื่นใด
 เสมือนเหล่าเทพธิดาตระเตรียมโอชาติพยนต์น้อม
 ถวายแก่มหาจุฬามณีเจดีย์ ด้วยจิตเป็นศรัทธา
 ปสนนการ

คราวนั้นแล มหาชนชาวพระนครทั้งสิ้นทั้ง
 ปวงก็พร้อมเพรียงกันมาสมโภชสนนินิบัติ พวกกัน
 นำซึ่งเครื่องไทยทานโดยรอบ พระบรมกษัตริย์
 และพระอนุชาธิราชก็อังคาสมเด็จพระทศพล
 กับพระสงฆ์ทั้งปวง ให้อิ่มด้วยขาเหนียวอาหารและ
 โภชนียาหาร อันเป็นส่วนแห่งพระองค์ และส่วน
 แห่งชาวพระนครน้อมนำมาถวาย มหาชนผู้เข้า
 ฝ้าถวายภัตตาหารครานั้นมากมายแน่นหนา
 ทุกทิศ เมื่อพระศาสดาเจ้าได้กระทำภัตกิจเสร็จ
 สิ้นแล้ว พระเจ้าชยันทราชและพระอนุชาธิราช
 ก็ตกลงกันถวายมหาสาครวันอุทยาน เพื่อเป็น
 เสนาสนทานอันประเสริฐแก่สมเด็จพระชินศรี
 และเหล่าพระอรหันตสาวก เพื่อเป็นที่พักอาศัย
 ของพระสงฆ์ผู้เดินทางมาจากจรุททิศ

พระอรหันตสาวกสองหมื่นรูปอันมีพระ-
 สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นต้นเป็นประธาน ก็ผาย
 พระหัตถ์รับมหาสาครวันอุทยาน โดยกิริยาอัน
 กษัตริย์แห่งมณฑลทวิปเทน้ำจากหม้อทองคำ
 ลงบนพระหัตถ์ของพระศาสดาเจ้า กิริยานี้แล
 ถือว่าพระพุทธานุศาสนาดั้งมั่น
 ดีแล้วในมณฑลทวิป

ครานั้นแล แผ่นดินอัน
 ใหญ่ก็กัมปนาทหวั่นไหว
 สำแดงอัศจรรย์ควรจะพิศวง
 สมเด็จพระพุทธรองค์ทรงรับ
 มหาสาครวันอุทยานแล้ว ก็
 โปรดประทานธรรมเทศนา
 อันเหมาะสมต่อจริตของ

ชาวมณฑลทวิป อังงามเปื้องต้น งามในท่ามกลาง
 และงามในที่สุด ประดุจบุรุษเทน้ำบริสุทธิ์ออก
 จากหม้อน้ำฉะนั้น สัตว์ทั้งปวงต่างบรรลुพระ
 อริยมรรคและพระอริยผลคณานับได้แสนหนึ่ง
 เป็นประมาณ ครั้นจบพระธรรมเทศนาแล้ว พระ
 ทศพลญาณพุทธเจ้า ทรงมีพระมหากุณายับยั้ง
 อยู่สบายกลางวันในมหาสาครวันอุทยานนั้น
 แล้ว ได้สนทนารธรรมสาส์นกับพระอรหันต-
 สาวกตามพุทธจริยา ครั้นเวลาเย็นได้เสด็จเข้า
 สู่อุฬาสมาบัติในที่อันพระพุทธรเจ้าโกนาคนนะ
 เสวยวิมุติสุขมานานแต่กาลก่อน ครั้นทรงออก
 จากอุฬาสมาบัติแล้ว ทรงพระปรารภด้วยการ
 จะประดิษฐานไม้พระมหาโพธิ์อันพระองค์เคย
 อาศัยประทับนั่งขณะบรรลุนุตรสัมมาสัมโพธิ
 ญาณ

คราวครั้งนั้นแล พระสุทธรรมาเถรีได้รู้แจ้ง
 พระพุทธรปริตรตกตลอดจนพุทธเจตนา จึงเข้าไปสู่
 เมืองพาราณสีอันเป็นมหานครเอกอุตม พรั่งพร้อม
 ด้วยสาวกสาวิกาคฤหัสถ์มั่งคั่งในบวรพระพุทธร-
 ศาสนา ครั้นแล้วได้ถวายพระพรพระเจ้ากิงกิต-
 ราชผู้เป็นใหญ่เหนืออังครรัฐ แนะนำให้พระองค์
 กระทำอ่างทอง จากนั้นได้พาบรมกษัตริย์แห่ง
 อังครรัฐไปสู่ควงไม้พระมหาโพธิ์อันเป็นสถานที่
 ตรัสรู้ของพระกัสสปพุทธเจ้าให้ทรงพูกันทองชุป

น้ำมนต์ลาเขียนกำหนดลงที่กิ่งขวาแห่งพญาไม้ ไทร อันเป็นไม้มหาโพธิ์ของพระชินศาสดาเจ้า ครานั้นไม้มหาโพธิ์เจ้าก็ขาดตรงมนต์ลาเขียน นั้นแล้ว ลอยลงประดิษฐานในอ่างทองของพระเจ้ากิงกิตราช ครานั้นพระสุธรรมมาเถรีกับพระภิกษุณีอรหันต์ ๕๐๐ รูป ก็ชักชวนกันอัญเชิญไม้มหาโพธิ์โดยอัมพรวิधि ครั้นเหล่าเทพเจ้าน้อยใหญ่ทราบบด้วยญาณวิถึว่า ไม้มหาโพธิ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะอัญเชิญไปยังมณฑลทวิป ก็พากันแวดล้อมทำสักการบูชาตามส่งตราบเท้าถึงทวิปนั้นแล

ครั้นแล้วพระสุธรรมมาเถรีก็วางอ่างทองประดิษฐานพระมหาโพธิ์ ลงเหนือพระหัตถ์เบื้องขวาแห่งสมเด็จพระพุทธกัสสปทศพลญาณ ด้วยกิริยาอาการสำแดงความนอบน้อม พระพุทธองค์ได้ประทานให้แก่พระเจ้าชยันตราช ทรงแนะนำให้ปลูกไว้ในที่อันพระองค์เข้าสู่สมบัติ ในมหาสาครวันอุททยาน และเป็นที่ประดิษฐานไม้มหาโพธิ์แห่งสมเด็จพระกกุสันธะ และพระโกนาคมนะเจ้าในกาลก่อน สมเด็จพระทศพลได้กระทำพุทธกิจทั้งปวงนั้น เสมือนพระพุทธโกนาคมนะ ได้เสด็จไปทรงนั่งในโรงอันใหญ่ชื่อว่าอโศกมาหกะ อยู่ตรงโรงนาคมาหกะออกไปข้างทิศอุดร

ลำดับนั้นสมเด็จพระพุทธองค์ได้ตรัสสั่งพระสุธรรมมาเถรีกับพระภิกษุณีบริวาร ๕๐๐ รูป และได้มอบหมายพระสัพพันที่เถระกับพระภิกษุบริวาร ๑๐,๐๐๐ รูป ให้อยู่มณฑลทวิปนั้น เพื่อสงเคราะห์สัตว์ทั้งปวงตามกิจจานุกิจ ครั้นแล้วได้เสด็จไปประดิษฐานในโรงอันชื่อว่าโสมนันทกะ อันอยู่ภายในโรงอันชื่อว่าสุทศนะมาหกะ เข้ามา ได้ตรัสพระสัทธรรมเทศนาสั่งสอนสัตว์มากมายหลายนัยอันวิจิตรด้วยอุปมาอุปมัยในสถานที่นั้นแล้ว จากนั้นได้พาพระอรหันตสาวกเสด็จเหาะไปสู่ณภดลประเทศอากาศกลับไปสู่มาคภูมิขมพูทวิป

ครั้นพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะผู้เป็นกษัตริย์แห่งลังกาทวิปได้สดับบรรดาธิบาย พระมหากรุณาของพระกัสสปพุทธเจ้าแล้ว ก็ทรงปิติยินดีเหมือนได้เสวยพระจักรพรรดิราช ทรงเปล่งคำยินดีต่อหน้าพระมหินทเถระว่า “ข้าแต่พระคุณเจ้า อาตมาเองปิติยินดียิ่งนัก ด้วยเหตุว่าอดีตพระพุทธเจ้าได้เสด็จมาสงเคราะห์ต่อมนุษย์ผู้อาศัยบนเกาะลังกาแห่งนี้ ชะรอยด้วยบุญบารมีในกาลก่อน พระพุทธเจ้าสมณโคดมและคำสั่งสอนของพระองค์จึงประโลมใจชาวลังกาทวิปอีกครา”

ปัญจมบรรพ ว่าด้วยพระพุทธเจ้ากัสสปะเสด็จเกาะลังกา ก็มีด้วยประการฉะนี้แล ฯ 🙏

๐๐๐ —————
อาศิรวาท วันแม่แห่งชาติ
๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

————— ๐๐๐ —————
แสงแห่งรักแม่นั้น เนหานาน
ฉายส่องประกายदान คู่เนื้อ
ก็วันที่เดือนกาด ผันผ่านแปรไป
รักแม่มยังก่อเกิด ลูกให้สุขสำราญ

ณ ที่นี้ ที่นั้น และที่ไหน
ไร้ที่ใด ที่ใจ ไปไม่ถึง
เปรียบใจรัก สลักจิต ติดตราตรึง
เมตตาซึ่ง ก่าซาบ อบหัวใจ

ลูกสัก เป็นคนดี ที่แม่หวัง
รวมพลัง สร้างไทย ให้ยิ่งใหญ่
รักของแม่ สักคุ้มครอง ผองโพษภัย
ถวายไทย เสด็จมพระชนม์ ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
คณะผู้จัดทำวารสารโพธิยาลัย

- ❖ วิสัชนาธรรม : สารพันปัญหารธรรม
- ❖ น้ำพระราชหฤทัยกอปรเกื้อปวงประชา
เบื้องหลังความสำเร็จของประเทศไทย
- ❖ พระธรรมเทศนา : ทิเลศบารอย่างต้องผ่านการบิณฑิ
- ❖ กวีนิพนธ์ : อาสาฬหะ
- ❖ ธรรมกถา : อย่าเรียกหาความสมบูรณ์พร้อมจากชีวิต
- ❖ ประสพการณ์ธรรม : ธรรมะในชีวิตประจำวัน
- ❖ กวีนิพนธ์ : ปลดปล่อยพระไตรปิฎก
- ❖ สอนกนาภาษาธรรม : ชีวิตและการปฏิบัติธรรม
ตีปัญญา กับ ดร.วิโรท สันติประภพ
- ❖ ทรรศนะ : ปีชวด อย่าปวดใจ
- ❖ ประสพการณ์ธรรม : เรื่องเล่าจากแดนไกล ตอน ๒
- ❖ ญาณที่ปะมหากระ
- ❖ กวีนิพนธ์ : จุดเทียน
- ❖ สารธรรมจากพระสูตร : มงคลชีวิต มงคลสูงสุด
ที่มนุษย์ทำได้ ตอน ๕
- ❖ ท่องไปในโลกบาลีไวยากรณ์ ตอน ๒
ภักจายนไวยากรณ์
- ❖ ในประสพการณ์ : ประสพการณ์สอบสนามบาลี ตอน ๑๒
“การเรียนปริยัติคือการปฏิบัติไปในตัว”
- ❖ ภาษาธรรม : สอนกนาภาษาบาลี ตอน ๑๒
- ❖ มอวเทศ - มอวไทย : ตำบลานพระเจ้าเสียบโลก
ฉบับลัมภา ตอน ๕